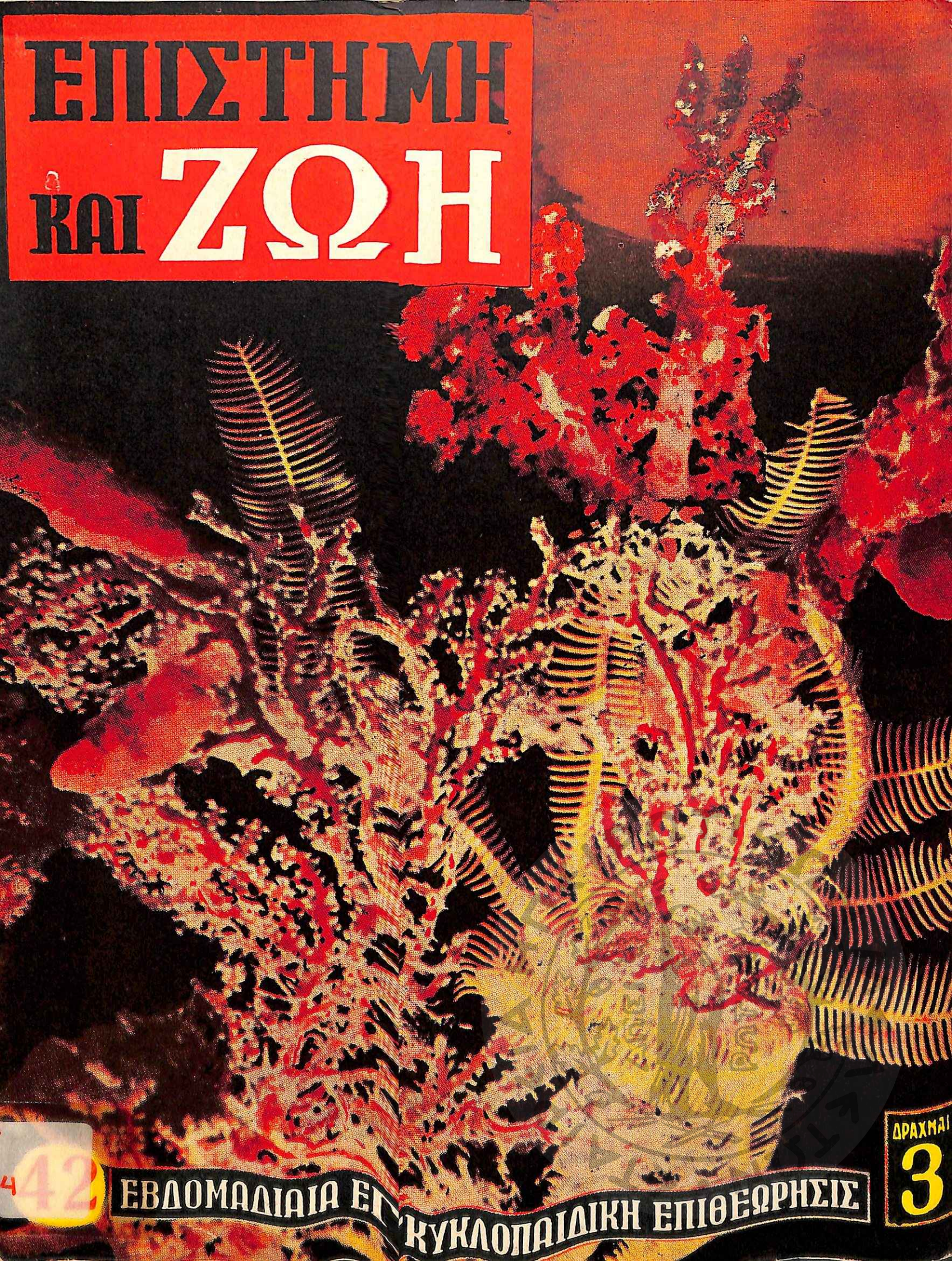

ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΙ ΖΩΗ

442

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΙ ΖΩΗ
ΚΥΚΛΟΠΑΙΔΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΔΡΑΧΜΑΙ
3

2

Στο Μοντγκόμερυ της 'Αλαμπάμας οι νέγροι τόλμησαν να διαμαρτυρηθούν για την απάνθρωπη μεταχείρισή τους από τους λευκούς. Οι τελευταίοι, με την άνοχη των πολιτειακών 'Αρχών, έπετέθησαν εναντίον τους και τους κακοποίησαν άλύπητα.

«Γιά να ένισχύσουμε την εύημερία κάθε ατόμου χωριστά και του λαού μας γενικά, πρέπει να εξακολουθήσουμε να προάγουμε την παράδοσή μας για ίσες εύκαιρίες άσχετα με φυλή, θρησκεία ή έθνική καταγωγή»

ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΑΪΖΕΝΧΑΟΥΕΡ

Φυλεπικισμοί

ΕΝΑ ΔΙΣΧΟΣ ΤΟΥ ΣΗΜΕΡΙΝΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

Η Γερουσία των 'Ηνωμένων πολιτειών υπήρξε τις τελευταίες ημέρες το πεδίο μιας πεισματώδους μαχης: 19 γερουσιαστές των νοτίων πολιτειών άγωνίσθησαν επί μέρες με όλα τα μέσα να έμποδίσουν την ψήφιση ενός νόμου, που εξασφαλίζει το δικαίωμα της ψήφου σε 6.000.000 Νέγρους. Οι 'Αμερικανοί αυτοί πολίτες δέν μπορούν, επί δεκαετίες τώρα, να ψηφίσουν έπειδή δέν είναι λευκοί. Η συζήτηση αυτή στην άμερικανική Γερουσία δινει πρόσθετη έπικαιρότητα σ' ένα άπο τα μεγάλα προβλήματα του καιρού μας - των φυλετικών διακρίσεων - που στιγματίζει τον πολιτισμό και νοθεύει τους δημοκρατικούς θεσμούς.

Ζούμε σε μιάν εποχή που ένα άπό τα κύρια χαρακτηριστικά του είναι η άπελευθέρωση των υποδούλων λαών άπό τον ξένο ζυγό. Οι άποικίες άποκτούν, ή μια μετά την άλλη, την έθνικήν ανεξαρτησία τους. Οι 'Ινδίες, το Πακιστάν, ή Βιρμανία, ή Κεϋλάνη, ή 'Ινδονησία, ή Κορέα, ή 'Ινδοκίνα, οι Φιλιππίνες στην 'Ασία, το Μαρόκο, ή Τυνησία, ή Λιβύη, ή Γκάνα, ή Γουινέα, το Καμερούν, το Σουδάν στην 'Αφρική, ή Αίγυπτος, ή Συρία, το 'Ιράκ, ή 'Ιορδανία, ή Σαουδική 'Αραβία, ή 'Υεμένη στη Μέση 'Ανατολή είναι σήμερα ανεξάρτητα κράτη, που γεννήθηκαν μετά τον πόλεμο. Και στην 'Αφρική — στη «μαύρη ήπειρο» — νέα κράτη θα γέννηθούν μέσα στο 1960, όπως το Κογκό και ή Νιγηρία και σε λίγα χρόνια οι μαύροι λαοί θα πάψουν δλοι να είναι υπόδουλοι.

Τουλάχιστο στον τόπο τους. Γιατί, δυστυχώς, άν το αντιαποικιακό κίνημα είναι ένα άπό τα βασικά φαινόμενα της εποχής μας, ή όρμή του δέν έχει κατορθώσει να στήσει ένα άλλο φαινόμενο, που ντροπιάζει τον πολιτισμό: τις φυλετικές διακρίσεις.

Οι μαύροι γίνονται κύριοι της τύχης τους στην 'Αφρική, αλλά θεωρούνται κατώτερα όντα στις 'Ηνωμένες Πολιτείες και στη Νοτιοαφρικανική Ένωση. Οι 'Εβραίοι ίδρυσαν ανεξάρτητο κράτος και παίζουν ρόλο στην διεθνή σκηνή, αλλά ό αντισημιτισμός δέν έχει χάσει την επιθετικότητά του. Η Κίνα είναι Μεγάλη Δύναμη σήμερα, αλλά οι λευκοί εξακολουθούν πάντα να περιφρονούν τους κιτρίνους. Οι φυλετικές διακρίσεις έμφανίζουν τον τελευταίον καιρό μιάν άπειλητική για τους έγχρωμους όξυτητα.

Οι αντισημιτικές έκδηλώσεις στη Δυτική Γερμανία, ή πολιτική του «άπαρτχάιτ» στη Νοτιοαφρικανική Ένωση, τα έπεισόδια κατά των μαύρων στο Λονδίνο, οι όμότητες της λευκής άστυνομίας κατά των ίθαγενών στο Μπλανταϊρ της Ροδεσίας, το άδιάκοπτο κινήγημα των Νέγρων στις νότιες Πολιτείες των 'Ην. Πολιτειών είναι μια άποδείξη ότι οι φυλετικές διακρίσεις άποτελούν μιάν άπό τις χειρότερες προκαταλήψεις των λευκών.

Δέν περνά σχεδόν μέρα χωρίς κάποιο έπεισόδιο σε βάρος έγχρωμου, άδιάφορο άν αυτοί είναι πολύ καλύτερο άπό τον λευκό που τον περιφρονεί ή τον μισεί. Ο Ράλφ Μπάντς, που είναι δοηθός γενικού γραμματέως των 'Ηνωμένων Έθνών, ή Ζοζεφίνα Μπαϊκερ, ό μέγας τραγουδιστής Πάλ Ρόμπσον, ή Λένα Χόρν, ή Μάριον Άντερσον — μερικοί δηλαδή άπό τους κορυφαίους καλλιτέχνες της εποχής μας — δοκίμασαν προσωπικά την προκατάληψη της φυλετικής διακρίσεως και ταπεινώθηκαν άπάνθρωπα άπό φανατικούς λευκούς.

Οι νέγροι μαθητές άποκλείονται άκόμα άπό τα σχολεία των λευκών στις περισσότερες νότιες Πολιτείες και άρκεϊ ν' αγοράσει ένας νέγρος ένα σίτι σε μια συνοικία της Νέας 'Υόρκης ή άλλης άμερικανικής πόλεως για να πέσει σ' αυτήν ή άξία των ακινήτων!

Και ή φυλετική διάκριση στις 'Ηνωμένες Πολιτείες προχωρεί άκόμα περισσότερο: οι νέγροι — που είναι 'Αμερικανοί πολίτες, πληρώνουν φόρους και στρατεύονται — δέν γίνονται δεκτοί στα έστιατόρια, στα καφενεία, στα θέατρα, στους κινηματογράφους των λευκών, δέν μπορούν να συνταξιδεύουν με τους λευκούς στα ίδια όχήματα, δέν έχουν

ΧΩΣΤΟΝ [Η.Π.Α.] 8 Μαρτίου (Ρώυτερ). Ένας Νέγρος δρέθηκε χδές τη νύχτα άπό την άστυνομία κρεμασμένος άπό τα πόδια σ' ένα δένδρο. Ήταν μισοπεδαμένος και στο στήθος του είχαν σχεδιασθεί έξη κεφαλαία «Κ». Τα γράμματα αυτά — έμβλημα της όργανώσεως Κού- Κλούξ- Κλάν — είχαν χαραχθεί με μαχαίρι.

ούσιαστικά δικαιώματα ψήφου, δικάζονται με άλλα μέτρα και σταθμά, άπειλούνται κάθε στιγμή με λυντσάρισμα. Για τους λευκούς των Νοτίων Πολιτειών, εξακολουθούν να είναι οι σκλάβοι του περασμένου αιώνα, σά να μην έγινε ό μεγάλος εμφύλιος πόλεμος που τους χειραφέτησε και σά να μην υπήρξε ποτέ ό Λίκολν.

Τό δράμα τους είναι σκληρότατο. Η έπικοινωνία μαζί τους θεωρείται άκάθαρτη άπό τους λευκούς, σά να είναι οι Παρίες των 'Ινδιών. Η κοινωνική τους θέση, ή μόρφωσή τους, ή προσωπική άξία τους, οι άρετές του χαρακτήρα τους δέν λογαριάζονται, είναι υποχρεωμένοι να φοιτούν σε δικά τους σχολεία, να σπουδάζουν σε δικά τους Πανεπιστήμια, να κατοικούν σε χωριστές συνοικίες, να ζούν παράμερα, να έχουν δικιά τους κοινωνία. Είναι οι άπόκληροι κι' οι καταφρονεμένοι.

Απόκληροι της κοινωνίας

Τό άποτέλεσμα είναι ότι οι Νέγροι έγκαταλείπουν σιγά σιγά τις νότιες Πολιτείες και έκπατρίζονται στις άλλες Πολιτείες όπου οι φυλετικές διακρίσεις δέν έχουν τόση όξυτητα. Η πλειοψηφία των 'Αμερικανών άποδοκιμάζει τον φυλετικό φανατισμό των λευκών του Νότου και ή άμερικανική κυβέρνηση άγωνίζεται να έπιβάλει την φυλετικήν ίσότητα, αλλά' οι έπίμονες προσπαθείς τους συναντούν την άδιόλλακτη αντίδραση των νοτίων Πολιτειών.

Είναι πρόσφατη στη μνήμη ή έπαίσχυντη ιστορία του Λίττλ Ρόκ, όπου ό Κυβερνήτης της Πολιτείας, ό διαδόητος Φώμπους, άρνήθηκε να έκτελέσει την άπόφαση του 'Ανωτάτου Δικαστηρίου των 'Ην. Πολιτειών — του 'Αρείου Πάγου και Συμβουλίου Έπικρατείας μαζί — που διέταξε τη συμφοίτηση λευκών και νέγρων στα δημόσια σχολεία. Η άπόφαση αυτή μένει άκόμα άνεκτέλεστη, έπειτα άπό τρία χρόνια.

Τό σύνταγμα δέν έφαρμόζεται στις νότιες Πολιτείες, όπου οι Νέγροι — που άποτελούν και την πλειοψηφία του πληθυσμού — είναι στην άπόλυτη διάθεση των λευκών. Αν ένας νέγρος πειράξει μιιά λευκή, καταδικάζεται σε θάνατο ή λυντσάρεται. Αν ένας λευκός σκοτώσει έναν νέγρο, αθώνεται. Την περασμένη έβδομάδα στο Μοντγκόμερυ της 'Αλαμπάμα, οι νέγροι τόλμησα' να κάνουν μιιά διαδήλωση για να διαμαρτυρηθούν για τη μεταχείρισή τους άπό τους λευκούς. Τό άποτέλεσμα ήταν να κακοποιηθούν άπάνθρωπα άπό τον λευκό πληθυσμό και να διαλυθούν άφίνοντας δεκάδες τραυματίες. Κανένας λευκός δέν ένοχλήθηκε.

Όστόσο ή άπόφαση της άμερικανικής κυβερνήσεως να έπέμβει πλέον άποφασιστικά κατά της φυλετικής διακρί-

σεως, άρχισε να δίνει θάρρος στους νέγρους. Η κυβέρνηση έχει υποβάλει στη Γερουσία σχέδιο νόμου που εξασφαλίζει στους νέγρους τό δικαίωμα της ψήφου. Τό δικαίωμα αυτό τό έχουν άπό τό Σύνταγμα, αλλά οι λευκοί τους άπαγορεύουν να τό άσκήσουν. Πραγματικά, άπό τις 30 Μαρτίου 1870, όταν ψηφίστηκε άπό τό Κογκρέσο ή 15η τροπολογία του Συντάγματος, που άπαγορεύει να στερείται ένας 'Αμερικανός πολίτης τό δικαίωμα της ψήφου ελόγω φυλής, οι νέγροι έχουν αυτό τό δικαίωμα. Άλλά δέν τό άσκησαν ποτέ στις νότιες Πολιτείες — όπου ό πληθυσμός τους είναι σήμερα 6.000.000. Οι λευκοί εύρισκαν πάντοτε τρόπο να άποκλείουν την έγγραφή τους στους έκλογικούς καταλόγους ή να τους έμποδίζουν να ψηφίζουν άν είχαν κατορθώσει να έγγραφούν. Επί 90 χρόνια οι νέγροι των νοτίων Πολιτειών δέν ψηφισαν ούτε μια φορά, μολονότι 'Αμερικανοί πολίτες!

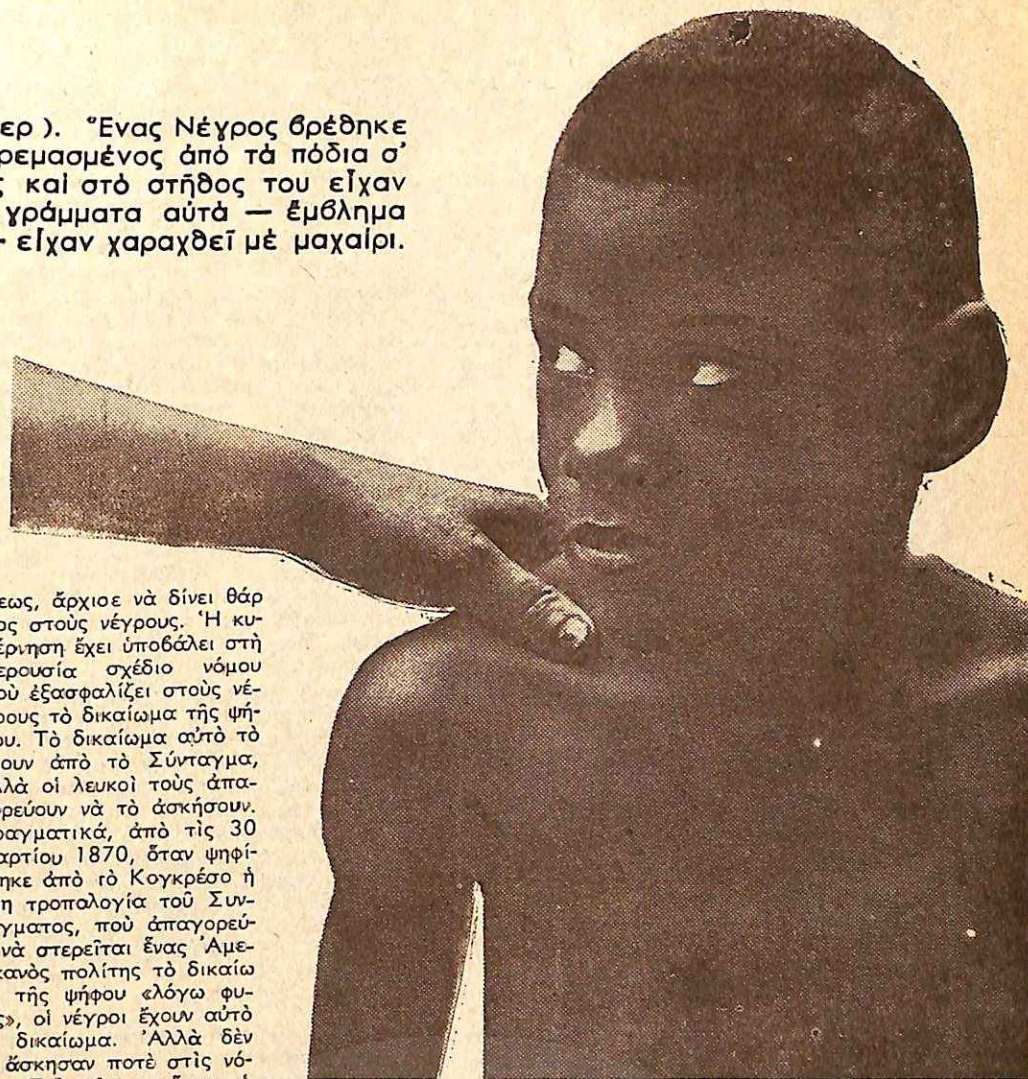
Τό δικαίωμα ψήφου

ΑΥΤΗ τη φοβερή άδικία — άσχος για μιιά δημοκρατική και πολιτισμένη χώρα — προσπαθεί να έπανορθώσει τώρα ή Ούάσιγκτων, έστω και μόνο γιατί οι ρεπουμπλικανοί έλπίζουν να προσεταιρισθούν έτσι τις ψήφους των νέγρων στις προεδρικές έκλογές του προσεχούς Νοεμβρίου. Η συντριπτική πλειοψηφία της Γερουσίας ήταν υπέρ του σχεδίου νόμου, αλλά' οι 19 δημοκρατικοί γερουσιαστές των νοτίων Πολιτειών — όπου τό δημοκρατικό κόμμα δέν έχει ούσιαστικά αντίπαλο — έκαναν ό,τι μπόρεσαν για να έμποδίσουν την ψήφισή του. Τελικά δέν τό κατώρθωσαν και 6.000.000 νέγροι θα ψηφίσουν έφέτος — άν έφαρμόσει ό νόμος, πράγμα όχι τόσο βέβαιο — για πρώτη φορά στις νότιες Πολιτείες. Αν ψηφίσουν, θα είναι ή άρχή του τέλους των φυλετικών διακρίσεων στις 'Ην. Πολιτείες, γιατί με την συμπαγή πλειοψηφία που διαθέτουν, θα γίνουν κύριοι του πολιτειακού μηχανισμού στις Νότιες Πολιτείες και θα λυτρωθούν άπό την τυραννία των λευκών.

Η ψήφος θα σημάνει την πολιτική χειραφέτησή τους, θα τους κάνει πραγματικά πολίτες και θα τους δώσει τη δύναμη να διεκδικήσουν την άπόλυτη ίσοτιμία τους με τους λευκούς.

Και την άξίζουν. Γιατί είναι φυλή έξυπνη, προοδευτική, φιλόπονη, με έμφυτο τό καλλιτεχνικό αίσθημα και με πραγματική άγάπη στον τόπο της — την 'Αμερική. Υπάρχουν σήμερα στις 'Ην. Πολιτείες αξιόλογοι νέγροι συγγραφείς και ποιητές, περίφημοι τραγουδιστές και μουσικοί και χορευτές και ήθοποιοί, άκόμη και διπλωμάτες, όπως ό Ράλφ Μπάντς, έπιστήμονες, έμποροι, βιομήχανοι. Οι καλύτεροι 'Αμερικανοί άθλητές, οι πιο φημισμένοι άσσοι και μουσικοί της τζαζ είναι νέγροι. Όλος ό κόσμος τους θαυμάζει και τους τιμά — αλλά στα νυκτερινά κέντρα των άμερικανικών μεγαλουπόλεων άπαγορεύεται ή είσοδος στη Ζοζεφίνα Μπαϊκερ, στη Λένα Χόρν ή στον Ράλφ Μπάντς, έστω κι' άν ό τελευταίος υπήρξε προσβευτής των 'Ην. Πολιτειών.

Στόχος των φυλετικών διακρίσεων στις 'Ην. Πολιτείες, αλλά σε μικρότερο βαθμό, είναι και οι άλλοι έγχρωμοι: οι Πορτορικανοί, οι Κινέζοι, οι Φιλιππίνοι, καθώς και οι 'Εβραίοι. Ο αντισημιτισμός σημάνει τον τελευταίο καιρό άπειλητική έταση και οι 'Εβραίοι άνησυχούν.

ΩΣΤΟΣΟ, οι νέγροι της 'Αμερικής βρίσκονται σε ζηλευτή θέση, αν συγκριθούν με τους έγχρωμους της Νοτιοαφρικανικής 'Ενώσεως, όπου το «άπαρτχάιντ» — η φυλετική διακρίση — αποτελεί όχι πλέον μία προκατάληψη των λευκών, αλλά την επίσημη πολιτική του κράτους.

Η κατάσταση είναι πραγματικά μειοψηφική. Οι λευκοί — που είναι η μειοψηφία — έχουν όλα τα δικαιώματα και οι έγχρωμοι όλες τις υποχρεώσεις. Είναι άνθρωποι δεύτερης τάξης. Το κράτος δεν τους αναγνωρίζει το δικαίωμα ψήφου, δεν τους επιτρέπει κανένα συγχρωτισμό με τους λευκούς. Τους θεωρεί κατώτερα όντα. Οι όροι της ζωής τους είναι τραγικοί. Δεν έχουν καμμία προστασία, δεν έχουν ποτέ δικαιοσύνη, είναι σχεδόν σκλάβοι. Βρίσκονται στη διάθεση του τελευταίου λευκού και τους απαγορεύεται να διαμαρτυρηθούν. Οι αγγλικές εφημερίδες — η Νοτιοαφρικανική 'Ενωτική ανήκει στη Βρετανική Κοινοπολιτεία — καταγγέλλουν σχεδόν κάθε μέρα τη βάρβαρη αυτή κατάσταση και ο 'Αγγλος πρωθυπουργός κ. Μακμίλλαν, που περιώδεσε τον περασμένο μήνα την 'Αφρική, μιλώντας στο νοτιοαφρικανικό Κοινοβούλιο, καταδίκασε απόκρυπτα την πολιτική του «άπαρτχάιντ» και προκάλεσε τη λύσσα των λευκών.

Ο αγγλικός λαός επιδοκίμασε όμως τον λόγο του κ. Μακμίλλαν, εκτός από μίαν ασημαντή μειοψηφία φανατικών «αυτοκρατορικών» που εξακολουθούν να θεωρούν τους έγχρωμους «δούλους» — όπως τον καιρό που η Βρετανική Αυτοκρατορία ήταν στο κορύφωμά της κοσμοκρατορίας της και κυβερνούσε με το μαστίγιο τους λαούς των αποικιών της.

Οι άμετανόητοι αυτοί κήρυκες της «λευκής υπεροχής», δημιούργησαν τα γνωστά έπεισόδια του Νότιιγκ Χιλλ στο Λονδίνο, όπου κακοποίησαν μαύρους και διακήρυξαν την αλληλεγγύη τους με την «πολιτική του «άπαρτχάιντ» της νοτιοαφρικανικής κυβερνήσεως. 'Αντίθετα, όμως, άλλοι 'Αγγλοι άρχισαν μίαν έκστρατεια για το μπουκοττάρισμα των νοτιοαφρικανικών προϊόντων, δόν τον καιρό συνεχίζεται το αίσχος των φυλετικών διακρίσεων στη Νότια 'Αφρική.

Στη χώρα αυτή, που το πολιτιστικό της επίπεδο δεν είναι πολύ υψηλό, οι φυλετικές διακρίσεις θίγουν όχι μόνο τους μαύρους ιθαγενείς, αλλά και εκατοντάδες χιλιάδες 'Ινδούς, που είναι εγκατεστημένοι εκεί από μισόν αιώνα. Η 'Ινδική κυβέρνηση έχει προσφύγει στα 'Ηνωμένα Έθνη έναντι της Νοτιοαφρικανικής 'Ενώσεως για τη μεταχείριση αυτή των 'Ινδών και η Γενική Συνέλευση έχει εγκρίνει παμψηφεί απόφαση που καταδικάζει τη νοτιοαφρικανική κυβέρνηση για την πολιτική των φυλετικών διακρίσεων, αλλά η κατάσταση δεν έχει αλλάξει. Η Νοτιοαφρικανική 'Ενωση εξακολουθεί να είναι μία κόλαση για τους έγχρωμους.

Οι μαύροι της 'Αφρικής

ΠΟΛΙΤΙΚΗ φυλετικών διακρίσεων άσκούν και οι 'Ολλανδοί, οι Βέλγοι και οι Πορτογάλοι στις αποικίες τους, αλλά το αντιαποικιακρατικό ρεύμα είναι σήμερα τόσο ισχυρό, ώστε κι' οι αποικίες αυτές θ' αποκτήσουν γρήγορα την ανεξαρτησία τους.

Το Βελγικό Κογκρέσσο άνακηρυχθεί ανεξάρτητο στις 30 'Ιουνίου, και το Βέλγιο θα πάψει να είναι αποικιακή Δύνα-

μη. Η 'Ολλανδία έχει ήδη χάσει την 'Ινδονησία κι' οι αποικίες που της απομένουν είναι ασημαντες. Η Πορτογαλία είναι μοιραίο ν' αναγκασθεί κι' αυτή να χορηγήσει ανεξαρτησία — γρήγορα ή αργά — στα εδάφη που κυβερνά.

Οι φυλετικές διακρίσεις ήταν ως ένα σημείο φυσικές στις αποικίες, όταν οι λαοί τους ήταν ακόμα σε πρωτόγονη, σε μισοάγρια κατάσταση. Σήμερα, όμως, που η 'Ινδία είναι ουσιαστικά Μεγάλη Δύναμη, που η 'Ινδονησία είναι ένα κράτος 80.000.000 σε πλήρη ανάπτυξη, που οι μαύροι της 'Αφρικής εξελίσσονται με γοργά βήματα και δείχνουν ότι δεν είναι καθόλου καθυστερημένη φυλή, που τα νέα κράτη της μαύρης ήπειρου μπαίνουν το ένα μετά το άλλο στη διεθνή οικογένεια, η περιφρόνηση των λευκών στους έγχρωμους δεν έχει καμμία δικαιολογία.

Μία πραγματική κοσμογονία γίνεται στην 'Αφρική, όπου η εκπαίδευση κάνει θαύματα και όπου τα παιδιά των χερσινών κανιβάλων φοιτούν σήμερα σε πανεπιστήμια και αναδεικνύονται συγγραφείς, καλλιτέχνες, επιστήμονες, ακόμα και πολιτικοί με διεθνή φήμη όπως ο Σεκού Τουρέ, ο Γκρούμαχ, ο Μπόγια και αρκετοί άλλοι.

Μία χώρα, όπου δεν καλλιεργήθηκαν ποτέ, προς τιμή της, οι φυλετικές διακρίσεις, είναι η Γαλλία. Για τους Γάλλους το χρώμα του δέρματος δεν παίζει κανένα ρόλο στην αξία του ανθρώπου. Οι έγχρωμοι δεν συνάντησαν ποτέ έχθρότητα στη Γαλλία. Δέκα χρόνια τώρα πρόεδρος της Γαλλικής Γερουσίας εκλέγεται ένας μαύρος της 'Αφρικής, ο Γκαστόν Μονερίλ. Αυτό θα ήταν ανήκουστο στις 'Ην. Πολιτείες, στη Νοτιοαφρικανική 'Ενωση, στη Μ. Βρετανία ή στην 'Ολλανδία.

Η χειρότερη, ωστόσο, μορφή των φυλετικών διακρίσεων είναι όχι αυτή που εκδηλώνεται στις αποικίες, αλλά αυτή που εκδηλώνεται σε χώρες όπου οι έγχρωμοι είναι μέρος του εθνικού πληθυσμού — όπως στις 'Ην. Πολιτείες και στη Νοτιοαφρικανική 'Ενωση. Οι νέγροι — περίπου 15.000.000 — αποτελούν τα 7½% περίπου του αμερικανικού πληθυσμού και οι ιθαγενείς μαύροι και οι 'Ινδοί τα 80% του νοτιοαφρικανικού. Και θεωρούνται κατώτερα όντα και καταδικάζονται. Μία άλλη φυλή που κατατρέχεται, είναι οι 'Εβραίοι κι' ως μὴν είναι έγχρωμη. Ο αντισημιτισμός είναι και πάλι της μόδας και στηρίζεται ξανά στη χιτλερική θεωρία της υπεροχής της άριας φυλής.

ΘΑΝΑΤΟΣ ΑΠΟ ΚΑΤΑΨΥΞΗ

Στην 'Αγγλία, στη Γαλλία και σ' άλλες βιομηχανικές χώρες ισχύει ένας νόμος που υποχρεώνει τους κατασκευαστές ψυγείων να εφοδιάζουν τους θαλάμους με έσωτερικές λαβές, ώστε να μπορούν ν' ανοίγουν κι' από μέσα.

Ο νόμος αποβλήπει στην πρόληψη τραγικών δυστυχημάτων, όπως αυτό που συνέβη τον Σεπτέμβριο του 1953 στην 'Αγγλία. Μία μέρα, ένας νεαρός φορτοεφορτωτής κλείσθηκε κατά λάθος σ' ένα βαγόνι—ψυγείο. Ο θάλαμος δεν άνοιξε από μέσα και τα παχιά τοιχώματα έπνιξαν τις απεγνωσμένες κραυγές του. 'Ετσι, το βαγόνι ξεκίνησε μ' ένα συρμό από το σταθμό του Λονδίνου και έφτασε στη Σκωτία. Στο δρόμο, ο άτυχος φορτοεφορτωτής σημείωσε με μία κιμωλία στα τοιχώματα του βαγονιού τις φάσεις της φρικτής αγωνίας του: Τα πόδια και τα χέρια του άρχισαν πρώτα να παγώνουν, έπειτα οι μηροί, η κοιλιιά, το στήθος... 'Όταν το βαγόνι έφτασε στον προορισμό του, τον έβγαλαν από μέσα νεκρό. Οι γιατροί διέγνωσαν θάνατο από βραδεία κατάψυξη...

Παραλείψαμε μία μικρή λεπτομέρεια: Ο ψυκτικός θάλαμος ήταν χαλασμένος και δεν λειτουργούσε. Ο φορτοεφορτωτής πέθανε... από ατύχημα!

ΓΙΑ να ενισχύσουμε την ευημερία κάθε ατόμου χωριστά και του λαού μας γενικά, πρέπει να εξακολουθήσουμε να προάγουμε την παράδοσή μας για ίσες ευκαιρίες, άσχετα με φυλή, θρησκεία ή εθνική καταγωγή, γράφει ο Πρόεδρος 'Αϊζενχάουερ σε μίαν επιστολή του στον «Εθνικό Σύνδεσμο», μίαν οργάνωση που αγωνίζεται για την κατάργηση των φυλετικών διακρίσεων στις 'Ην. Πολιτείες.

Τα λόγια αυτά γράφονται έκαστο ακριβώς χρόνια μετά τον ιστορικό λόγο του μεγάλου Λίνκολν για την κατάργηση της δουλείας των νέγρων στις 'Ην. Πολιτείες και μαρτυρούν ότι, παρόντι πέρασε ένας δλοκλήρος αιώνας, το φυλετικό πρόβλημα εξακολουθεί να υπάρχει έξυπτο στη μεγαλύτερη Δημοκρατία της εποχής μας.

Είναι, ωστόσο, παρήγορα τα λόγια αυτά, γιατί συνοδεύονται από αποφασιστικά μέτρα, όπως το νομοσχέδιο για την εξασφάλιση του δικαιώματος ψήφου των νέγρων. Και άρχίζουν να άσκουν την επίδρασή τους.

Ήδη οι νέγροι των Νοτίων Πολιτειών πήραν θάρρος και άρχισαν να κινούνται, να διαμαρτυρούνται, να ζητούν την ισονομία, να διεκδικούν τα δικαιώματά τους. 'Αντιμετωπίζουν με περισσότερο σθένος την επίθεση των λευκών. Φαίνονται έτοιμοι για σκληρόν άγώνα.

Όλες οι ένδειξεις άφίνουν να φανεϊ ότι το 1960 θα είναι αποφασιστικό για την τύχη τους, ότι, αν αγωνισθούν με τόλμη θα νικήσουν, άφού έχουν τώρα μαζί τους το κράτος. Οι έγχροί τους άρχισαν ν' άνησυχούν. Η διαδοχή Κοϋ—Κλουξ—Κλάν, που εϋθύνεται για τόσα λυντσαρίσματα νέγρων, καλεί τα μέλη της σ' έπιφυλακή και άρχισε έκστρατεία για ν' αύξησει τη δύναμή της από 10.000 μέλη που είναι τώρα σε 50.000. 'Υπολογίζει στην τρομακτική δράση της — και στην άνοχη των 'Αρχών των Νοτίων Πολιτειών, όπου είναι άπλωμένα τα πλοκάμια της — για να πανικοβάλλει τους νέγρους.

Αυτή τη φορά, όμως, η μάχη φαίνεται ότι θα είναι σκληρή. 'Αν οι νέγροι, έχοντας τη βοήθεια της Ουάσινγκτον, αντισταθούν θαρραλέα στην επίθεση, η Κοϋ—Κλουξ—Κλάν — που είναι ή σπουδαιότερη δύναμη των 'Αρχών των Νοτίων Πολιτειών, όπου είναι άπλωμένα τα πλοκάμια της — για να πανικοβάλλει τους νέγρους. Αυτή τη φορά, όμως, η μάχη φαίνεται ότι θα είναι σκληρή. 'Αν οι νέγροι, έχοντας τη βοήθεια της Ουάσινγκτον, αντισταθούν θαρραλέα στην επίθεση, η Κοϋ—Κλουξ—Κλάν — που είναι ή σπουδαιότερη δύναμη των 'Αρχών των Νοτίων Πολιτειών, όπου είναι άπλωμένα τα πλοκάμια της — για να πανικοβάλλει τους νέγρους.

ή Ζωή και ο Άνθρωπος

Η Αίγυπτος, ή νήσος του Πάσχα, οι 'Ινκα, οι 'Αζτέκοι είχαν ύψηλους πολιτισμούς που χάθηκαν και που μόλις τώρα, έπειτα από αιώνες, ανακαλύπτουμε τα άξιοθαύματα ίχνη τους. Το ίδιο και οι Μάγια—οι άρχαίοι 'Ελληνες της 'Αμερικής. Οι πολιτισμοί τους είχαν κοινά σημεία: είχαν άραγε την ίδια καταγωγή—ίσως από τη μυστηριώδη 'Ατλαντίδα, που οι θρύλοι της σώζονται πάντα; 'Η είναι πολιτισμοί χωριστοί, ανεξάρτητοι μεταξύ τους, έστω κι' αν είχαν όμοιότητες; Η ιστορία δεν έχει δώσει ακόμη όριστικήν άπάντηση στο έρώτημα αυτό και οι θεωρίες, που προσπαθούν να βρουν μία λύση, είναι αντιφατικές. Η σημαντικότερη έχει διατυπωθεί από τον μεγάλον 'Αγγλο ιστορικόν 'Αρνολντ Τόυνμπε, αλλά κι' αυτή δεν φαίνεται να είναι ή τελειωτική. Μόνον ή πρόοδος της αρχαιολογίας και οι ανακαλύψεις της, που γίνονται κάθε μέρα περισσότερες, δά επιτρέψουν να φωτισθεί το μυστήριο της καταγωγής των πρώτων πολιτισμών

11. ΟΙ ΧΑΜΕΝΟΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΙ

(Γ' Οι Μάγια και ή 'Ατλαντίδα)

ΤΙΠΟΤΕ δεν μοιάζει λιγώτερο με την έλληνική ξηρασία από τη θλάση και την ύγρασία της 'Ονδούρας, τής Γουατεμάλας και τού Γιουκατάν. 'Όστόσο οι Μάγια υπήρξαν οι 'Ελληνες της 'Αμερικής. Οι πόλεις — κράτη τους θύμιζαν, με τις ίδιες λεπτομέρειες τις πόλεις της Μεσοπονήσου, της Βοιωτίας και της 'Αττικής. Θα ξέραμε καλύτερα την ιστορία τους αν, όπως στη νήσο του Πάσχα, οι πρώτοι καθολικοί ιεραπόστολοι δεν είχαν καταστρέψει με λύσσα τα μνημεία και τα κείμενα ενός είδωλοατρικού παρελθόντος — αν ένας έπίσκοπος δεν είχε διατάξει ά κάμουν 5.000 αγάλματα, 35 βαμους και 224 χειρόγραφα των Μάγια. Ξέρουμε άκοιτά, ωστόσο, ώστε να μπορούμε να εκτιμήσουμε ως ποιο βαθμό πολιτικής όργανώσεως είχαν φθάσει οι Μάγια.

Οι μεγάλες πόλεις τους — Παλένκ, Γιαστσίλιαν, Πιέδρας Νέγρας της όνδουριανής εποχής της Ιστορίας τους, 'Τσιτσέν 'Ιτζα, Μαγιαπάν, Ουζμάλ, μετά την έξοδο του Γιουκατάν — είχαν συγκροτήσει συμπολιτείες που εξασφάλισαν, καλύτερα από τις έλληνικές συμπολιτείες, μακροχρόνιες περιόδους ειρήνης.

Σε πολλούς τομείς ή έπιστήμη των Μάγια ξεπέρασε την άρχαία έλληνική και ρωμαϊκή. 'Εχοντας βαθιές μαθηματικές και άστρονομικές γνώσεις, οι Μάγια έφθασαν σε τελειότητα την χρονολογία και την έπιστήμη του ήμερολογίου. Κατασκεύαζαν θολωτά παρατηρητήρια, καλύτερα προσανατολισμένα παρά τα παρατηρητήρια του Παρισιού τον 17ο αιώνα, όπως το Καρακόλ, κτισμένο σε τρία επίπεδα, του 'Τσιτσέν 'Ιτζα — των 'Αθηνών των Μάγια.

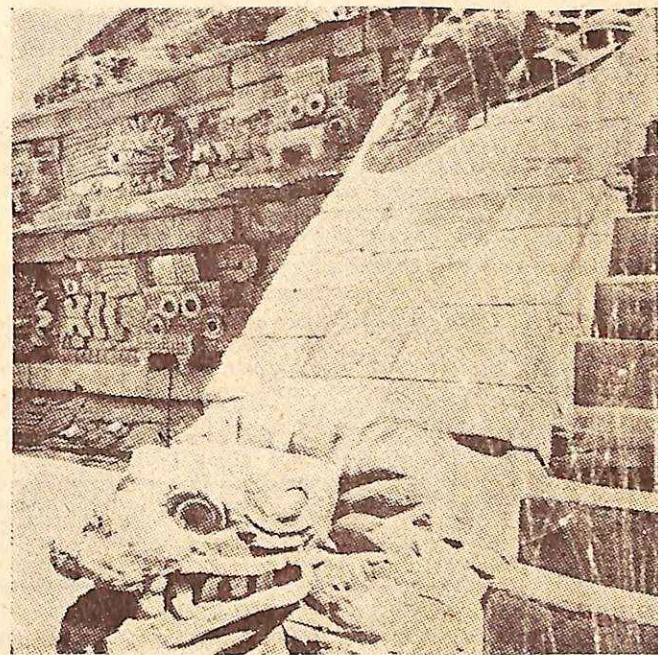
Χρησιμοποιούσαν το ήερν έτος των

260 ήμερών, το ήλιακόν έτος των 365 ήμερών και το έτος των 584 ήμερών. Η ακριβής διάρκεια του ήλιακού έτους έχει καθορισθεί από τη σύγχρονη άστρονομία σε 365,2422 ήμέρες. Οι Μάγια είχαν βρει 365,2420 ήμέρες, δηλαδή σχεδόν (με άπειροελάχιστη διαφορά) τον αριθμό που έχει φθάσει ή σύγχρονη έπιστήμη έπειτα από μακρούς υπολογισμούς. Είναι πιθανόν να είχαν προσεγγίσει στον αριθμό αυτό και οι Αίγύπτιοι, αλλά για να το δεχθούμε αυτό πρέπει να πιστέψουμε τις άμφισβητούμενες συμπτώσεις των Πυραμίδων, ενώ το ήμερολόγιο των Μάγια το έχουμε.

Η καταγωγή του πολιτισμού

ΕΙΝΑΙ φανερό και άλλες αναλογίες με την Αίγυπτο στη θαυμαστή τέχνη των Μάγια. Οι τοιχογραφίες τους, οι άγγειογραφίες τους δείχνουν ανθρώπους με την έντονη σημιακή κατατομή σ' όλες τις δραστηριότητες της γεωργίας, του ψαρέματος, του κτισματος, της πολιτικής, της θρησκείας. Μόνη ή Αίγυπτος έχει ζωγραφίσει τον μόχο με τη σκληρή αυτή αλήθεια — αλλά ή κεραμική των Μάγια θυμίζει τους 'Ετρούσκους, τα ανάγλυφα τους θυμίζουν τις 'Ινδίες και οι μεγάλες σκάλες των πυραμίδων ναών τους θυμίζουν το 'Ανγκόρ. 'Αν δεν πήραν αυτά τα πρότυπα από το έξωτερικό, τότε το μυαλό τους θα έπρεπε να ήταν καμωμένο έτσι, ώστε να ξεπέρασε άπ' όλες τις μορφές καλλιτεχνικής έκφράσεως, όπως όλοι οι μεγάλοι πολιτισμένοι λαοί της Εύρώπης και της 'Ασίας.

Πλησιάζουμε έδω σε μίαν από τις έν-

Η άρχιτεκτονική των Τολτέκων, ένα από τα θαύματα των χαμένων πολιτισμών. Λεπτομέρεια του ιαού του Κουετζαλκοάτλ, που σώζονται ακόμα τα έρείπιά του στο Μεξικό.

διαφέρουσες συζητήσεις της ιστορικής έπιστήμης. Ο πολιτισμός γεννήθηκε σε καθορισμένη γεωγραφική περιοχή και διαδόθηκε κατόπιν από τη μία γειτονική χώρα στην άλλη, όπως μία επιδημία ή μία πυρκαϊά δάσους; 'Η έμειναν ανεξάρτητα και χωριστά σε διάφορες περιοχές της Γης; 'Υπήρξαν ένας λαός — παιδευτής και λαοί — μαθητές, ή υπήρξαν πολλοί αυτοδίδακτοι λαοί;

Για τον Τζ. 'Ελλιστ Σμιθ, ζιάσημο άνατόμο που έγινε σπουδαίος σχολιαστής της Ιστορίας, δεν υπάρχει άμφισβησία: ο πολιτισμός είχε ένα μοναδικό λίκνο, την Αίγυπτο. Ξεκινώντας από το Νείλο, κατέκτησε την Κρήτη, την 'Ελλάδα, τη Μικρά 'Ασία και τη Ρώμη. Μεταφυτευμένος στη Μεσοποταμία, άπλώθηκε στο Τουρκεστάν και τη Σιβηρία και έφθασε στην Κίνα από το Σενσί. Κατέκτησε διαδοχικά όλες τις άσιατικές χερσονήσους, μεταφέροντας σ' όλα τα κλίματα μορφές και συνήθειες ειδικά αίγυπτιακές, όπως το κτίσιμο πυραμίδων και την άπέραντη αξία που δόθηκε στο χρυσάφι, μέταλλο σχετικά άγνωστο.

Το μεγάλο χαντάκι του Ειρηνικού 'Ωκεανού γεφυρώθηκε κι' αυτό άκόμα από τον πολιτισμό αυτό που ξεκίνησε από τόσο μακριά. Η 'Αμερική δέχθηκε την αύγή της από τη δύση. «Θά ήταν πραγματικά άπίστευτο — γράφει ο 'Ελλιστ Σμιθ — να διέφυγε από τους Πολυνησίους ναυτικούς μία ήπειρος που αλώνεται από τον ένα πόλο ως τον άλλο. τη στιγμή που είχαν αποδιδασθεί και στο τελευταίο νησάκι του Ειρηνικού. Οι άναλογίες που διαπίστωσαν οι Εύρωπαίοι σε τόσο μεγάλο αριθμό στο δυτι-

κό ήμισφαίριο εξηγούνται με κοινή καταγωγή. Η επιστήμη των Μάγια, ή θρησκεία των Ατζέκων, το διοικητικό σύστημα των Ινκα έχουν τις ρίζες τους στις πλημμύρες του Νείλου, όπως όλες οι πρόοδοι που ανύψωσαν τις ανθρώπινες συνθήκες επάνω από τη βαρβαρότητα.

Η χαμένη Ατλαντίδα

Το πέρασμα από τους αντίποδες, φαίνεται σε άλλους οπαδούς της θεωρίας της κοινής καταγωγής του πολιτισμού πολύ μεγάλη παρέκκλιση. Ο πολιτισμός μεταδόθηκε στην Αμερική, πολύ πριν φθάσει στην Αφρική. Είχαμε κολλήση στην άποψη ότι ήταν άδύνατος ο διάπλους του Ατλαντικού

την επαφή με τον άερα; Πιο πρόσφατα ακόμα, το 1949, η αεροναυτογραφική αποστολή του καθηγητή Γιούγκ δεν ανέσυρε άμμο άκρογιαλιάς από τη μέση του Ωκεανού, απόδειξη ότι υπήρξε μία άμμουδιά στο σημείο που υπάρχει τώρα ένα θαλάσσιο δάσος; Δεν είναι άπίθανο να καταποντισθήκε μία ήπειρο στα βάθη του Ατλαντικού.

Η περιγραφή του Πλάτωνα

Η ΑΤΛΑΝΤΙΔΑ, όπως όλες οι τολμηρές θεωρίες, είχε επινοητικούς και γοητευτικούς συντρόφους. Ένας απ' αυτούς υπήρξε ο Ιγνάτιος Ντόνελ-λυ, κοινωνικός μεταρρυθμιστής και προφήτης, που η μισή Αμερική, πριν από

Επί δύο χιλιάδες χρόνια, οι ταξιδιώτες που διέσχισαν την Μεσοποταμία, άγνοούσαν ότι, κάτω από τα πόδια τους, κοιμόταν μία από τις πιο αρχαίες πρωτεύουσες του κόσμου, ένα κέντρο χαμένου σήμερα πολιτισμού, ή Μαρί. Μερικοί Βεδουίνοι, που αναζητούσαν πέτρες για να θάψουν ένα όμορφο τους, ανακάλυψαν το 1943 ένα άκρωτηριασμένο άγαλμα. Ο Γάλλος αρχαιολόγος Αντρέ Παρρό, μόλις πληροφορήθηκε το εύρημα αυτό, πήγε εκεί και έκανε ανασκαφές που είχαν εκπληκτικά αποτελέσματα: έφεραν στο φως, έπειτα από 3.000 χρόνια, τα ίχνη — έργα τέχνης και άλλα αντικείμενα — ενός αρχαίου πολιτισμού, που είχε λαμπρή άνθηση στον καιρό του και κατόπιν χάθηκε.

πριν από τις ψηλές караβέλλες του Κολόμβου και πρέπει να ξαναγραφούμε τώρα από την αρχή μιαν ολόκληρη ιστορία που την έχουν παραμορφώσει ή όπτική και η ναυτική ατομία των κατοίκων της Μεσογείου. Είναι βέβαιο ότι οι θαλάσσιο-πόροι του Βορρά είχαν αποβιβάσει στην Αμερική από το 1000 ήδη μ.Χ. Δεν είναι εύλογο να έφεραν οι σχεδόν βάρβαροι αυτοί ναυτικοί στους Ινκα και στους Μάγια τον σπόρο των λαμπρών πολιτισμών τους, είναι όμως βέβαιο ότι το ταξίδι τους — το πέρασμα του Ατλαντικού — το είχαν κάνει άλλοι πριν απ' αυτούς, ίσως οι Φοίνικες. Οι λευκοί και γενειοφόροι αυτοί άνδρες, που σημειώνονται παντού τα ίχνη τους, ποιος ξέρει ποιάν έμπορεύτηκαν είχαν γράψει αιώνας πριν από τους Ισπανούς κονκισταδόρες.

Ότε η εξήγηση αυτή είναι αρκετή σε μερικά πνεύματα. Ο πολιτισμός είχε, πραγματικά, ένα μοναδικό λίκνο, αυτό όμως είναι καταποντισμένο τώρα κάτω από τα κύματα που χωρίζουν τον Παλαιό από τον Νέο Κόσμο. Αν οι Αιγύπτιοι και οι Μάγια μοιάζουν, αυτό οφείλεται αποκλειστικά στο ότι ήταν ή ανατολική και ή δυτική πολιτιστική αποικία των Ατλάντων της Ατλαντίδας, όπου είχε βλαστήσει το δένδρο της γνώσης και της δράσης.

Αλλωστε την Ατλαντίδα αυτή ο Πλάτων την έχει περιγράψει όχι με λίγα λόγια, καθώς λένε κάποτε, αλλά με πλούτο το λεπτομερείων. Όσοι την αναζητήσαν στο Χογκάρ ή σε άλλες ακτές κοπίασαν άδικα, γιατί δεν θέλησαν να ικανοποιηθούν από το τόσο καθαρό κείμενο του Τιμίου και του Κριτία. Η Ατλαντίδα ήταν νήσος ή, αν θέλετε, μία νήσος - ήπειρος, που οι Αζόρες, τα Νησιά του Πρασίνου Ακρωτηρίου, ή Αγία Ελένη, οι Αντίλλες ήταν οι κορυφές της και που μένουν οι μάρτυρες της μετά την καταποντισή της. Δεν έχει βρεθεί, βόρεια από τις Αζόρες, σε βάθος 3.100 μέτρων ένας ήφαιστειογενής βράχος που δεν μπορεί να σχηματισθεί παρά μόνο από

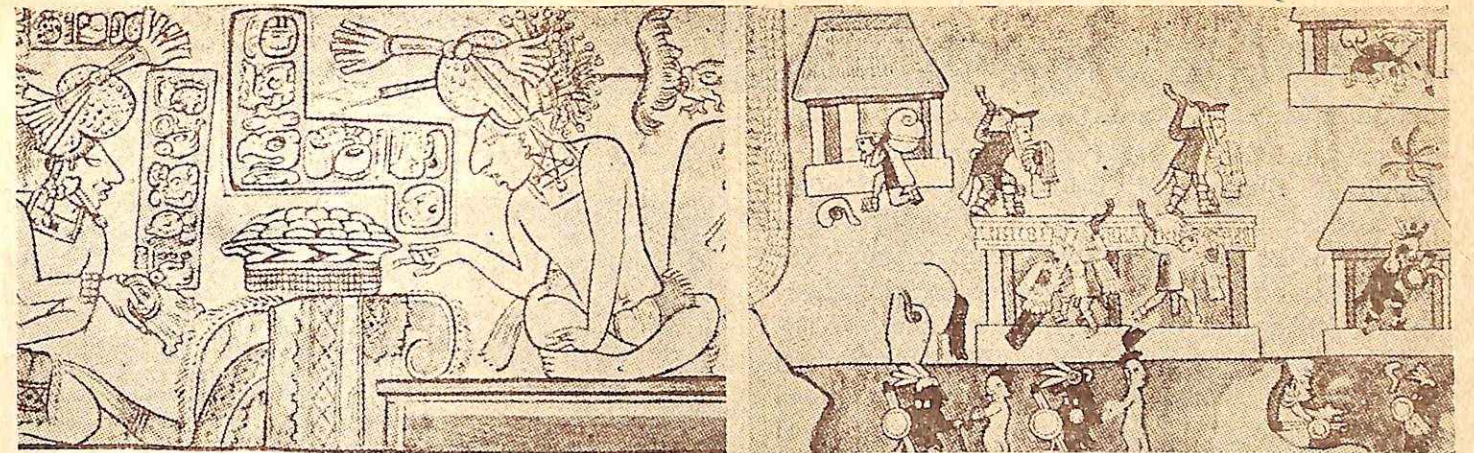
60 χρόνια, τον θεωρούσε μεγαλοφυΐα κι ή άλλη μισή φασέρ. Πούλησε πενήντα εκδόσεις του βιβλίου του «Ατλαντίδα», χωρίς να εξαντλήσει την περιέργεια ενός κοινού που δεν κουραζόταν ν' ακούει πως ή ήπειρός του είχε χωρισθεί από τον παλαιό κόσμο. Όλα ξεκαθάρizan

Το περιεργότατο αυτό φυτό, που το ανακάλυψε πριν από λίγο καιρό ο Γάλλος βοτανολόγος καθηγητής Ουμπέρ στην Αγκόλα της Αφρικής, είναι, παρά την εμφάνισή του — έχει ύψος μόλις μισό μέτρο — δένδρο και μάλιστα μεγάλης ηλικίας. Είναι μοναδικό στο είδος του: δεν ανήκει σε καμμία οικογένεια και δεν έχει συγγενείς, ζωντανούς ή απολιθώματα. Είναι πιθανώτατα επιβίωση πανάρχαιου είδους. Το κέντρο του είναι ο ξύλινος κορμός που παύει να ψηλώνει μόλις βγάλει τα πρώτα δύο φύλλα του. Έπειτα μεγαλώνει προς τα πλάγια και φθάνει συχνά να έχει διάμετρο 4½ μέτρων. Τα φύλλα έχουν μήκος 1.80 και πλάτος 0.90 εκατοστά του μέτρου. Μερικά από τα φυτά αυτά στην Αγκόλα υπολογίζεται ότι έχουν ηλικία χιλίων τουλάχιστον ετών.

στην υπερδεμένη και αντιφατική ιστορία της καταγωγής. Ο πολιτισμός που είναι κενός σε όλους τους ανθρώπους, γεννήθηκε στις εύφορες και εύκρατες πεδιάδες των Ατλάντων.

Ο Πλάτων, αναφέροντας κείμενο του Σόλωνα, τα έλεγε όλα: το γόνιμο έδαφος, τα γιγάντια δένδρα — τα κοπάδια ελεφάντων, τα παλάτια δέκα βασιλιάδων και δέκα βασιλισσών, τα μνημεία από ορείχαλκο, τα ζεστά και κρύα λουτρά, τα λιμάνια τα γεμάτα τριήρεις. Ο πληθυσμός άπετελείτο από δύο φυλές, τη μία κοντή και μελαψή, την άλλη ψηλή και άσπρη — τόσο μεγαλόσωμη, που ή φήμη των γιγάντων συνιδεύει τους υποθετικούς αυτούς Ατλαντες. Ο πολιτισμός που είχαν δημιουργήσει ήταν ήδη παλιός, όταν άρχισε να άνθει ο αίγυπτιακός, που αυτοί τον είχαν εισαγάγει. Αυτοί επιδόσαν την καλλιέργεια της γης, το ήμερωμα των ζώων που έγιναν έτσι κατοικίδια, την έπεξεργασία των μετάλλων, τη χειρουργική, την πυξίδα, το αλφάβητο, την πυρίτιδα, τον ήλιακό μύθο, την άθανασία της ψυχής. Αν όλοι οι λαοί πίστεψαν στον Κήπο των Εσπερίδων, στα Ηλύσια Πεδία, σ' όλες τις μορφές του έπίγειου παραδείσου, το έκαναν γιατί διατηρούσαν την συγκεχυμένη ανάμνηση της Ατλαντίδας και για την Ατλαντίδα ξεκίνησε με τους Κέλτες καλογέρος του τον 7ο αιώνα ο άγιος Μπραντάν της Ιρλανδίας — για την Ατλαντίδα που είχε μεταμορφωθεί σε χριστιανική Έδεμ. Η καταστροφή, όμως, άφησε επίσης στη μνήμη των ανθρώπων αναμνήσεις που εξηγούν τους τρομακτικούς θρύλους που περιέβαλλαν τόσον καιρό τον Ατλαντικό, διάδοχο της καταποντισμένης ήπειρου. Εκείνο που άπομόνωσε την Αμερική επί τούς αιώνες δεν είναι τόσο ή θαλάσσια έκταση,

Δύο από τα πιο χαρακτηριστικά δείγματα ζωγραφικής των Μάγια. Αριστερά: Λεπτομέρεια από ένα αγγείο που βρέθηκε στην Άλτα Βεραπάθ της Γουατεμάλας. Εικονίζει έναν άνωτατο αξιωματούχο που δέχεται μία προσφορά. Δεξιά: Λεπτομέρεια από τοιχογραφία στην Τσιτσέν Ιτζα. Ανήκει στη μεσημβρινή περίοδο των Μάγια και εικονίζει πολεμιστές που κυριεύουν μία πόλη και πιάνουν αιχμαλώτους.

όσο ή ανάμνηση ενός άνηκουστου κατακλυσμού.

Η πολλαπλή καταγωγή

Οι οπαδοί της Ατλαντίδας εξηγούν τόσο πολλά πράγματα, ώστε να είναι αδύνατο να τους πείσει ποτέ κανένας ότι έχουν άδικο. Είναι, όμως, επίσης άπίθανο να κατορθώσουν ποτέ — αποδείξουν ότι έχουν δίκιο. Την ισχυρότερη αντίρρηση την προβάλλουν ίσως σ' αυτούς τα φυτά. Αν, όπως λέει ο Ντόνελλυ, οι Ατλαντες έπινόησαν την καλλιέργεια του καλαμποκιού και του σταριού, πώς συμβαίνει ώστε το πρώτο να ήταν έντελως άγνωστο ανατολικά από τον Ατλαντικό και το δεύτερο δυτικά; Το μόνο ίδιο φυτό στους δύο κόσμους, την εποχή που οι Ισπανοί ανακάλυψαν την Αμερική, ήταν το κολοκύνθη, που έπιπλέοντας στο νερό, κατέχει την αυτονομία της μεταφοράς της. Το μπαμπάκι εκαλλιεργείτο και στα δυο ήμισφαίρια, αλλά συνδεόταν με διαφορετική άγρια καταγωγή, εξ άλλου δεν γίνεται δεκτό ότι ο φτερωτός σπόρος του μπορεί να μεταφέρθηκε επάνω από τις θαλάσσες από τον άνεμο. Τα θεμελιώδη όμως, φυτά, τα φυτά που είναι τροφή, ήταν έντελως διαφορετικά. Δεν είναι εύκολο στους οπαδούς της κοινής καταγωγής του πολιτισμού — συντρόφους της Ατλαντίδας ή άλλους — να εξηγήσουν γιατί οι άνθρωποι παρέλειψαν να πάρουν στις άποσκευές τους τους σπόρους των έδωδων φυτών, ενώ έπαιρναν μαζί τους τις άστρονομικές γνώσεις τους και τα αρχιτεκτονικά σχέδιά τους.

Σ' αυτούς οι οπαδοί της πολλαπλής καταγωγής του πολιτισμού άπαντούν έντονα. «Ο πολιτισμός — έλεγε ο Μπρόνισλαβ Μαλινόφσκι — δεν είναι εύκολως μεταδοτική άρρώστεια». Ο μεγάλος Άγγλος ιστορικός Άρνολντ Τόυνμπε άποκλείει, με πέντε σελίδες, από τις χιλιάδες που έχει γράψει, τη θεωρία ότι ή Αίγυπτος είναι ή παγκόσμια μητέρα του ανθρώπινου πνεύματος και δεν θεωρεί σοβαρό να συζητήσει το πρόβλημα της Ατλαντίδας. Το έργο του Τόυνμπε είναι μία άπογραφή μάλλον παρά ιστορία. Κατ' αυτόν, υπήρξαν μόνον έικοσι ένας πολιτισμοί. Έπτά εξακολουθούν να είναι ζωντανόι και δέκα τέσσερις έχουν πεθεί. Από αυτούς έξη έδωσαν απ' ευθείας από τη βάρβαρη ζωή: ο αίγυπτιακός, ο σουμέριος (της Μεσοποταμίας), ο μινωϊκός (της Κρή-

της), ο προκινεζικός των Μάγια και των Άνδεων (Νότια Αμερική). Όλοι οι άλλοι — όπως ο έλληνικός, ο βαβυλωνιακός, ο χιτιτικός κλπ. — προέρχονται από τους αρχαίους αυτούς πολιτισμούς. Μπορείσαν, άργότερα, να γενήσουν οι ίδιοι πολιτισμοί που έδωσαν απ' αυτούς. Έτσι, ο δυτικός πολιτισμός μας προέρχεται από τον έλληνικό, που είχε άγκαλιάσει την Ελλάδα και τη Ρώμη και που ο ίδιος είχε γεννηθεί από τον αίγυπτιακό και τον μινωϊκό, οι όποιοι ήταν αυτόχθονες και πρωτογενείς.

Το περιβάλλον κι' ο άνθρωπος

Το μεγάλο πρόβλημα είναι να μάθουμε γιατί γεννιούνται οι πολιτισμοί. Η πατροπαράδοτη άπάντηση είναι ότι έμφανίζονται εκεί και όταν οι συνθήκες του περιβάλλοντος είναι ευνοϊκές για τον άνθρωπο. Την άπάντηση αυτή το Τόυνμπε την αντίστρέφει. Λέει ότι, τουναντίον, όταν ο άνθρωπος βρίσκεται σε άχρηστο περιβάλλον, όταν πρέπει να άμύνεται και ν' άντεπιδέεται, τότε εκπολιτίζεται, δημιουργώντας τους θεσμούς που είναι αναγκαίοι για την πάλη του για τη ζωή. Η Αίγυπτος, λόγω χάρη. Φανταζόμαστε ότι ο άνθρωπος έγκαταστάθηκε στην κοιλάδα του Νείλου και έκανε εκεί μεγάλες πολιτιστικές προόδους, επειδή ή γή ήταν γόνιμη και ή έτήσια πλημμύρα του έδινε έναν κανόνα ζωής. Τίποτε δεν είναι λιγώτερο σωστό! Η Αίγυπτος, πριν από περικές χιλιέτιες, ήταν ένα μεγάλο λειβάδι, όπου ζούσαν χωρίς πολλές προσπάθειες πρωτόγονοι κυνηγοί. Η προοδευτική ξηρασία του κλίματος μεταμόρφωσε το λειβάδι σε έρημο. Τότε, και μόνο τότε, οι πιο επινοητικοί κι' οι πιο θαρραλέοι από τους κυνηγούς μπήκαν στην κοιλάδα του ποταμού, άγωνίσθηκαν έναντιόν των έλawn που την γεμίζαν, έγκαινίσαν τη γεωργία και, σιγά - σιγά, ανέβηκαν ως τις κορυφές ενός πολιτισμού που υλοποιήθηκε με τις Πυραμίδες και το ναό του Καρνάκ. Η πρόοδος γεννήθηκε από την έχθρότητα του περιβάλλοντος και την άπεπίθεση του ανθρώπου. Η παρακμή ήταν άργότερα συνέπεια του μιλιταρισμού και των φεαωνικών βλεψών για παγκόσμιο κράτος.

Η έχθρότητα, ή άντεπίθεση, εξηγούν τους πέντε άλλους πρωτογενείς πολιτισμούς. Ο σουμέριος, στην Κάτω Μεσοποταμία, γεννήθηκε όπως ο αίγυπτια-

κός από την ξηρασία του κλίματος κι' από τα άγρια έλη του Τίγρητα και του Εύφρατη, που έπρεπε να καταπολεμηθούν. Ο μινωϊκός πολιτισμός, στην Κρήτη, ήταν άπάτηχη στην πρόκληση της θάλασσας και ο προκινεζικός άπάντηση στην έχθρότητα του Κίρινου Ποταμού, του άγριώτερου απ' όλους τους ποταμούς. Για τους Μάγια, ή πρόκληση ήταν το άποπικτικό τροπικό δάσος και για τους Προ — Ινκα ή φτώχεια του έδάφους και το τραχύτατο κλίμα. Δεν υπάρχει πολιτισμός της Έδεμ: υπάρχουν μόνο πολιτισμοί της προσπάθειας. Παραδείγματα πιο κοντά σε μας υπογραμμίζουν την αλήθεια αυτής της θεωρίας: ή Βενετία στην άνθυγιεινή λιμνοθάλασσά της, ή Ολλανδία που παλεύει με τη θάλασσα, ή Έλβετία που πιέζεται από τα βουνά της, υπήρξαν αξιοθαύμαστες άθ-θρώπινες έπιτυχίες, γιατί μία έχθρική φύση προκάλεσε τον άνθρωπο κι' αυτός άπάντησε στην πρόκληση.

Δεν άρκει, όμως ότι ο Άρνολντ Τόυνμπε και οι άλλοι έρευνήτες της ιστορίας έδωσαν ικανοποιητικές άπαντήσεις στα έρωτήματα που έχουν θέσει τόσα έρείπια που βγήκαν στην έπιφάνεια με τις ανασκαφές των τελευταίων εκατό χρόνων. Δεν υπάρχει σήμερα ούτε μία ήπειρος που να μη ζητά από την έπιστήμη να εξηγήσει τους μάρτυρες του παρελθόντος που την άκεπάζουν. Οι φυλές της Μαύρης Αφρικής δεν πιστώνονται με κανέναν από τους 21 πολιτισμούς που άπαριθμεί ο Τόυνμπε και, μόλις τα έντελως άνεμνήμενα έρείπια του Ζιμπάμπβε στη Ροδεσία, δεν είναι λιγώτερο άξιοσημείωτα από τα κυκλώπεια κτίσματα του Περού. Οι Εύρωπαίοι, όταν ανακάλυψαν την Αμερική βρήκαν στις πεδιάδες των σημερινών Νη. Πολιτειών ένα πληθυσμό από πρωτόγονους νομάδες, αλλά όμαδικές κατοικίες όκταώρους σκάδωναν στους βράχους της δυτικής άκτής και ή κοιλάδα του Μισισσιπή είναι γεμάτη από τεχνιτούς λόφους, που άκεπάζουν πόλεις και τάφους. Απομένουν άπέραντες περιοχές, όπως ή Κίνα, που δεν έχει γίνει ακόμα ή άρχαιολογική έξερευνησή τους. Η σταδιοδρομία του πολιτισμένου ανθρώπου, φαίνεται ν' άρχίζει πολύ παλαιότερα, να είναι πολύ πιο πολύπλοκη και πλούσια από όσο έχουμε συνηθίσει να πιστεύουμε. Η ιστορία βρίσκεται στην ίδια κατάσταση με όλες τις έπιστήμες: γεννά περισσότερα προβλήματα από όσα λύει.

ΤΕΛΟΣ

«Όταν ξεκινώντας από ένα πορτραίτο, προσπαθούμε με διαδοχικές αφαιρέσεις να θρούμε την καθαρή μορφή, καταλήγουμε αναπότρεπτα στο αύγ. Το ίδιο αρχίζοντας από το αύγ και ακολουθώντας την αντίστροφη πορεία, μπορούμε να φθάσουμε στο πορτραίτο», έλεγε ο Πικάσο θέλοντας να συνοψίσει τις θεωρίες του για τον κυβισμό. «Η παραδοξολογία του αυτή είναι ωστόσο τόσο εξωφρενική, όσο φαίνεται; Είναι μία τρέλλα ο κυβισμός ή μήπως είναι κι αυτός ένας τρόπος, όπως τόσοι άλλοι, να εκφράζεται ή πραγματικότητα; Τι είναι ο κυβισμός; Πώς γεννήθηκε, τι έπαιξε, τι έδωσε; Η προοπτική του χρόνου επιτρέπει σήμερα να τον αντικρύσουμε ψύχραιμα και χωρίς προκαταλήψεις.

Ο ΚΥΒΙΣΜΟΣ

ΜΙΑ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΣΤΗ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ

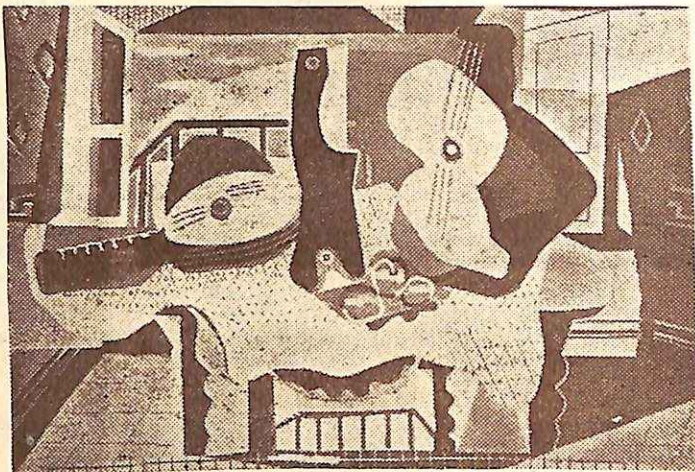
ΜΕ μεγαλόπρεπη χειρονομία ο Πικάσο γύρισε τον πίνακα που ήταν ακουμπισμένος ανάποδα στον τοίχο και είπε:

— Άγαπητέ μου Μανολό, νά τος!

Ήταν το 1906. Ο Μανολό ήταν ένας αδέκαρος γλύπτης που ζητούσε διαρκώς δανεικά από τον Πικάσο, αλλά είχε και το θάρρος να του μιλά χωρίς περιστροφές. Ο Πικάσο που του έδειχνε ο Πικάσο ήταν εντελώς άσυνθηχτος. Δεν ήταν, άλλωστε, ακόμα τελειωμένος. «Αν τον πρόσεχε κανένας καλά, θα μπορούσε ίσως να διακρίνει μιά ανθρώπινη μορφή, μάλλον γυναικεία. Ο Μανολό είδε τον πίνακα και δεν δίστασε να εκφράσει την αποδοκιμασία του. Ο Πικάσο γέλασε. Είχε αρχίσει να συνήθιζε να μην τον καταλαβαίνουν ούτε αυτοί οι φίλοι του. Πόσοι, άλλωστε, τότε, πριν από μισόν αιώνα, καταλάβαιναν κάτι από τον νεοφανή κυβισμό; Πόσοι υποπτεύονταν ότι ο Πικάσος αυτός — προσχέδιο μιάς «Δεσποινίδας της Άβινιόν» — που έβλεπε με δυσφορία ο Μανολό θα άλλαζε την πορεία της ζωγραφικής στον εικοστόν αιώνα; Το επίθετο «κυβισμός» δεν είχε ακόμη σφυρηλατηθεί. Δυό χρόνια αργότερα, το 1908, ο Ματίς, άπορριπτοντας τα τοπία που είχε στείλει ο Μπράκ στη Φθινοπωρινή Έκθεση, θα παρατηρούσε ότι έμοιαζαν σαν να ήταν φτιαγμένα με κύβους. Και στις 24 Νοεμβρίου 1908 ο τεχνοκρίτης Λουί Βαζέλλ, κάνοντας την ίδια σύγκριση, βάπτισε για πρώτη φορά την καινούργια αυτή εκδήλωση της ζωγραφικής, «κυβισμός».

Καταδικάζοντας τον Μπράκ και τους φίλους του — που οι πιο διάσημοι λέγονταν Πάμπλο Πικάσο, Φερνάν Λεζέ και Χουάν Γκρί — ο Ματίς διακήρυξε ότι το πόν στη ζωγραφική είναι το χρώμα κι ότι το θέμα δεν έχει καμιά ση-

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΠΙΚΑΣΟ

«Νεκρή φύση», του Πικανό. «Ένα από τα πιο αντιπροσωπευτικά έργα της κυβιστικής περιόδου του μεγάλου ζωγράφου και του κυβισμού γενικά

τιση φόρου τιμής στη γεωμετρία της φύσης, είναι τα πρώτα κυβιστικά άριστουργήματα.

Ο κυβισμός, ωστόσο, σαν σχολή, ξεκινά με τον Πικάσο. Προκαλεί συζητήσεις, ταραχές τα πνεύματα και δημιουργεί φανατικούς έχθρους κι ένθουσιώδεις φίλους. Πολλοί μιλούν για άπιαστη και για το πολύ κοινό ο κυβισμός σημαίνει αναρχία. Οι άρχηγοι του κυβισμού διαμαρτύρονται: «Εμείς, αναρχικοί; Εμείς αγωνιζόμαστε εναντίον των υπερβολών που εκδηλώνονται παντού, εναντίον της εκφυλιστικής ευκολίας του ρεαλισμού, της θολούρας του έμπρεσιονισμού, της διακοσμητικής ξεγνοιασιάς του φωβισμού. Η τέχνη βρίσκεται στον κατήφορο που οδηγεί στην άταξία. Είμεθα υπέρ μιάς επιστροφής στην τάξη».

Ποιά ήταν αυτή η τάξη; Την συζητούσαν χωρίς τέλος οι θεωρητικοί του κυβισμού, βέβαια ότι δρισκεσαν στο δρόμο της Αλήθειας. Και αν έπρεπε για την Αλήθεια, να τα σθήσουν όλα και να ξαναρχίσουν από το μηδέν, δεν θα είχαν κανένα δισταγμό. Η λογική — όπως διακηρύσσον — θα ήταν ο οδηγός τους.

Η αναταραχή είχε αρχίσει από το 1900. Νεαροί συγγραφείς και νεαροί καλλιτέχνες ζούσαν με πάθος τη θαυμαστή πνευματική περιπέτεια μιάς εποχής που το χαρακτηριστικό της γνώρισμα ήταν η άμφισβητήσιμη όλων των αξιών.

Ο Πάμπλο Πικάσο είχε έλθει από την Ισπανία στο Παρίσι. Το ατελιέ του έγινε γρήγορα καλλιτεχνικό κέντρο, όπου συνήναν ο ποιητής και τεχνοκρίτης Μάξ Ζακόμπ, ο γλύπτης Νταριό, ο Μανολό, ο ποιητής Άπολλινάιρ. Η φίλη του Πικάσο, η Φερνάν Όλιβιέ, ήταν η ψυχή του ατελιέ. Ο Πικάσο ζωγράφιζε πολύ. Άπολυτρωμένος από τις επιδράσεις του Τουλούζ-Λωτρέκ και του Βαν Γκόγκ, είχε γνωρίσει ως το 1904 την «γαλάζια περίοδο» του, κατά την οποία είχε ζωγραφίσει τα άθλια πρόσωπα που τον περιτοίχιζαν σε μιά κλίμακα από

μπλέ που τους έδιναν μιά δραματική ποίηση. Από το 1904 ως το 1906 υπήρξε η «ρόδινη περίοδος», η περίοδος των Άρλεκίνων, κατά την οποία η ζωγραφική του Πικάσο γίνεται τολμηρότερη με τις απλουστεύσεις και τις παραμορφώσεις της. Τώρα, το 1906, γοητευμένος από την τέχνη των νέγων, ενδιαφέρεται για το περίεργο της φόρμας. Η συτροφία του είναι τώρα πιο πλατειά: ανήκουν σ' αυτήν ο Κοκτώ, ο Πάλλ Φόρ, ο Ζαρρύ. Η τέχνη ήταν το μόνιμο θέμα των συζητήσεων. Οι παραδοξολογίες δεν έλειπαν, όπως όταν έλεγε ο Πικάσο: «Όταν ζωγραφίζεις ένα τοπίο, πρέπει πρώτα να μοιάζει αυτό μ' ένα πιάτο!». Κανένας δεν γελούσε. Και ο Πικάσο συνέχιζε: «Αν δεν μπορείς να ζωγραφίσεις ολόκληρο έναν άνθρωπο, βάσεις τα πόδια στο πλάι, στον πίνακα!». Και η συζήτηση σ' αυτόν τον τόνο — ή και σε σοβαρό — διαρκούσε κάθε νύχτα ως το πρωί στο ατελιέ του Πικάσο ή στην «Κλοζερ ντε Λιλάν» — το καφεείο που το έκανε περίφημο ο Μορεάς.

Οι θεωρίες των κυβιστών

ΑΠΟ τη συζήτηση αυτή ξεχώρισαν σιγά - σιγά μερικές θεμελιώδεις έννοιες, που συμφωνούσαν παράξενα με τα μεγάλα ρεύματα που είχαν πηγάζει από τον Σεζάν και τον Ματίς. Ο Σεζάν ήταν η «γεωμετροποίηση» της φύσης και η «διανοητικοποίηση» της. Ο Ματίς ήταν η συμπίκνωση του θέματος με την αναζήτηση των ουσιαστών γραμμών του. Και οι δύο είχαν καταδικάσει τον πατροπαράδοτο αντικειμενισμό, αλλά κανένας τους δεν είχε το θάρρος να συναγάγει όλες τις συνέπειες των θεωριών του, να κόψει ολότελα τις γέφυρες με το παρελθόν. Οι κυβιστές, αναζητώντας το απόλυτο, δεν δίστασαν να προχωρήσουν ως τα άκρα. Ο Σεζάν είχε πεθάνει. Ο Ματίς, παρά την αρχική του αντίθεση, άρχισε να επηρεάζεται από τον κυβισμό. Ο Μπράκ κι ο Πικάσο ήταν οι άρχηγοι του νέου κινήματος. Κι οι δύο είναι ακόμα ζωντανοί — δυό άειθαλεις γέροι. Ο Μπράκ τότε ζωγράφιζε, έπαιρνε μαθήματα ελληνορωμαϊκής πάλης, έπαιζε φλάουτο και βιολί και την Κυριακή ώργάνωνε λαϊκούς χορούς στη Μονμάρτρη. Η συνάντησή του με τον Πικάσο υπήρξε μιά σημαντική στιγμή στην ιστορία της τέχνης.

Σ' εκείνους που τρώγαν από τους είκατικούς «παραλογισμούς» του Πικάσο, οι κυβιστές άπαντούσαν με λεπτολόγους συλλογισμούς, επικαλούμενοι πόν Πλάτωνα, τον Καρτέσιο και τον Μαλμπράνς. Η αλήθεια — είχε γράψει ο τελευταίος — βρίσκεται όχι στις αισθήσεις μας, αλλά στο πνεύμα μας. Οι κυβιστές συζητούσαν το πανάρχαιο πρόβλημα της ουσίας της επιφάνειας και άπεφάσιζαν να αναδημιουργήσουν στους πίνακές τους έναν κόσμο που τον έβλεπαν όχι μόνο με τα μάτια, αλλά και με το μυαλό τους, να ζωγραφίσουν — όπως έλεγε ο Σεζάν — όχι, δτι αίσθάνονται, αλλά, δτι ξέρουν. Θέλοντας να φθάσουν τις αναλογίες του ιδανικού — γράφει ο Άπολλινάιρ — οι κυβιστές μάς προσφέρουν έργα περισσότερο εγκεφαλικά, παρά αισθησιακά. Το εγκεφαλικό είναι αναλλοίωτο, ενώ το αισθησιακό είναι εφήμερο. Άρα ο κυβισμός — λένε οι θεωρητικοί του — είναι ή έκφραση της αλήθειας, της αληθινής πραγματικότητας.

Ο Χουάν Γκρί, ένας από τους άρχηγούς του κυβισμού, συνάμψε το δόγμα της νέας σχολής έτσι: «Συγκεκριμενοποιώ, δτι είναι άφηρημένο. Ξεκινώ από μιά άφαίρεση για να φθάσω σ' ένα πραγματικό γεγονός».

Τί είναι, όμως, ο κυβισμός — το κίνημα αυτό που ανασπάτωσε την ζωγραφική στον αιώνα μας, που υπήρξε μιά μεγάλη στιγμή στην ιστορία της Τέχνης και που έδωσε μερικά άναμφισβήτητα άριστουργήματα;

Τι είναι κυβισμός

ΓΙΑ τον μέσο άνθρωπο, για τον κλασικό καλλιτέχνη, μιά γυναίκα, μιά κιθάρα, ένα μήλο είναι θεατά πράγματα, άπια, πιο πραγματικά άσφαλώς

«Κοπέλλα στον καθρέφτη», του Πικάσο. Βρίσκεται τώρα στο Μουσείο Μοντέρνας Τέχνης της Νέας Υόρκης. Ένα από τα έργα του Πικάσο που έχουν επηρεάσει περισσότερο τη σύγχρονη ζωγραφική.

παρά ή μεταγραφή τους σ' έναν πίνακα. Οι κυβιστές θέλουν ν' αποδείξουν ότι το αντίθετο είναι αληθινό — με τον όρο ότι ή μεταφορά πρέπει να γίνεται σύμφωνα με ειδικούς κανόνες. Οι κανόνες αυτοί γεννήθηκαν πρό πάντων από τη φροντίδα για το πραγματικό, αλλά τραβηγμένο σε τέτοιο σημείο, ώστε ο κυβιστής ζωγράφος δεν θέλει ν' αναπαράσχει το αντικείμενο σύμφωνα με την εικόνα που μπορεί να θέλει κανένας και που ποικίλλει με τα άτομα. Το αντικείμενο πρέπει να ζωγραφίζεται αυτό που είναι, όπως είναι. Άν κυττάξετε ένα ποτήρι βάλμένο σ' ένα τραπέζι μακριά από σας, το στόμιό του θα σας φανεί μιά έλλειψη, σύμφωνα με τους νόμους της προοπτικής. Ο ζωγράφος, όμως, ξέρει ότι το στόμιο του ποτηριού δεν είναι έλλειψη, αλλά κύκλος και έτσι, άν είναι κυβιστής, θα ζωγραφίσει έναν κύκλο. Άκόμα περισσότερο: για να εκφράσει πλήρως ένα αντικείμενο, θ' ανα-

παραστήσει ταυτόχρονα και τη θεατή και την άθέατη όψη του, τη μιά κοντά στην άλλη. Άπό τη θελημένη παραμόρφωση του θεατού αντικειμένου, από την αναδημιουργία στον πίνακα του νοητού αντικειμένου, γεννιέται ένας κόσμος καινούργιος και άκατανόητος με την πρώτη ματιά.

Διαπιστώνουμε κατόπιν ότι ο πίνακας είναι επίπεδος, χωρίς βάθος: δτι έχει μόνο δύο διαστάσεις, πλάτος και μήκος. Η εισαγωγή του βάθους άποτελεί, κατά τους κυβιστές, ζαβολιά. Οι κυβιστές άρνούται, λοιπόν, την κλασική προοπτική. Όλα είναι στο ίδιο επίπεδο. Κατά συνέπεια, πρέπει να καταργείται ή φόρμα, ήρή της γραμμής. Κάθε άνταύγεια, κάθε άπόχρωση του χρώματος γίνεται νέο επίπεδο που συναντά

τα γειτονικά επίπεδα σε όξεις γωνίες. Έτσι γεννιούνται πολυέδρα, πυραμίδες, κύβοι. Η σύγγενεια είναι φανερή με τους κυλίνδρους, τις σφαίρες και τους κώνους του Σεζάν.

Για να εξασφαλισθεί ο θρίαμβος αυτός της γραμμής, χρησιμοποιούνται θεληματικά ούδέτερα χρώματα — γκριζό, μπλέ, καφέ, μαύρο και άσπρο — που φωτίζονται με φτωχό και όμοιόμορφο φώς, χωρίς σκιές και χωρίς αντίθεσεις. Το χρώμα δεν είναι, άλλωστε, άκάθαρο, έφ' όσον είναι αίσθητηριακό στοιχείο;

Άρνούμενος έτσι να ζωγραφίσει αυτό που φαίνεται, ο κυβιστής άρνείται επίσης και την κίνηση. Αυτός είναι ως ένα βαθμό ο λόγος που άγαπά τόσο λίγο την ανθρώπινη μορφή, το υπαίθριο τοπίο και προτιμά τη «νεκρή φύση», σιωπηλή και άκίνητη.

«Δεν έπινοήσαμε τίποτε», έλεγαν οι κυβιστές. «Κυττάχτε τα προϊστορικά έργα, τα έργα των Αιγυπτίων και των Χιτιτών. Αναλύστε τη νέγρικη τέχνη. Ξανασμίγουμε με τις αυθεντικότερες παραδόσεις, κυττάζουμε τον κόσμο με άγνότερη μάτια, τα μάτια της παιδικής ηλικίας, που ή όρασή τους δεν είχε ακόμα παραμορφωθεί από τις συμβατικότητες. Κι' έχουμε με το μέρος μας την γεωμετρία, την θεωρία των αριθμών. Άπό την γεωμετρία ειδικά άξιούμε να παίξει δημιουργικό ρόλο».

Τα κυριώτερα έργα

Ο ΠΙΚΑΣΟ έλεγε: «Δεν κάναμε κυβισμό για να κάνουμε κυβισμό, αλλά γιατί άναζητούσαμε ένα μέσο να εκφρασθούμε».

Και δεν μπορεί κανένας ν' άρνηθεί ότι

ΣΥΝΕΧΕΙΑ: ΣΤΗ ΣΕΛ. 14

Σήμερα για πρώτη φορά αποκαλύπτεται ότι η ψυχολογική τεχνική που λέγεται «πλύση του έγκεφάλου» και συνδέεται με την ιδέα του ολοκληρωτισμού, χρησιμοποιήθηκε από τους Άγγλους κατά τη διάρκεια του τελευταίου πολέμου κατά των ξένων πρακτόρων. Άλλα το ύπυλο αυτό πολεμικό όπλο μπορεί να χρησιμοποιηθεί και για ειρηνικούς σκοπούς; Θεραπεύει τη γεροντική άνοια και μάς επιτρέπει μια βαθύτερη κατανόηση του προβλήματος της έγκληματικότητας. Αλλά τι είναι αυτές οι «πλύσεις του έγκεφάλου» που χρησιμοποιήθηκαν για πρώτη φορά από την ιερή εξέταση κι' έγιναν τελευταία διάσημες από τις δίκες της Μόσχας;

“ΠΛΥΣΕΙΣ ΤΟΥ ΕΓΚΕΦΑΛΟΥ,”

Πώς απεκάλυπταν οι κατάσκοποι τὰ μυστικά τους κατά τη διάρκεια του πολέμου.

Απίστευτο και όμως αληθινό: Οι Βρετανοί, κατά τη διάρκεια του πολέμου, χρησιμοποίησαν μια ψυχολογική τεχνική «πλύσεως του έγκεφάλου» για ν' αποσπάσουν πληροφορίες από τους αιχμαλωτισμένους κατασκόπους. Αυτό απέκαλύφθη πρό ημερών από τον δρ Άλεξάντερ Κένεντυ, καθηγητή της ψυχιατρικής του πανεπιστημίου του Έδιμβούργου.

Από τη σταλινική εποχή, όταν οι «πλύσεις του έγκεφάλου» χρησιμοποιήθηκαν για ν' αποσπασθούν «όμολογίες» από τα έκκαθαριζόμενα στελέχη του κόμματος κατά τις περίφημες δίκες της Μόσχας, η μέθοδος έχει στενά συνδεθεί με την ιδέα του ολοκληρωτισμού. Και όμως, μια δημοκρατική χώρα την έχρησιμοποιήσει εύρυστα κατά τη διάρκεια του πολέμου.

Ο καθηγητής Κένεντυ δεν έδωσε λεπτομέρειες για την υπόθεση — ή έχεμύθεια επιβάλλεται για λόγους ασφαλείας, όπως έξηγησε αργότερα — και δεν ξέρουμε σε ποιους και από ποιους εφαρμόστηκε η τεχνική της πλύσεως του έγκεφάλου. Άλλα σε μια διάλεξή του περιέγραψε λεπτομερώς τα τη μέθοδο και ανέφερε ότι αυτό το πολεμικό όπλο κατά των κατασκόπων χρησιμοποιείται σήμερα για ειρηνικούς σκοπούς: Σ' ένα νοσοκομείο του Έδιμβούργου η γεροντική άνοια θεραπεύεται με αξιοσημείωτη επιτυχία σύμφωνα με τὰ δεδομένα της πείρας που αποκτήθηκε κατά τη διάρκεια του πολέμου...

ΟΔΟ που ο ύρος είναι σχετικά καινούργιος, η τεχνική της πλύσεως του έγκεφάλου έχει μακρά ιστορία. Η Ίερὰ Έξέταση φαίνεται πως τη χρησιμοποίησε πρώτη. Οι Ιεροεξεταστές είχαν ανακαλύψει ότι αν υποχρέωναν ένα φυλακισμένο ν' αναπολήσει με όλες τις λεπτομέρειες την περασμένη ιστορία της ζωής του και να τη συζητήσει με τον Ιεροεξεταστή, μια συναισθηματική κρίση θ' ακολουθούσε σχεδόν αναπόφευκτα, και ο κατηγορούμενος θα όμολογούσε αβίαστα ότι είναι αίρετικός και θα ζητούσε να επιστρέψει στους κόλπους της Έκκλησίας μετά την τιμωρία του.

Οι Ιεροεξεταστές γνώριζαν επίσης ότι τὰ σωματικά βασανιστήρια έδιναν συχνά τὸ αντίθετο ἀπὸ τὸ προσδοκώμενο αποτέλεσμα: Ο κατηγορούμενος συνήθιζε στὸν πόνο, ἢ κακὴ μεταχείριση ἐνίσχυε τὴν ἀντίστασή του καὶ δὲν ὡμολογούσε ποτὲ τὰ δογματικὰ σφάλματα.

★

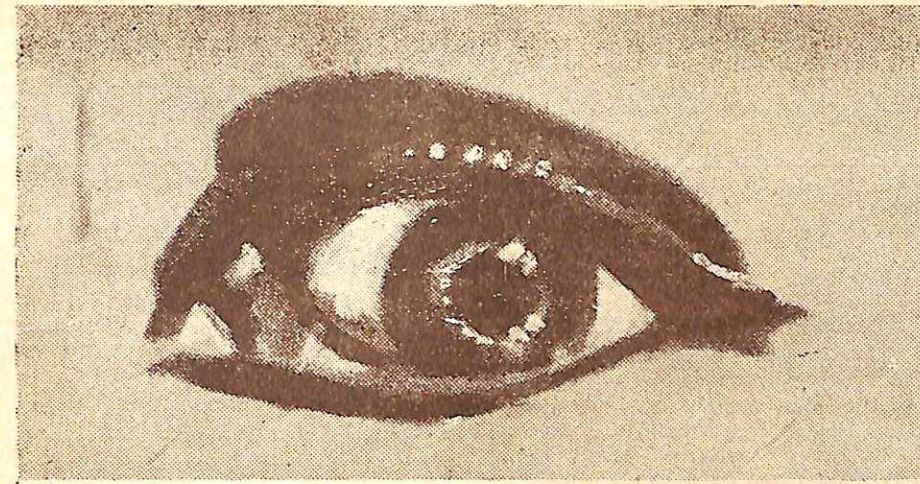
ΚΑΤΑ ΤΗ διάρκεια των σταλινικών εκκαθαρίσεων στη Σοβιετική Ένωση, οι ανακριτές πολύ γρήγορα κατάλαβαν ότι οι «όμολογίες» και επαναφορὰ τοῦ κατηγορουμένου στὸ «σωστὸ δρόμο», τὸ δρόμο τοῦ κόμματος, δὲν ἐξαργύρωντο ἀπὸ τὴν «ἀτράνταχτη λογικὴ» τοῦ μαρξισμού - λενινισμού, ἀλλ' ἀπὸ τὴ μέθοδο τῆς ἀνακρίσεως. Ὅπως καὶ στὴν Ίερὰ Έξέταση, ἡ μέθοδος τῶν σταλινικῶν ἀνακριτῶν βασίζονταν σὲ παρατεταμένη ἀναπόληση τῆς προσωπικῆς ιστορίας τοῦ κατηγορουμένου καὶ τὴ δημιουργία ἐνὸς προσωπικοῦ ψυχολογικοῦ δεσμοῦ μετὰ τὸν ἀνακριτὴ. Ἡ τεχνικὴ ἔχει σαφὲς ἀναλογίες μετὰ ὠρισμένες μορφὲς ψυχανα-

λύσεως ὅπου ὁ ἀσθενὴς ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν προσωπικότητα καὶ τὴς ἀπόψεις τοῦ ψυχαναλυτῆ.

Ἀλλὰ πῶς γίνεται ἀκριβῶς μιὰ «πλύση τοῦ ἐγκεφάλου»;

Τὸ πρῶτο βήμα γιὰ τὸν ἀνακριτὴ εἶναι νὰ δημιουργήσει στὸν κατηγορούμενο ἓνα συναίσθημα ἀπωλείας τοῦ «προσανατολισμοῦ», νὰ τοῦ δημιουργήσει μιὰ σύγχυση ὡς πρὸς τὴν ἰδία του τὴν προσωπικότητα καὶ τὴν ταυτότητα. Ὁ κατηγορούμενος τοποθετεῖται σ' ἓνα μισοσκότεινο, ἥσυχο κελλί. Κανένας θόρυβος, καμμιά εἰκόνα δὲ φτάνει ἀπὸ τὸν ἔξω κόσμο. Ρολόγια δὲν ὑπάρχουν καὶ ὁ φυλακισμένος χάνει σὲ λίγο τὴν αἴσθηση τοῦ χρόνου. Τὸ συσσίτιο ἐρχεται σὲ ἀκανόνιστες ὥρες. Ὁ φυλακισμένος δὲν ξέρει οὔτε σὲ ποιά φυλακὴ βρίσκεται, οὔτε τί τοῦ ἐπιφυλάσσει τὸ μέλλον. Ὅλα τὰ προσωπικά του ἀντικείμενα, κάθε τι ποὺ τοῦ θυμίζει τὸν ἔξω κόσμο, τοῦ ἔχουν ἀφαιρεθεῖ. Δὲν ξέρει πῶς θρέθηκε ἐδῶ, σ' αὐτὸ τὸ κελλί, γιατί λίγο μετὰ τὴ σύλληψή του τοῦ ἔδωσαν ἓνα ὑπνωτικὸ χάπι καὶ τὸν μετέφεραν ἀναίσθητο. Ὅταν ξυπνάει ὁ δεσμοφύλακας τοῦ δίνει νὰ καταλάβει ὅτι ἔχει ἐξαφανισθεῖ ἀπὸ τὸ πρόσωπο τῆς γῆς καὶ ὅτι κανεὶς δὲ θὰ μάθει ποτὲ ποῦ τὸν ἔχουν κρύψει. Βρίσκεται σ' ἓνα ἀπίθανο κόσμο καὶ τοῦ εἶναι δύσκολο νὰ ξεχωρίσει τ' ὄνειρο ἀπὸ τὴν πραγματικότητα. Ἐννοεῖται ὅτι σ' ὅλο αὐτὸ τὸ διάστημα ἀπολύτως καμμιά φυσικὴ βία δὲν ἀσκεῖται πάνω του.

Ἐπειτα ὅμως ἀπὸ μερικὲς ἡμέρες ἀπομονώσεως, ἀρχίζει ἡ πρώτη ἀνάκριση. Ὁ ἀνακριτὴς φαίνεται ἐντελῶς ἀδιάφορος καὶ δὲν ἀντιδρᾷ στὴς ἀπαντήσεις τοῦ κατηγορουμένου. Λέγεται μετὰ ἀπάθεια ἀκόμα καὶ τὰ πιδ χονδροειδῆ ψέματα τοῦ

κατηγορουμένου. Μέσα σ' αὐτὸ τὸ μονότονο, ψυχρὸ περιβάλλον, ἀπὸ τὸ κελλί του στὸ γραφεῖο τοῦ ἀνακριτῆ, ἀπὸ τὸ γραφεῖο στὸ κελλί του, ὁ φυλακισμένος ἀρχίζει νὰ παθαίνει σύγχυση. Δὲν εἶναι πιὰ βέβαιος γιὰ τίποτα. Ἀρχίζει νὰ μπερδεύει τὴς σκέψεις του μετὰ τὴς σκέψεις ποὺ τοῦ ὑποβάλλει ἀδιάφορα ὁ ἀνακριτὴς. Ἄν εἶναι κατάσκοπος ἀρχίζει νὰ νοιώθει ἀμφιβολία καὶ σύγχυση γιὰ τοὺς σκοποὺς τῆς δράσεώς του.

Τὸ ἐπόμενο βήμα γιὰ τὸν ἀνακριτὴ εἶναι νὰ δημιουργήσει μιὰ τεχνητὴ ψυχικὴ ἀντινομία μ' ἓνα εἶδος ρυθμισμένης ψυχολογικῆς ἀντιδράσεως κατὰ τὴ γνωστὴ μέθοδο τοῦ Παυλῶφ. Ὁ ἀνακριτὴς σημειώνει ποιὲς ἐρωτήσεις προκαλοῦν ἀντίδραση στὸν ἀνακρινόμενο καὶ προσπαθεῖ νὰ συνδέσει αὐτὴ τὴν ἀντίδραση μετὰ κάποιον ἥχο ἢ χειρονομία - ἓνα χτύπημα τοῦ χάρακα στὸ γραφεῖο ἢ κάτι τέτοιο. Σιγά - σιγά, δημιουργεῖται μιὰ ρυθμισμένη ἀντανακλαστικὴ ἀντίδραση καὶ ὁ ἀνακρινόμενος αἰσθάνεται μιὰ ζωηρὴ νευρικὴ ὑπερένταση κάθε φορὰ ποὺ ἀκούει αὐτὸ τὸν ἥχο ἢ βλέπει τὴ χειρονομία. Ὁ ἀνακριτὴς ἀρχίζει τότε νὰ προκαλεῖ αὐτὴ τὴν ὑπερένταση συνδέοντάς τὴν μετὰ ὁρίσματα ἢ ἐντελῶς ὁσχετες μετὰ τὸ θέμα ἐρωτήσεως. Αὐτὸ ὁδηγεῖ ἀργὰ ἢ γρήγορα σὲ μιὰ συναισθηματικὴ κρίση ἢ σὲ πλήρη νευρικὴ κατάρρευση. Ὁ κατηγορούμενος τὰ ἔχει τελειῶς χαμένα.

★

Ο ΑΝΑΚΡΙΤΗΣ ἀρχίζει τότε νὰ πείθει διακριτικὰ τὸν κατηγορούμενο ὅτι μπορεῖ νὰ τὸν σώσει. Ὅτι κατέχει ἓνα σύστημα ἰδεῶν καὶ μπορεῖ νὰ τὸν βοηθήσει νὰ βρεῖ καὶ πάλι τὸν προσανατολισμὸ τοῦ.

Σ' αὐτὸ τὸ κρίσιμο σημεῖο, ὅταν ὁ κατηγορούμενος εἶναι «ῥωμος» γιὰ νὰ όμολογήσει, ὁ ἀνακριτὴς ἔχει πολὺτιμους συμμάχους τὰ ὄνειρα τοῦ κατηγορουμένου. Ἡ ζωὴ του εἶναι τόσο μονότονη καὶ ἄχρηστος ὥστε δὲν εἶναι δύσκολο γιὰ τὸν ἀνακριτὴ νὰ προκαλέσει ὠρισμένα εἶδη ὁνείρων ἀπὸ σκηνοθετημένα μικροεπεισόδια τῆς προηγουμένης ἡμέρας. Κάθε εἰκόνα ποὺ μάς κάνει ἐν-

Ὁ Γκεόργκ Ντάς, Γερμανὸς πράκτωρ στὴς Ἡνωμένες Πολιτεῖες κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ δευτέρου παγκοσμίου πολέμου. Ὑπῆρξε ἀρχηγὸς τῆς περιφημῆς ὁμάδας Πρεστορίους ποὺ ἐπρόκειτο νὰ ἀνατινάξει τὴ Νέα Ὑόρκη.

μένος. Ὁ ἀνακριτὴς φροντίζει νὰ τοῦ ἀφαιρέσει τὴ δυνατότητα τῆς ἀναπαυομένης. Τὸν βάζει νὰ όμολογήσει δημοσίᾳ τὴς ἀξιοποινεὺς πράξεις του, σὲ μιὰ μαγνητοφωνημένη ὁμιλία, σὲ μιὰ ραδιοφωνικὴ ἐκπομπή, καὶ νὰ καταγγεῖλει τοὺς συνενόχους του. Σ' αὐτὸ τὸ στάδιο ἡ προθυμία τοῦ κατηγορουμένου νὰ όμολογήσει εἶναι τόσο μεγάλη, ὥστε σὲ μιὰ περίπτωσι ἓνας κατάσκοπος κατὼνόμασε 95 συνεργάτες τοῦς!

★

Ο ΑΝΑΚΡΙΤΗΣ τότε μεταβάλλεται σὲ πατρικὴ μορφή σὲ «προστάτη» τοῦ ἀνακρινόμενου στὸν ὅποιον ἐξηγεῖ λογικὰ τὰ σφάλματά του. Δίνεται καλύτερο κελλί καὶ καλύτερη τροφή στὸν φυλακισμένο ποὺ αἰσθάνεται σὰν ἀσθενὴς στὴν περίοδο τῆς ἀναρρώσεως — καὶ ὑπῆρξε πράγματι ἀσθενής, ἀφοῦ πέρασε ἀπὸ ἓνα εἶδος τεχνητῆς ψυχολογίας.

Οι ψυχίατροι παρακολούθησαν ἀρκετὲς ἀπὸ τὴς περιπτώσεις αὐτῆς ἀνθρώπων ποὺ ὑπέστησαν μιὰ ἐπύση τοῦ ἐγκεφάλου. Ἐπειτα ἀπὸ μερικὸς μῆνες οἱ κατηγορούμενοι φαίνονται νὰ ξεχνᾶνε τὴς λεπτομέρειες τῆς δοκιμασίας τοῦς. Ἀντιμετωπίζουν μετὰ κάποια ἀπάθεια ὅλη αὐτὴ τὴν ἱστορία καὶ δὲ φαίνονται νὰ ἐνοχλοῦνται ἀπὸ τὸ γεγονός ὅτι μετὰ τὴν όμολογία τοῦς πρὸδωσαν τὰ ἰδανικά γιὰ τὰ ὁποῖα πολέμησαν ἄλλοτε. Αὐτὲ ἀκριβῶς εἶναι ποὺ κάνει τὴν ἐπύση

του έγκεφάλου» τόσο ύπουλο ύπλο: Πείθει τόν κατηγορούμενο να όμολογήσει, όχι γιατί έτσι τή θέλει ο άναγκητής, αλλά γιατί έτσι είναι τό εωστός.

Πάντως, φαίνεται ότι ή «πλύση του έγκεφάλου» δέν προκαλεί μια μόνιμη θε-ιελιόδη αλλοίωση της προσωπικότητας του άναγκρινόμενου — πολλοί άπ' αυτούς έκαναν καλό — και ή μέθοδος μοιάζει περισσότερο με μια θεραπεία έπειτα από σοβαρή νευρώση.

★

ΑΛΛΑ πώς αυτό τό πολεμικό ύπλο κατά τών κατασκόπων μπορεί να βοηθήσει τούς ανθρώπους στην ειρηνική ζωή;

Όπως είπαμε πιο πάνω, ή κεκτημένη πείρα του πολέμου χρησιμεύει για τη θεραπεία της γεροντικής άνοιας σ' ένα νοσοκομείο του Έδιμβούργου. Καί αυτό συμβαίνει γιατί, άπλοστάτα, ή ζωή τών ηλικιωμένων δέν είναι παρά μια μακρόσυρτη «πλύση του έγκεφάλου»: Πολ-λοι γέροι ζούν ούσιαστικά σε άπομόνωση, με μειωμένη όραση και άκοή, κακή ύγεια, χωρίς ν' ασχολούνται με τίποτα, άναπολώντας συνεχώς την περασμένη ζωή τους. Δέχονται σπανίως επισκέψεις σε άκανόνιστα διαστήματα, οι σχέσεις τους με τόν έξω κόσμο έχουν περιορισθεί στο ελάχιστο. Αύτοι είναι οι άνθρωποι που παθαίνουν γεροντική άνοια. Η κατάσταση τους είναι άνάλογη με την κατάσταση του φυλακισμένου που έχει χάσει τόν προσανατολισμό του και την προσωπικότητά του κι' έχει πάθει πλήρη σύγχυση.

Άφου, λοιπόν, οι διαιτικές συνθήκες προκαλούν μια «πλύση του έγκεφάλου», τό έργο του γιατρού είναι να ξαναδώσει στους γέροντες όσο τό δυνατόν περισσότερο την αίσθηση της προσωπικότητάς τους, να τούς συνδέσει και πάλι με τη ζωή από την όποιαν είχαν άπομονωθεί. Στο νοσοκομείο τούς περιποιείται ή ίδια πάντα νοσοκόμα, που γίνεται μια φιλική μορφή για τόν άρρωστο. Οι συγγενείς και φίλοι παρακαλούνται να επικοινωνούν τόν άρρωστο όσο τό δυνατόν συχνότερα. Τό δωμάτιο είναι γεμάτο άπο μικροαντικείμενα που τού άνήκουν, φωτογραφίες, κομψοτεχνήματα κλπ. Η διακόσμηση είναι φωτεινή και άπλή, γιατί οι σκιές προκαλούν συχνά ψευδαισθήσεις στους γέροντες.

Όταν θά θγει άπ' τό νοσοκομείο, ειδικά εκπαιδευμένες νοσοκόμες θά επικοινωνούν τόν άρρωστο επί άρκετών και-ρό στο σπίτι του.

Η πείρα που άπόκτησαν οι έπιστήμονες άπο τις «πλύσεις του έγκεφάλου» μπορεί να φανεί χρήσιμη και για την καλύτερη κατανόηση της έγκληματικότητας. Οι συνθήκες της ζωής του έγκληματία τόν οδηγούν σε πνευματική σύγχυση, έσωτερικές άντιβάσεις, άπομόνωση άπο τό κοινωνικό περιβάλλον κλπ. που θυμίζουν την κατάσταση του άναγκρινόμενου με τη μέθοδο της «πλύσεως του έγκεφάλου».

Τέλος, ή μέθοδος οδηγεί σε βαθύτερη κατανόηση της ανθρώπινης συνειδήσεως. Η όμαλή συνείδηση, λέει ο δρ Κέννεντυ, έξαρτάται άπο μια σταθερή εισροή έντυπώσεων μέσω τών αισθήσεων, άπο τό σώμα τών άναμνήσεων που έρχονται να συνδεθούν με τις καινούργιες έντυπώσεις, άπο την κατάλληλη διατροφή χωρίς έλλείψεις θρεπτικών στοιχείων και άπο την καλή λειτουργία του μηχανισμού

της προσοχής. Μεταβολή σε όποιαδήποτε άπο τις συνθήκες αυτές προκαλεί ά-πώλεια προσανατολισμού, ψευδαισθήση, παραίσθηση και διάφορες άλλες μορφές ψυχικής κρίσεως.

Πάντως, ή τεχνική της «πλύσεως του

έγκεφάλου» δέν επιτρέπεται να χρησιμοποιείται σε περίοδο ειρήνης. Ως μέθοδος άνακρίσεως είναι άσυμβίβαστη με τούς δημοκρατικούς δεσμούς. Μόνο ο πόλεμος ίσως μπορεί να δικαιολογήσει τη χρήση της.

Ο ΚΥΒΙΣΜΟΣ

ΣΤΥΝΕΧΕΙΑ ΑΠΟ ΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 11

οι κυβιστές έχουν έκφρασθεί — με τόν τρόπο τους. Τό 1911 έκαναν την πρώτη μεγάλη όμαδική έκθεσή τους, με πίνακες του Πικασό, του Μπράκ, του Λεζέρ, του Γκρι, του Γκλάνζες, του Μέτσηγκερ, του Ντελωναί, του Λε Φακονιέ. Η έπιτυχία ήταν θριαμβευτική. Καί ρωτούσαν τότε: γιατί ο κυβισμός είχε τέτοια άπήχηση, γιατί πήρε τέτοια έκταση, ενώ άλλα κινήματα, την ίδια έποχή, άγωνίζονταν μάταια να επιβληθούν; Άπλούστατα γιατί οι κύριοι στυλοβάτες του κυβισμού — και προ πάντων ο Μπράκ κι' ο Πικασό — ήταν πραγματικά μεγάλοι ζωγράφοι με πλούσιο και πολύμορφο ταλέντο. Ο Πικασό ήταν — και εκεί — ικανός να ζωγραφίζει με όποιοδήποτε τρόπο και να βάξει στους πίνακές του τη σφραγίδα της ιδιοφυίας του. Άρκετοι κυβιστικοί πίνακές του — άργότερα έγκατέλειψε τόν κυβισμό — καθώς και του Μπράκ μένουν άπο τά άριστουργήματα της ζωγραφικής του αιώνα μας. Ίσως τά κορυφαία έργα του κυβισμού να είναι τά έξης: «Τό ύδραγωγείο της Έστάνκ» (1912) και «Η Κιθάρα» (1913) του Μπράκ, οι «Νεκρές φύσεις» (1912—13) του Πικασό, «Οι στέγες του Σερέ» (1913) του Χουάν Γκρι. Άπο τό Παρίσι ο κυβισμός μεταπήδησε και κατέκτησε τη Γερμανία, τά σκανδιναυικά κράτη και την Άμερική. Ο πόλεμος του 1914 ύπήρξε πλήγμα για τόν κυβισμό: οι ζωγράφοι του σκόρπισαν και δέν ξαναμίξαν πια ποτέ όλοι μαζί. Τό 1916 ο Ντεγκά, ο μεγάλος Ντεγκά που ήταν τότε 86 χρόνων, λέει

για τούς κυβιστές: «Μου φαίνεται ότι οι νέοι αύτοι κάνουν κάτι περισσότερο άπο ζωγραφική».

Ο κυβισμός παύει ν' άποτελεί σχολή με την θύελλα του πρώτου παγκοσμίου πολέμου. Δέν είναι πια ένιαία κίνηση. Οι κυβιστές ζωγράφοι όμως συνεχίζουν τό έργο τους, αλλά με διαφορετικές τώρα, άτομικές τάσεις. Άλλοι έχουν ξεχασθεί, άλλοι έχουν αφήσει άξιόλογο έργο. Οι δυο άρχηγοί έπίζούν και άναγνωρίζονται γενικά σαν οι δυο μεγαλύτεροι ζωγράφοι της έποχής μας: ο Μπράκ κι' ο Πικασό. Ο δεύτερος δεσπόζει και τώρα, έπειτα άπο μιάν εξέλιξη που τού επέτρεψε ν' άνανεώνεται σταθερά. Ο Μπράκ έχει κι' αυτός έξι-λιχθεί κι' ο κυβισμός του έχει φθάσει στην άφαίρεση. Άπο τό 1906 ως σήμερα έχουν έμφανισθεί άναρίθμητες τχολογικές ομάδες, όπως «Συμφωνία 33» τών ντανταϊστών, ως τόν σουρρεαλισμό και την άφηρημένη τέχνη. Η έπίδραση ωστόσο του κυβισμού μένει ή πιο σημαντική — όχι μόνο στη ζωγραφική, αλλά και στην διακοσμητική, στην αρχιτεκτονική, στην σκηνογραφία, σ' όλες σχεδόν της μορφές της Τέχνης. Ο κυβισμός ύπήρξε — όπως όλες οι τάσεις κι' όλες οι σχολές που γεννιούνται, άκμαζουν και παρακμάζουν — μια άπο τις μεγάλες επαναστάσεις στην ιστορία τών εικαστικών τεχνών. Για μια στιγμή είχε κυριαρχήσει πέρα ως πέρα σ' όλο τόν κόσμο. Σήμερα άνήκει στο παρελθόν. Μερικά, όμως, άπο τά έργα του άνήκουν στην αιώνιότητα.

ΦΙΛΟΤΕΧΝΟΣ

Η ΠΛΑΣΤΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

Ένας Γερμανός έπιστήμων, ο καθηγητής Ντελαχάγε άπο τό Άαχεν, κατασκεύασε και δοκίμασε με έπιτυχία μια «τεχνητή γλώσσα» με τη βοήθεια της όποιας μπορούν να μιλάνε οι άνθρωποι που έχουν χάσει τη φυσική τους γλώσσα.

Η τεχνητή γλώσσα, κατασκευασμένη άπο έλαφρότατο και εύλύγιστο πλαστικό ύλικό μπορεί να προσαρμοσθεί στο στόμα του άσθενούς, όπως περίπου μια τεχνητή όδοντοστοιχία. Έχει τη μορφή της φυσικής γλώσσας στη θέση προφοράς του φωνήεντος «Α».

Η έφεύρεση άνακοινώθηκε σ' ένα ιατρικό συνέδριο του Άαχεν και προκάλεσε μεγάλη ένδιαφέρον μεταξύ τών γερμανικών και ξένων έπιστημονικών κύκλων. Πολλά ίνστιτούτα προσκάλεσαν τόν καθηγητή Ντελαχάγε να πειραματισθεί με την έφεύρεση στους άσθενείς τους. Οι πρώτες δοκιμές ύπήρξαν άρκετά ένθαρρυντικές. Ένας Γερμανός μεταλλωρύχος ηλικίας 66 ετών, που ή γλώσσα του είχε άφαιρεθεί έπειτα άπο μια σοβαρή άσθένεια, άπέκτησε και πάλι την ικανότητα να μιλάει χάρη στην πλαστική γλώσσα. Μπορεί τώρα να προφέρει όλα τά φωνήεντα και σχεδόν όλα τά σύμφωνα. Είναι λίγο ψευδός, αλλά τουλάχιστον μπορεί να έκφράζεται.

Ένα άλλο χαρακτηριστικό της νέας έφευρέσεως, είναι ότι μπορεί να τοποθετηθεί ή ν' άφαιρεθεί κατά βούληση άπο τόν ίδιο τόν άσθενή, όπως μια μασέλα. Η τεχνητή κλώσσα, φυσικά, ξαναδίνει τη χρήση λόγου μόνον ύπο τόν όρο ότι οι φωνητικές χορδές είναι άθικτες.

ΟΙ ΟΣΙΟΙ ΝΗΣΤΕΥΤΕΣ ΤΗΣ ΕΠΟΧΗΣ ΤΟΥ ΑΤΟΜΟΥ ΠΗΓΑΙΝΟΥΝ ΣΤΙΣ ΚΛΙΝΙΚΕΣ — ΟΧΙ ΣΤΗΝ ΞΗΡΟ ΤΗΣ ΘΗΒΑΪΔΟΣ!

Έπειτ' άπο μια κούρα παρατεταμένης νηστείας έχει κανείς την έντύπωση ό-τι ποτέ δέν ύπήρξε πιο νέος πιο εύρωστος... Στις Δυτικές χώρες ύπάρχουν ειδικευμένες κλινικές, όπου μπορεί κανείς να νηστεύσει για είκοσιμιά μέρες. Άν θέλουμε να καθαρίσουμε τόν οργανισμό μας άπο τις τοξίνες, δέν ύπάρχει πιο άποτελεσματικό μέσο άπο τη νηστεία... Τό δέρμα γίνεται δροσερό και καθαρό, οι ρυτίδες έξαφανίζονται. Η όραση, ή άκοή, οι διανοητικές ικανότητες βελτιώνονται. Είναι ένα άληθινό ξανάνειωμα τών κυττάρων. Ύπάρχουν σήμερα πολλοί φανατικοί όπαδοί της νεότητος, μεταξύ τών όποιων ο καιΟύϊνστον Τσώρσιλ...

Η ΙΔΕΑ ότι μπορούμε ν' άνασυγκροτήσουμε τις δυνάμεις μας... νηστεύοντας, φαίνεται παράλογη. Άλλά τό παράδειγμα του Ούϊνστον Τσώρσιλ που γιόρτασε πριν άπο λίγο, πάντα «κοτσωνάτος», τά 85 του χρόνια, φαίνεται ότι άποδεικνύει πως ή «κούρα της νηστείας» είναι ένα άπο τά καλύτερα δυναμωτικά. Είναι άλήθεια, ότι ή ζωτικότητα και ή εργατικότητα αυτού του

Η ΝΗΣΤΕΙΑ ΞΑΝΑΝΕΙΩΝΕΙ

άνθρώπου, ο όποιος επί χρόνια κρατούσε στα χέρια του τις τύχες της μεγαλύτερης άυτοκρατορίας του κόσμου, ύπήρξε άνέκαθεν παροιμιώδης. Άλλ' ή πειθαρχία που έπέβαλε στον έαυτό του, μ' όλο που ώρισμένα γεγονότα μας έχουν πείσει για τό άντίθετο, ύπήρξε επίσης άξιοσημείωτη. Έίχε κυριαρχήσει τόσο πάνω στον έαυτό του, ώστε μπορούσε, σε κάθε τόπο και κάθε στιγμή, ν' άπομονωθεί τελείως άπο τό περιβάλλον του και να κοιμηθεί κατά βούληση. Πολλές φορές έπέβαλε στον έαυτό του παρατεταμένες νηστείες και ήταν ικανός να μη φάει άπολύτως τίποτα επί 24 ή 48 ώρες. Έίχε διαπιστώσει, καθώς λένε, ότι τό καλύτερο μέσο για να άντισταθμισθούν τά βλαβερά άποτελέσματα της πασίγνωστης πολυφαγίας του, ήταν ή περιοδική νηστεία. Στις περιόδους αυτές μπορούσε ν' άποτοσυγκεντρώνεται και να σκέπτεται καλύτερα.

★

ΤΟ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ του Τσώρσιλ δέν είναι μοναδικό. Ένας άλλος Βρεταννός πολιτικός, ο σερ Στάφορντ Κρίπς, ήταν επίσης ένθερμος όπαδός της νηστείας. Καί ύπάρχουν ειδικευμένες κλινικές, κυρίως στην Έλβετία, τη Γερμανία, την Άγγλία, τις Ηνωμένες Πολιτείες, όπου μπορεί κανείς ν' ακολουθήσει μια κούρα νηστείας. Η κούρα διαρκεί κανονικά είκοσι μία μέρες και στο τέλος αυτής της περιόδου κανείς δέν βγαίνει άπο την κλινική πεινασμένος, έξασθενημένος, άρρωστος, όπως θά ήταν φυσικό να υποθέσουμε. Άντίθετα, όπως βεβαιώνει ο Άμερικανός συγγραφέας Άπτον Σίνκλαϊρ που ύπεβλήθη σε τέτοια κούρα, έχει κανείς την έντύπωση ότι ποτέ στη ζωή του δέν ύπήρξε πιο νέος και πιο εύρωστος.

Πώς μπορούμε να έξηγήσουμε αυτό τό φαινομενικώς άνεξήγητο;

Δέν ύπάρχει πιο άποτελεσματικό μέσο, λένε οι ύγειονολόγοι, άπο μια κούρα νηστείας, άν θέλουμε να καθαρίσουμε τόν οργανισμό άπο τις τοξίνες του. Τρώμε ύπερβολικά, ή τουλάχιστον, οι συνήθειες της διατροφής μας δέν άναπαύονται προς τις άνάγκες του οργανισμού. Στο γεγονός αυτό όφείλεται ή παχυσαρκία, ή χαλάρωση τών έσωτερικών οργάνων, ή

χρόνια ύπερκόπωση και κάθε λογής άδιαθεσίες.

Άν τόσοι άνθρωποι ύποφέρουν άπο κρίσεις νευρικής κατάρτισεως, αυτό συμβαίνει γιατί, όπως βεβαιώνει ένας Γερμανός ειδικός, ο δρ. Μάρτιν, τό αίμα που άρδεύει τά κύτταρα του έγκεφάλου είναι πολύ συχνά «νοθευμένο» με τις τοφικές τοξίνες. Άκόμα πιο ριζοσπαστικός, ο Γάλλος ειδικός δρ. Γκελπά, ισχυρίζεται ότι τά τέσσερα πέμπτα τών άσθενειών προκαλούνται άπο τις έντερικές ζυμώσεις. Καί, για ν' άαφερθούν και στην αύθεντία ενός ίερού κειμένου, τό Κοράνι βεβαιώνει ότι τό στομάχι είναι τό δοχείο όλων τών κακών...

★

ΑΠΕΧΟΝΤΑΣ άπο κάθε τροφή για ώρισμένο χρονικό διάστημα, όχι μόνο παύουμε ν' άυτοδηλητηριαζόμαστε, αλλά άπομακρύνουμε άπο τό σώμα μας τις βλαβερές τοξικές ουσίες. Είναι σαν να βάζουμε στη μπουγάδα τά... έντόσθια μας.

Στις πρώτες μέρες της νηστείας παρατηρούμε ότι ή γλώσσα είναι λευκή, ο ιδρώτας άφθονος και κάποτε ή μύτη στάζει, μ' όλο που δέν έχουμε συνάχι. Αυτά είναι σημάδια ότι ή διαδικασία της άποκαθάρσεως έχει άρχισεί στον οργανισμό μας. Κατόπιν, σε τρεις ή τέσσερις μέρες, ή άναπνοή γίνεται άσπρη, τό ποσοστό του ούρικού όξέος πέφτει και αισθανόμαστε μιά έντελώς άσυνήθιστη ευεξία.

Η νηστεία είναι κούρα άποτοξινώσεως και συγχρόνως κούρα φυσιολογικής άναπαύσεως, άφου όλα τά όργανά μας εργάζονται λιγώτερο. Συήθως λησμονούμε τό γεγονός ότι, προτού δεχθεί μια καινούργια ποσότητα ένεργείας άπο τις τροφές, ο οργανισμός πρέπει να καταναλώσει μιάν άλλη ποσότητα ένεργείας για να χωνεύσει, να μετασχηματίσει, ν' άφομοιώσει τις τροφές αυτές μέσα στα δέκα μέτρα του πεπτικού σωλήνα. Άν οι γιατροί έπιβάλλουν δίαιτα στους άρρώστους, τό κάνουν γιατί ο οργανισμός τους είναι άνίκανος να καταβάλει αυτή την προσπάθεια.

★

ΑΛ' έδώ τίθεται ένα έρώτημα: Πώς είναι δυνατόν, χωρίς να είμαστε άρρωστοι, να στερηθούμε επί πολλές μέρες την τροφή; Δέν θά πεινάσουμε; Δέν θ' άρρωστήσουμε;

Όσοι είχαν την ευκαιρία να δοκιμάσουν την παρατεταμένη νηστεία, θεοβαίνουν ότι έπειτα από τις πρώτες δύο ή τρεις ημέρες, η πείνα παύει να γίνεται αισθητή. Πραγματικά, σε περίοδο νηστείας, ο οργανισμός μας αντλεί από τ' αποθέματά του, που είναι πολύ σημαντικά.

Το σκυώτι είναι πλούσιο σε αποθέματα μετασχηματισμένης ζάχαρης, το αίμα περιέχει άφθονες πρωτεΐνες. Τ' αποθέματα του λίπους αντιπροσωπεύουν στον άνδρα τὰ 30% του βάρους του και στη γυναίκα τὰ 20%. Τ' αποθέματα αυτά μπορούν να τροφοδοτήσουν τον άνθρωπο τουλάχιστον επί ένα μήνα. Με άλλα λόγια, όταν νηστεύουμε, καταβροχθίζουμε τον έαυτό μας!

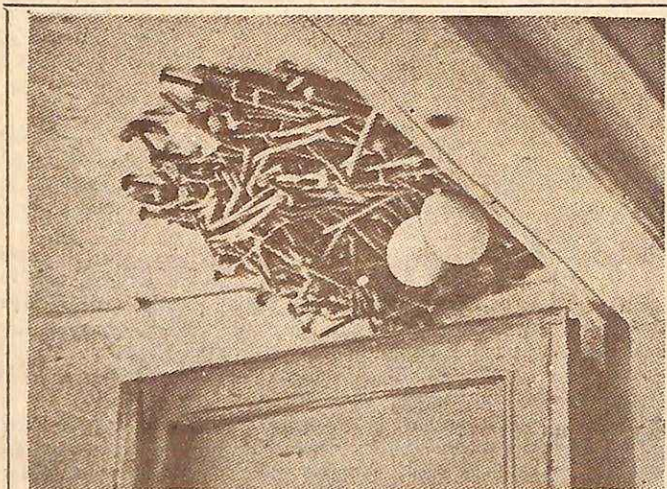
Αλλά το ενδιαφέρον είναι, ότι αυτός ο «αυτοκαταστροφισμός» δεν γίνεται στην τύχη. Καταναλώνονται μονάχα οι άχρηστοι ιστοί ή εκείνοι που δεν είναι έντελώς απαραίτητοι για τη ζωή. Σπείρια, μιμικία, δοθήνες, σαρκώματα στο δέρμα, συχνά εξαφανίζονται στη νηστεία, όπως και τὰ άχρηστα λίπη. Καί τ' αποθέματα σε πρωτεΐνες καταναλώνονται με ώριστη τάση: Οι μύς χάνουν μέχρι 40% του βάρους τους, αλλά η καρδιά δεν χάνει ποτέ πάνω από 3%. Η σπλήν μπορεί να περιοριστεί κατά 67%, το σκυώτι κατά 54%, αλλά οι νευρικοί ιστοί μένουν έντελώς άθικτοι. Ένας διάσημος φυσιολόγος, απέδειξε ότι έπειτα από μια νηστεία 31 ημερών, η σύνθεση του αίματος δεν αλλάζει καθόλου. Γενικά, όλα τὰ ζωτικά όργανα μένουν ανέπαφα.

ΕΤΣΙ, ή νηστεία, τουλάχιστον για ώριστη χρονική περίοδο, είναι ή απλούστερη μέθοδος διατροφής: Τρώμε ό,τι περιττό υπάρχει στο σώμα μας.

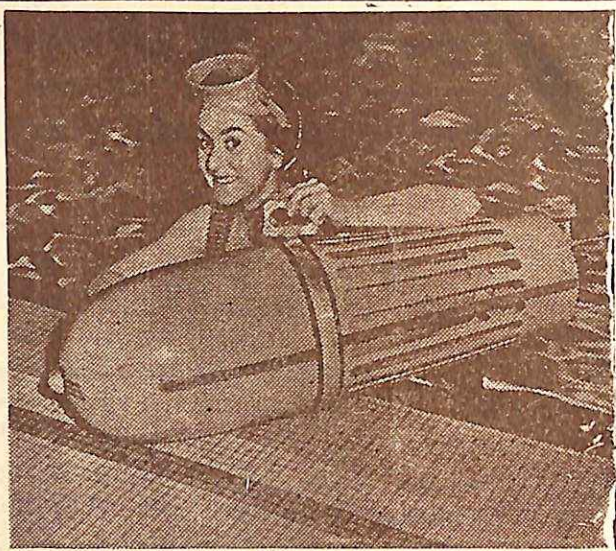
Συγχρόνως, ο οργανισμός απαλλάσσεται για λίγο από την κουραστική λειτουργία της πέψης. Και να ή απόδειξη: Ο κανονικός ρυθμός της καρδιάς είναι περίπου 70 παλμοί κατά λεπτό, δηλαδή 100.800 παλμοί το εικοσιτετράωρο. Σε περίοδο νηστείας, όταν ή λειτουργία της πέψης έχει διακοπεί, ή καρδιά χτυπάει μονάχα 60 φορές το λεπτό, δηλαδή εξοικονομεί 14.600 συστολές το εικοσιτετράωρο.

Δεν είναι, λοιπόν, παράξενο ότι έπειτα από μια μακρά νηστεία αισθανόμαστε ξαναεισμένοι. Πολλοί από τους «νηστευτές», διαπιστώνουν ότι ή φυσιογνωμία τους έχει γίνει λεπτότερη, το δέρμα τους δροσερότερο και πολλές ρυτίδες έχουν εξαφανισθεί. Διαπιστώθηκε επίσης ότι ή όραση, ή άκοή και οι διανοητικές ικανότητες βελτιώνονται έπειτα από τη νηστεία. Και οι υγιεινολόγοι δεν διστάζουν να μιλήσουν για ένα αληθινό ξανάνειωμα των κυττάρων: Έφ' όσον τὰ άρρωστα και κουρασμένα κύτταρα έχουν απομακρυνθεί, τὰ νεαρά και εύρωστα κύτταρα έχουν περισσότερες δυνατότητες ν' αναπτυχθούν.

Δυο φυσιολόγοι του πανεπιστημίου του Σικάγου, οι καθηγητές Κάρλσον και Κούντε, διαπίστωσαν ότι ένας άνδρας 40 ετών, έπειτα από μια παρατεταμένη νηστεία, έχει το σώμα ενός έφηβου 17 ετών! Οι γιατροί που παρακολούθησαν τον Μαχάτμα Γκάντι κατά τη διάρκεια της περίφημης απεργίας πείνης του Μαΐου 1933, παρατήρησαν ότι έπειτα από δέκα μέρες, ο άγιος των Ινδιών φαινόταν σαν άνθρωπος 40 ετών (ένώ ήταν 64).

Η φωλιά του πουλιού—φακίρη. Έτσι απέκάλυψαν τη φωλιά αυτή ενός ζεύγους περιστέρων, που βρέθηκε στο πεζούλι του παραθύρου ενός ακατοίκητου διαμετήριου στο Μονέως "Αίρες. Η φωλιά είναι φτιαγμένη από κλειστικά από... καρφιά μήκους 5 εκατοστών δλα και διακρίνονται επάνω σ' αυτή δύο αυγά. Φαίνεται ότι τὰ περιστερία ήθελαν να δώσουν... σπαρτιατική άγωγή στους νεοσσούς των και γι' αυτό φρόντισαν να τούς στερήσουν από κάθε άνεση.

Δεν υπάρχουν μόνον άεριοθούμενα άεροπλάνα, υπάρχουν και άεριοθούμενοι κολυμβητές. Στην Αγγλία έχει κατασκευασθεί ένας σωλήνας — όπως φαίνεται στη φωτογραφία — που τον προωθούν έλικες, τις οποίες κινεί ειδική ηλεκτρική συσκευή με μπαταρίες. Ο «σωλήνας» ρυμουλκεί τον κολυμβητή και αούάνει πάρα πολύ την ταχύτητά του. Χρησιμοποιείται πρό πάντων στην κολύμβηση κάτω από την επιφάνεια του νερού, ως βάθος 30 μέτρων. Ονομάζεται «υποδρύχιο άεριοθούμενο» και ή χρήση του έχει γενικευθεί, κυρίως από όσους ψαρεύουν στον πυθμένα με ψαροντούφεκο.

Ές άλλου, έπειτα από τη νηστεία, άποκτούμε και πάλι πολύ γρήγορα το βάρος που χάσαμε, πράγμα που είναι ένδειξη ζωτικότητας. Και ή αντίσταση του οργανισμού έχει άναμφισβήτητα ένισχυθεί.

Ακόμα και όσοι θεωρούν τον έαυτό τους υγιή, ώφελούνται πολύ όταν άκολουθούν, από καιρό σε καιρό, μια κούρα άποτοξινώσεως. Κανείς δεν μπορεί να ίσχυρισθεί ότι δεν έχει ποτέ παραφορτώσει με λίπη τον οργανισμό του.

Ένας Γάλλος γιατρός σημειώνει τὰ πρώτα συμπτώματα, που δείχνουν ότι ο οργανισμός έχει παραφορτωθεί με τοξίνες και χρειάζεται άποτοξίνωση:

— Δύσσοση άναπνοή, σημάδι έντερικών ζυμώσεων.

— Λευκή γλώσσα, που μαρτυρεί υπερκόπωση του πεπτικού συστήματος.

— Υπνηλία μετά τὰ γεύματα.

— Συχνό χασμουρητό και πονοκέφαλοι.

Όσο πιο κουρασμένοι είμαστε, τόσο πιο πολύ επιβάλλεται μια κούρα νηστείας, γιατί αυτή ή κούραση δεν είναι παρά μια έκδηλωση της αυτοτοξινώσεως. Πρέπει να δυσπιστούμε έπίσης στις εφανίσεις εξανθημάτων και στην άνεση-γητη υπερδιέγερση που συνοδεύεται από κατάπτωση.

ΠΩΣ γίνεται μια κούρα νηστείας; Ός προς τη μέθοδο, δεν υπάρχει όμοφωνία μεταξύ των ειδιών. Στην Αμερική ο δρ. Σέλτον συμβουλεύει άπόλυτη νηστεία επί 21 μέρες.

Στην Εύρώπη, οι γιατροί προτιμούν τις συχνές τετράήμερες νηστείες. Άλλοι δεν επιτρέπουν παρά μόνο τὰ άφειψήματα (χαμόμηλο κλπ.), ενώ μερικοί διαιτολόγοι ίσχυρίζονται ότι οι χυμοί φρούτων είναι ώφέλιμοι κατά τη διάρκεια της νηστείας.

Όλοι, ώστόσο, συμφωνούν στην άπαγόρευση του οινοπνεύματος, του καφέ, του τσαϊού και του τσιγάρου και τονίζουν ότι ή κούρα πρέπει να γίνεται σε ειδική κλινική και όχι στο σπίτι μας. Στην κλινική ο «νηστευτής» παρακολουθείται από τους γιατρούς και συγχρόνως φεύγει από το συνηθισμένο περιβάλλον του, δηλαδή από τις καθημερινές φροντίδες. Η νηστεία, για να είναι ώφέλιμη, πρέπει να είναι εύχρηστη και όχι μαρτυρική.

Αλλά αφού δεν υπάρχουν ειδικευμένες κλινικές σ' όλες τις χώρες και έφ' όσον ή παρατεταμένη νηστεία δεν επιτρέπεται να γίνει στο σπίτι χωρίς την παρακολούθηση των γιατρών, οι διαιτολόγοι συμβουλεύουν να νηστεύουμε άπολύτως μια ή δυο μέρες το μήνα. Την ημέρα αυτή είναι καλύτερα να μένουμε ξεπλωμένοι στο κρεβάτι και να πίνουμε μόνο χαμόμηλο. Αυτός είναι ο καλύτερος τρόπος άναπαύσεως, λένε οι γιατροί, ιδιαίτερα τώρα την άνοιξη που τὰ πάντα ξαναειώνουν και ο οργανισμός μας έχει ανάγκη από μια γερή άποτοξίνωση.

Νηστεία, λοιπόν, και ξανάνειμα! Άλλωστε έχουμε και Σαρκαστή. Βοήθειά μας.

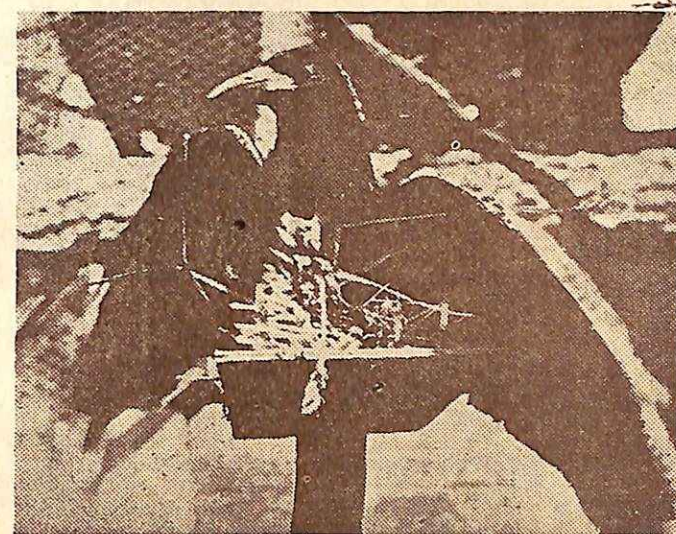
Η ΠΥΡΟΜΑΝΙΑ ΩΡΙΣΜΕΝΩΝ ΠΟΥΛΙΩΝ ΕΔΗΜΙΟΥΡΓΗΣΕ ΕΝΑ ΜΥΘΟ!

Ωρισμένα πουλιά είναι άληθινοί έμπρηστές. Άνάβουν φωτιά στο δάση και στις πόλεις μεταφέροντας στη φωλιά τους άναμμένα κάρβουνα ή άποτσιγάρα. Υπάρχουν πουλιά, που αισθάνονται άκατανίκητη έλξη προς τις φλόγες και τούς καπνούς. Άπ' αυτή την «πυρομανία» των πουλιών φαίνεται ότι γεννήθηκε ο μύθος του φοίνικος που πηδάει στις φλόγες και άναγεννάται από την τέφρα του.

Ο ΠΑΙΝΙΟΣ άναφέρει μια μεγάλη πυρκαϊά στη Ρώμη που άναψαν τὰ πουλιά μεταφέροντας άναμμένα κάρβουνα στις άχυρένιες στέγες της αιώνιας πόλεως. Αυτό συνέβη έκατό χρόνια πρό Χριστού. Άλλά και στο σωτήριο έτος 1203 άλλα πουλιά — έμπρηστές λέγεται πως έφεραν άναμμένα ξύλα στις στέγες του Λονδίνου και άναψαν μια τρομερή φωτιά...

Όλα αυτά δεν είναι καθόλου άπίστευτα. Οι φυσιόφιρες έξορουν από καιρό πως ώρισμένα πουλιά άρπάζουν με το ράμφος τους τ' άναμμένα άποτσιγάρα που δρίσκουν στο δρόμο και τὰ μεταφέρουν στη φωλιά τους. Άν ή φωλιά τους βρίσκεται κάτω από μια ξύλινη στέγη, δεν είναι άπίθανο ν' άρπάζει φωτιά. Τὰ πουλιά φαίνεται πως είναι υπεύθυνα και για πολλές πυρκαϊές στο δάση. Και άπ' αυτή την «πυρομανία» ώρισμένων πουλιών φαίνεται ότι γεννήθηκε ο μύθος του φοίνικος, του φανταστικού πουλιού που πηδάει στις φλόγες, καίγεται και άναγεννάται από την τέφρα του.

ΕΝΑΣ Άγγλος φυσιόφιης θέλησε να διαπιστώσει πόση άλήθεια ύπάρχει σ' αυτόν το μύθο του φοίνικος. Ο φοίνιξ, φυσικά, είναι ένα φανταστικό πουλί, αλλά, όπως έλοι σχεδόν οι μύθοι, έχει κάποια βάση στην πραγματικότητα. Ο Άγγλος επιστήμων θέλοντας ν' άποδείξει ότι ύπάρχει κάποια άλήθεια στις διαβεβαιώσεις των ιστορικών ότι τὰ πουλιά γίνονται κάποτε έμπρηστές, πειραματίστηκε με μια έξημερωμένη κουρούνα. Έβαλε φωτιά σε μια χοψία άχυρα στο κλουβί του πουλιού. Άν ή κουρούνα σήκωνε με το ράμφος της έσω κι' ένα άναμμένο άχυρο, οι ίσχυρισμοί των ιστορικών θα μπορούσαν να θεωρηθούν άποδεδειγμένοι. Άλλά τὰ φερόματα του πουλιού ήταν άληθινά καταπληκτικά. Άς τόν άφίσουμε όμως ν' άφηγηθεί ο ίδιος έβαλα τον πουλί στο κλουβί με τὰ άπύρκα άπ' τὰ χέρια της κόρης μου. Τότε ή κουρούνα

Φοίνιξ ο άναγεννώμενος!

σοβαρό περιοδικό του Λονδίνου:

Η ΚΟΡΗ μου έφερε τ' άχυρα στο κλουβί, τὰ τοποθέτησε στο δάπεδο και άναψε ένα σπύρο. Άλλά δεν πρόφτασε να βάλε φωτιά στα άχυρα γιατί το πουλί άρπασε τὰ άποτσιγάρα που δρίσκουν στο δρόμο με το ράμφος του. Κρατώντας το σπύρο, άπλωσε τὰ φτερά του, έστρεψε την όυρά του προς το πλάι και κάτω από το σώμα του και έβαλε το άναμμένο σπύρο κάτω άπ' το δεξιό φτερό του. Το κράτησε στη θέση αυτή όσπου έσβησε.

Πέρασε άρκετή ώρα προτού ή κόρη μου κατορθώσει να βάλε φωτιά στα άχυρα, γιατί πάντα ή κουρούνα της άρπασε τὰ φτερά της. Καί στο τέλος ή άνυπομονησία της ήταν τόσο άρκετή, άρπασε όλόκληρο το κλουβί με τὰ σπύρα άπ' τὰ χέρια της κόρης μου.

Τελικά, έγώ ο ίδιος έβαλα φωτιά στ' άχυρα με τόν άναπτήρα μου. Τότε ή κουρούνα

κυριολεκτικά πηδήξε μέσα στις φλόγες και έσχισε να κυλιέται πάνω στ' άναμμένα άχυρα. Με τὰ φτερά άπλωμένα, πίεξε το στήθος της στο δάπεδο που ήταν σκεπασμένο με άχυρα. Το κλουβί ήταν γεμάτο με φλόγες και καπνό. Όστόσο ήταν ένα πολύ μεγάλο κλουβί, άληθινό κοτέτσι, και ή κουρούνα, αν ήθελε, θα μπορούσε να καταφύγει ψηλά σε μια γωνιά για ν' άποφύγει τόν καπνό και τις φλόγες. Άλλ' έξακολούθησε να κυλιέται στο δάπεδο καταφανώς μεθυμένη από χαρά. Πότε πότε, άρπασε με το ράμφος της ένα άναμμένο άχυρο και προσπαθούσε να τὸ μασήσει. Άλλοτε φαινόταν σά να θέλει να έδαγκώσει τις φλόγες που έσηροδούσαν γύρω της. Τ' άναμμένα άχυρα παθούσε να τὰ κούψει κάτω άπ' το φτερό της, όπως είχε κάνει με τὰ σπύρα.

ΕΚΕΙΝΟ που μās έξέπληξε ιδιαίτερα σ' όλο αυτό το διάστημα ήταν ότι οι φλόγες δε φαινόταν να έχουν καμμία έπίδραση στα πόδια του πουλιού ή στα φτερά του.

ρά του. Η κουρούνα φαινόταν άπόροδοκτη από τη φωτιά. Όύτε το ράμφος της πάθαινε τίποτα όταν άρπασε τ' άναμμένα άχυρα. Άργότερα προσέξαμε ότι το ράμφος ήταν κάθυνο από σάλιο...

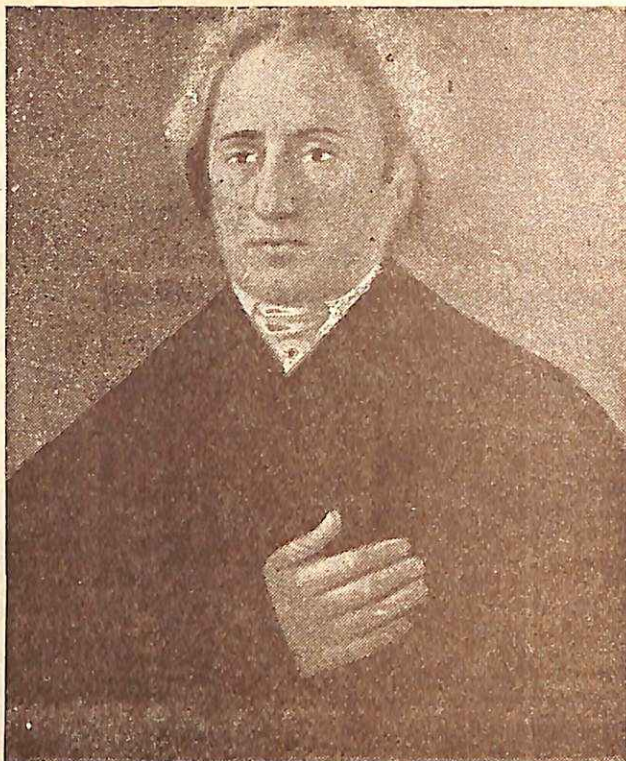
Η ιστορία δε μās λέει πως φερόταν τὰ πουλιά στις άναμμένες στέγες της Ρώμης ή του παλιού Λονδίνου. Άλλά κατά πάσαν πιθανότητα θα χοροπηδούσαν στις φλόγες όπως ή κουρούνα του Άγγλου φυσιόφιη. Σ' αυτό το πείραμα το πουλί φαινόταν έξαλλο από χαρά. Η φωτιά του είχε άνοίξει την όρεξη και ήταν άχόρταγο για άναμμένα άχυρα... Ο Άγγλος επιστήμων τονίζει ότι αυτή ήταν ή πρώτη φορά που ή έξημερωμένη κουρούνα έπαιξε με τη φωτιά. Συνεπώς ή όρεξη της για τις φλόγες πρέπει να ήταν έντελώς ένστικτώδης.

Επίσης, κατά τόν ίδιο τρόπο φέρονται μερικά πουλιά στις πυρκαϊές των δασών. Στριφογυρίζουν γύρω άπ' τις φλόγες και όσοι τὰ βλέπουν υποθέτουν ότι προσπαθούν να φτάσουν στη φωτιά για να σώσουν τὰ μικρά τους από τις φλόγες. Άλλά τίποτα δε συμβαίνει. Τὰ πουλιά διασκεδάζουν με τη φωτιά που ίσως μόνα τους την έχουν άνάψει

Ο ΠΟΙΗΤΗΣ ΠΟΥ ΕΚΛΕΙΣΕ ΜΕΣΑ ΤΟΥ ΤΗΝ ΨΥΧΗ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ

“Όταν εδώ κι’ εκατό χρόνια πέθαινε στην Κέρκυρα ο Διονύσιος Σολωμός, κανείς δεν θα μπορούσε να φανταστεί πως για όλο αυτό το μέχρι σήμερα διάστημα θα εξακολουθούσε να είναι ή μεγαλύτερη ποιητική φυσιογνωμία που θα είχε γεννήσει ή νεώτερη ‘Ελλάδα. ‘Ο ‘Αριστοτέλης Βαλαωρίτης στο αποχαιρετιστήριο ποίημα που έγραψε για τον Σολωμό, έγραφε πως κανείς δεν ξέρει «πόσες άνοιξε» και πόσοι χρόνοι θα διαδούν για να ξαναφανερωθεί ένα τέτοιο άηδόνι. ‘Ο Σολωμός υπήρξε πραγματικά ένα άηδόνι. Πέρα από την ποιητική έξαρση και την έκφραστική τελειότητα, μάς δίδαξε, το μεγαλύτερο πράγμα που θα πρέπει να ξέρει κανείς προκειμένου για την τέχνη: ‘Αληθινή ποίηση είναι εκείνη που κλείνει μέσα της όχι μόνο την ψυχή του δημιουργού της, αλλά και κι’ από την ψυχή του άλλου ανθρώπου, από την ψυχή του έθνους του κι’ από την ψυχή του κόσμου. Κάτι δηλαδή από την ψυχή του αιώνιου ανθρώπου. Είναι ένα είδος Θείας Κoinωνίας που δίνει τη μία ψυχή με την άλλη.

ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ ΒΡΕΤΤΑΚΟΥ

Η ΦΑΡΜΑΚΩΜΕΝΗ (ΤΟΥ ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΣΟΛΩΜΟΥ)

Τὰ σημειώματα που προηγήθηκαν σ’ αυτές τις σελίδες, πρέπει να έχουν πείσει τους αναγνώστες μου πως ή τέχνη δεν είναι μια απλή κατασκευή του ανθρώπινου μυαλού, αλλά ότι βγαίνει από την αναζύμωση ολόκληρης της ζωής του, από τον πόνο του, από τον αγώνα του για ένα ιδανικό, αγώνα που πολύ δύσκολα μπορούν να τον αναγνωρίσουν οι άνθρωποι της εποχής του και να τον σεβαστούν. Πολλές φορές σαλεύει μόνος, με την ευσυνείδησία του τραυματισμένη από τα βέλη των ανίδεων, των ανθρώπων της ημέρας που δεν βλέπουν τίποτε παραπέρα από τα ατομικά τους συμφέροντα, αδιαφορώντας για το βαθύτερο νόημα της ζωής, για το χρέος του ανθρώπου προς τον άλλον άνθρωπο, προς την πατρίδα του, προς την ανθρωπότητα. Πολλοί μπορεί να φαντάζονται πως ο Σολωμός ήταν ένας άνθρωπος ξένοιαστος, που κάθονταν στη Ζάκυνθο κι’ έγραφε στίχους. Κι’ όμως οι ρίζες του ωραίου λουλουδιού, δεν βύζαξαν λιγότερη πίκρα, απ’ όση βύζαξαν οι ρίζες του Κάλβου, του Μακρυγιάννη, του Χαλεπά, του Βιζυηνού. ‘Αλλά ως δούμε από πιο κοντά τα πράγματα.

‘Ο Διονύσιος Σολωμός γεννήθηκε τον ‘Απρίλη του 1798 στη Ζάκυνθο, νόθος γιός του κόντε Νικολάου Σολωμού και της νεαρής του υπηρέτριας, της φτωχής εποπλοαροπούλας ‘Αγγελίκας Νίκης. ‘Ο πατέρας του παντρεμένος με την άρχοντοπούλα Μαριέτα Κάκιν, έκανε πολλά παιδιά μαζί της, αλλά στο τέλος έζησαν μόνο δυο απ’ αυτά, ή ‘Ελενα και ο Ρομπέρτος. Βλέποντας ο Κόντης πως ο γιός του αυτός

δεν είχε θυγί και τόσο σόι για να τιμήσει το όνομα της αριστοκρατικής του οικογένειας, ξελόγισε την 15χρονη ‘Αγγελίκα, της έξηγησε το σκοπό του κι’ έκαμε μαζί της δυο αγόρια. Το Διονύσιο και το Δημήτρη. Στα ληξιαρχικά διβλία της εποχής, βρίσκεται σημειωμένο: «1798, ‘Ιουνίου 8. ‘Εβαπτίσθη παιδίον άρσενικόν φυσικόν (μη νόμιμο δηλαδή) του εύγενους κυρίου κόντε Νικολάου Σολωμού και άνωμάσθη παρά του αναστόχου αυτού έκλαμπροτάτου κυρίου ‘Αντωνίου Καπνίση Διονύσιος. ‘Η το μηνών 2».

‘Ο πατέρας αγαπάει το θρέφος, ή μητέρα ζει κάτω από τις τύψεις που της δημιουργεί αυτή ή παρανομία. Στα 1801 ή νόμιμη γυναίκα του πεθαίνει κι’ ο κόντε Σολωμός μεταφέρει στο άρχοντικό του την ‘Αγγελίκα με τα δυο παιδιά, χωρίς να δείχνει καμιά διάθεση να νομιμοποιήσει τις σχέσεις του με την ‘Αγγελίκα. ‘Εκείνη νοιώθει ντροπισμένη, είναι άπαρηγόρητη, τα δάκρυά της ρέχουν κάθε τόσο τα χεράκια και το κεφαλάκι του μικρού Σολωμού. ‘Ο πατέρας που ή προϊούσα παρόλυσή του όλο και χειροτερεύει κάνει τη διαθήκη του και αφήνει στα νόθα και στη μητέρα τους όλη σχεδόν την περιουσία του, έκτος από ένα μικρό μέρος που αφήνει στο νόμιμο γιό του το Ρομπέρτο, ενώ δεν αφήνει τίποτα στη νόμιμη, παντρεμένη κόρη του κι’ όριζει δυο επιτρόπους για τα παιδιά. ‘Η ‘Αγγελίκα παραστέκεται για πολλόν καιρό στον πατέρα των παιδιών της που βρίσκεται παράλυτος στο κρεβάτι. ‘Αν και έτσι μοιθανόταν, δέχτηκε να ρθει ο παπάς στο σπίτι, να τον στεφανώσει με την

‘Αγγελίκα. Μακάβριος ο γάμος. Τη νύχτα έγινε το μυστήριο, το πρωί ξεψύχισε. Το δράμα όμως για τη δυστυχισμένη ‘Αγγελίκα δεν τελειώνει. ‘Η μακροχρόνια άρρώστια του από τη μία κι’ ή απογοήτευσή της από την άλλη, την ανάγκασαν να ρθει σε σχέση με τον Μανώλη Λιονταράκη και να χει μείνει έγκυος πριν ακόμα πεθάνει ο Σολωμός. Το τελευταίο έγινε άφορμή για μια δικαστική αναστάτωση, από τα νόμιμα παιδιά, κι’ ο νέος γάμος της που έγινε στο μεταξύ, μπέρδεψε περισσότερο τη θέση του μικρού Διονύσιου Σολωμού.

‘Όταν ζούσε ο πατέρας του δεν θα ήθελε να μάθει γράμματα ο Διονύσιος, γιατί τα γράμματα, όπως έλεγε στην ‘Αγγελίκα, χαλάνε τα παιδιά. ‘Ωστόσο κατάρθωσε να του αποσπάσει τήν συγκατάθεση. Να μη μάθει πολλά όμως. Λίγα, όσο να δάξει την υπογραφή του. ‘Ο πρώτος δάσκαλός του, ο παπας-Κασιμάτης πολύ γρήγορα αναγκάστηκε να ειπεί στη μητέρα του: ‘Ο μικρός προχωράει γρήγορα. ‘Όσα ήξερα τάμαθε. Δεν ξέρω να του δείξω τίποτε άλλο. Και το άρχοντοπούλο παραδόθηκε σ’ έναν άλλο δάσκαλο τον διάκο ‘Αντώνη Μαρτελλάο. Για λίγον καιρό, μετά το θάνατο του πατέρα του, έμεινε μαζί με τη μητέρα του και το νέο νόμιμο άντρα της Λιονταράκη. Αυτή ή περίοδος στάθηκε ή μόνη περίοδο εύτυχισμένων στιγμών της μητέρας του. Το ίδιο και για το Σολωμό που τον έκανε πιο ευτυχισμένο ή στοργή της μητέρας του, παρά ή καταγωγή του.

Οι επιτρόποι του όμως κάλεσαν ξαφνικά οικογενειακό συμβούλιο, γιατί δεν άνεχονταν να μεγαλώνουν ανάμεσα σε μια δούλα και τον ποπολάρo άντρα της. Είναι δέκα χρονών ο μικρός Σολωμός, που τον άποσπούν από τα χέρια της μητέρας του και τον στέλνουν τάχα να σπουδάσει στην ‘Ιταλία. ‘Ετσι, φεύγει με σπαραγμό ψυχής το 1808, για να μπει στο Λύκειο ‘Αγίας Αικατερίνης στη Βενετία. Είναι ανήσυχος, τραγουδάει τη Μαρσγιάζα, δέχεται επιπλήξεις και τιμωρίες, σατύριζε τους αστή-

ρους καθηγητές του. Σε συνέχεια στάλθηκε στο Αυτοκρατορικό Λύκειο της Κρεμόνας, όπου δεν άργησε να γίνει δάσκαλος του... καθηγητού του Μπελλίνι. Τον μάθαινε πως να προσφέρει τα άρχαία με ελληνική προφορά. ‘Ο νεαρός παίρνοντας το άπολυτήριο του Λυκείου και το βραβείο της Ευγλωττίας, γράφτηκε στη νομική στο Πανεπιστήμιο της ‘Ιταλίας. ‘Αρχίζει να διακρίνεται, να γράφει ποιήματα στα ‘Ιταλικά, σχετίζεται με τον θεωρούμενο σαν μεγαλύτερο ‘Ιταλό ποιητή της εποχής εκείνης Μόντι, συζητάει με άνεση, εκφράζει τις αντιρρήσεις του πάνω στα πνευματικά θέματα με τους πιο φτασμένους. Γίνονται συζητήσεις για τον νεαρό ‘Ελληνα με το εξαιρετικό ταλέντο. Το καλοκαίρι του 1818, παίρνοντας το πτυχίο του, επιστρέφει στην ‘Ελλάδα.

‘Ωστόσο, εκεί στην ‘Ιταλία έζησε πι-

Μάτση, το Γεώργιο Μάτση και άλλους.

Μαρία Παπαγεωργοπούλου

ΜΙΑ Καθαρή Δευτέρα, ξεκομμένος από την παρέα του ο Σολωμός, πήρε το δρόμο κατά τη Βλαχέραινα κι’ ανηφόρισε στην Παναγιά τη Σκοπιώτισσα. ‘Εκεί, θαμπωμένος όπως ήταν από το φως, του φάνηκε πως είδε μιαν όπτασια, ‘Εριζικάρισε να απαντήσει άγνωστον εύμορφωτήν νεάν ως ξαυθνήν ‘Αρτέμιδα, με ροδοτριαντάφυλλα ροδοκάλια, που ή πάγκαλη ωραιότης της τον άφησε καταμαγευμένον. Και είς την άρχην ενόμιζε πως ήταν όπτασία της Παρθένου Μαρίας, απ’ εκείνες τις φλωρεντινές αγίες εικόνες. ‘Η εύμορφωτή κόρη έσύλλεγεν άνθη του βουνού, και ως έκατέβαινε το μονοπάτι περικοπή, έτραγουδά με άγγελικήν φωνήν α-

μυτέρα, μεγαλοφώνη στο ποταμό στη θάλασα
έαν στα μικρά μυστήρια των παιδιών πεύκας
λογισμοί με έρω μόντρο τι ταί’ έστιν τα μάτια
τα μάτια τ’ ετα να δ’ έσ’ έμ’ με το μανέρμι δάσος,
π’ έσ’ έμ’ ο’ τριγύρισε τ’ άδαιατα ποδάρι
(μυτέρα) με φίλε της Λορημής με φίλε της Βαλόνος
το δεινόστ πατίμα δεν άκούα δεν έδα
Ατάραχη σαν βραστό μ’ όλα τα κάλοι π’ όση
π’ έμ’ οι ποτα φέροντο έμ’ έμ’ έμ’ έμ’ έμ’ έμ’ έμ’
αυτά δ’ έμ’ έμ’ έμ’ έμ’ έμ’ έμ’ έμ’ έμ’ έμ’ έμ’
με έμ’ έμ’ έμ’ έμ’ έμ’ έμ’ έμ’ έμ’ έμ’ έμ’
δ’ όσα έμ’ έμ’ έμ’ έμ’ έμ’ έμ’ έμ’ έμ’ έμ’ έμ’

Χειρόγραφο του Σολωμού από τους «Ελεύθερους Πολιορκημένους».

κραμένος, γιατί οι επιτρόποι του φρόντισαν να τον άποξενώσουν από τη μητέρα του. Της έγραψε του κάκου. Κανείς δεν τον άπαντούσε. Χρειάστηκαν να περάσουν τέσσερα ολόκληρα χρόνια, για να λάβει δυο γράμματά της μαζί, γράμματα που όπως της άπάντησε, ετάβρεξε με τα πιο τρυφερά δάκρυα. ‘Η μάνα του κι’ αυτή, παίρνοντας το γράμμα του παρα λίγο να λιποθυμήσει. ‘Η άγραμμάτη μητέρα κατάρθωσε να λύσει την πολιορκία που τη χώριζε από το παιδί της, καταφεύγοντας στα λίγα γραμματάκια κάποιου εύγενικού παπά. ‘Επιστρέφοντας το 1818 στη Ζάκυνθο, ο έπιτ όπός του Μεσσαλάς για να του διακόψει κάθε σχέση με τη μητέρα του, του έμπιστεύτηκε πως ή τελευταία όταν ψυχομαχούσε ο πατέρας του τα έφτιασε με τον Λιονταράκη.

‘Η μητέρα του τον πήρε στην άγκαλιά της κλαίγοντας. Γύρω τους μαζεύτηκαν τα τέσσερα κουτσουδέλα που είχε κάνει με το νέο της άντρα. ‘Ο Σολωμός πήγε τότε και κλείστηκε για κάμποσο στο σπίτι τους στο ‘Ακρωτήρι, κάνοντας μοναχικούς περιπάτους και μη θέλοντας να δει κανέναν. Περνάει μια σωστή κρίση, που τη διαδέχεται μια περίοδος από φάρσες κι’ από διασκεδάσεις. ‘Υστερα από την γνωριμία του και τη φιλία του με τον Γεώργιο Δέ Ρώσση συνδέθηκε με τον ‘Αντώνιο

σματα με ιδιόκας του ποιήσεις... ‘Ο Σολωμός κρύφτηκε και την άκουγε να τραγουδάει τους στίχους του όσο που χάθηκε. ‘Ετρεξε τότε στους φίλους του και τους ρώτησε αν την είχε δει κανείς. Κανείς του άπάτησαν. ‘Ηταν όνειρο τάχα; Γυρνώντας το βράδυ στο άρχοντικό του, ξαλάφρωσε γράφοντας τους γνωστούς στίχους της ‘Αγνωρίστης: «Ποιά είναι ετούτη που κατεβαίνει - άσπροντυμένη - απ’ το βουνό;...» Την είχε ξεχάσει πιά, όταν ύστερα από καιρό, άκούει πάλι μιαν άγγελική φωνή, να τραγουδάει το ποίημά του «Τρελή μάννα». Παραέχεται, δεν θυμάται να την έχει ξαναδεί, ώστόσο είδε πως έβγαине από το σπίτι του φίλου του Στράνη. Τρέχει, ρωτάει το φίλο του, μαθαίνει πως είναι ή Μαρία, κόρη του έμπόρου Παπαγεωργοπούλου. Δεν πέρασαν δυο-τρεις μέρες και ο Σολωμός τη γνώρισε όπο κοντά. Είναι ή ‘Ιδια ή κόρη ή ‘Αγνωρίστη; που του φάνηκε σαν όπτασία. Τον καλεί στο σπίτι της να του παίξει ή τραγούδια του στο πιάνο. Γίνονται φίλοι, ο Σολωμός σ’ αυτήν πρωτοδιαβάζει τα ποιήματα που γράφει.

Πηγαίνει ή Μαρία και τον βρίσκει στο ‘Ακρωτήρι, κάθεται πλάι του, αψι τή σιωπά, εκείνος γράφει. ‘Η παρουσία της του γιομίζει γαλήνη την ψυχή. Γράφει τον ‘Εθνικό ‘Υμνο, της διαβάζει τις πρώτες στροφές, εκείνη άκούγοντάς τις, συγκινείται, κλαίει. Της λέει καθαρά

πως είναι ή μούσα του, πως αυτή τον βοηθάει, τίποτε άλλο όμως. Είναι φανερό, ή Μαρία είναι φίλη του, αλλά αυτό που πραγματικά αγαπάει ο Σολωμός, είναι μόνο ή ποίηση. ‘Η Μαρία πρέπει ν’ άπελπιστεί πιά. Καμιά παραπάνω κουδέντα, καμιά παραπάνω κίνηση. Το παίρνει άπόφαση. ‘Η περηφάνεια του κι’ ή μοναξιά του, είναι πράγματα άπροσπέλαστα.

Στη Ζάκυνθο βρίσκονταν εκείνον τον καιρό ένας μουσικός - πρόσφυγας ‘Ιταλός - που ο πατέρας της τον πήρε να της παραδίδει μαθήματα μουσικής. ‘Ο όμορφος ‘Ιταλός, άκούσε μια παράξενη έλξη πάνω της. ‘Η έλξη γινόταν δυνατότερη. Κάθε φορά όμως που περνούσε από το μυαλό της ο Σολωμός, πικρά άναστατωμένα αίσθήματα γενιόντουσαν μέσα της. ‘Αλλά δέ μπόρεσε ν’ άντισταθεί για πολύ. ‘Ο Σολωμός γι’ αυτήν ήταν μια χαμένη υπόθεση. ‘Ωστόσο, ήξερε πως ο μουσικός είχε παιδιά και γυναίκα στην ‘Ιταλία.

Πηγαίνοντας μια μέρα ο Σολωμός στο σπίτι της τη βοήκε να κλαίει. Τού είπε την ιστορία της, του είπε το παρόν της. «Με ήθελες μόνο για Μούσα σου.» Τού το είπε καθαρά πως ή ζωή της έγινε πιο δύσκολη. Είναι νύχτα, και ο Σολωμός φεύγει. ‘Ενώ κατέβαινε τη σκάλα άκουσε τη Μαρία να φωνάζει σπαραχτικά τ’ όνομα του πίσω της. ‘Εκείνος στέκεται. Φίλησέ με του λέει για πρώτη και τελευταία φορά. Τη φίλησε εκείνος στο μέτωπο κι’ έφυγε. Φτάνοντας στο σπίτι του, ξέσπασε στα δάκρυα. Πέρασε από τόσο κοντά μου ή ευτυχία, κι’ έγώ της γύρισα τις πλάτες. Ξαφνικά νικάει το αίσθημα, σηκώνεται, παίρνει το δρόμο, τρέχει στο σπίτι της. ‘Η ώρα είναι δυο μετά τα μεσάνυχτα. Σκοτάδι. Πως να χτυπήσει την πόρτα; Ξαναγύρισε στο σπίτι του άπελπισμένος, μόλις κατά τα χαράματα τον πήρε ο ύπνος, μα τον ξύπνησε ή φωνή του φίλου του Δέ Ρώσση:

— Ξύπνα Νιόνιο! ή Μαρία φαρμακώθηκε!

Τα τραγούδια μου τάλεγες όλα ταύτο μόνον δε θέλει το πεις τούτο μόνο δε θέλει τ’ άκούσεις ‘Αχ! την πλάκα του τάφου κρατείς. ‘Ο Παρθένά αν ήμπορειαν οι κλάμες πεθαμένου να δώσουν ζωή τόσες έκαμα κλάμες για σένα που θέλ’ έχεις την πρώτη πνοή!

‘Η κατακραυγή του κόσμου που σκάπασε το θάνατό της, ή παλιανθρωπία και οι συκοφαντίες, κατασίγησαν και διαλύθηκαν, για να μεταβληθούν σε ελάχεια, έξ ατίας του τραγουδιού του Σολωμού, που σε λίγο βρίσκονταν στα χείλη των Ζακυνθίων. Την έκλαψε αλλά ήταν άργα πιά. Μια θανάσιμη πίκρα άκόμα, κοντά στις τόσες άλλες πίκρες του. Πίκρες οικογενειακές, και πίκρες έθνικές. ‘Ακούγε τα κανόνια να βροντούν στην ήπειρωτική ‘Ελλάδα, έβλεπε τους φιλελευθέρους συμπατριώτες του να κρέμονται από τις άγχόνες βουτηγμένοι σε βροστή πίσσα, προς παραδειγματισμόν των άλλων πατριωτών. ‘Η Ζάκυνθος βρίσκονταν κάτω από την επρωτασία της ‘Αγγλίας που εν δυνάμει αυτής της προστασίας κρεμοτύλιους ‘Ελληνες και προστάτευε τους Τούρκους. ‘Η ψυχή του Σολωμού άδειάζει μέσα στην ποίηση. ‘Ο ύμνος προς την ‘Ελευθερίαν, ή ‘Ωδή του για το θάνατο στο Μπάυρον, κλείνουν μέσα τους όλο τον επαναστατημένο πατριωτισμό,

ΣΥΝΕΧΕΙΑ: ΣΤΗ ΣΕΛ. 41

ΠΑΡΚΙΝΣΟΝ

Για τη νόσο του Πάρκινσον, μέχρι στιγμής, δεν υπάρχει αποτελεσματική θεραπεία. "Αλλ'έχουμε σήμερα τα μέσα για να περιορίσουμε τα όδυνηρά συμπτώματα και να χαρίσουμε μια ζωή τουλάχιστον υποφερτή στους άρρώστους...

"Ένα χρόνο πριν από τη λήξη του πρώτου παγκοσμίου πολέμου, το 1917, μια παράξενη επιδημία εκδηλώθηκε στην Εύρωπη. Τα ίδια κρούσματα παρατηρήθηκαν και στα δυο στρατόπεδα των έμπολεμων, αφού οι επιδημίες, δυστυχώς, δεν γνωρίζουν σύνορα. Το κύριο σύμπτωμα της άρρώστειας ήταν... ο ύπνος.

"Η ληθαργική έγκεφαλίτις — αυτό ήταν τ' όνομα της επιδημίας — υπέθεσε επί χρόνια στην Εύρωπη. 'Αλλ' οι επιστήμονες που τη μελετούσαν, διαπίστωσαν σε λίγο κάτι το αξιοπερίεργο: Πολλοί από τους άρρώστους που νόμιζαν ότι θεραπεύτηκαν από την έγκεφαλίτιδα, σε λίγους μήνες — ή σε λίγα χρόνια, ανάλογα με την περίπτωση — προσεβλήθησαν από μια δεύτερη άρρώστεια, αυτή τη φορά όχι παροδική αλλά χρονία.

Αισθάνονταν πρώτα μίαν αδυναμία στα πόδια, κατόπιν μια τρώμωση στα πόδια και στα χέρια. Το βάδισμα και κάθε κίνηση θεληματική γινόταν δύσκολη και παρουσιαζόταν ένα σύμπτωμα πολύ ένοχλητικό: Μια έντονη σιελόρροια που έκανε τους δυστυχισμένους να καταβρέχουν με σάλιο το συνομιλητή τους και να γίνονται άποκρουστικοί.

Το τρεμούλιασμα δεν σταματούσε ακόμα και στον ύπνο. Μοναδική ανάκούφιση ήταν οι εξωτερικές δονήσεις: Οι άρρωστοι έμεναν επί ώρες σ' ένα αυτοκίνητο, αφήνοντας το μοτέρ να δουλεύει στο νεκρό σημείο.

Πρόγμα παράδοξο, αυτοί οι άρρωστοι που είχαν πριν από λίγο υποστεί μίαν έγκεφαλίτιδα και υπέφεραν τώρα από μια σοβαρή νευρική πάθηση, διατηρούσαν αμείωτες τις διανοητικές τους ικανότητες. 'Αλλ' αυτό έκανε πιο άδασταχο το μαρτύριό τους, γιατί χωρίς να μπορούν να εκφραστούν, αισθάνονταν πλήρως τη σωματική τους κατάρτιση...

ΑΝΙΑΤΗ ΑΡΡΩΣΤΕΙΑ ΠΡΟΣΒΑΛΛΕΙ ΤΟΝ ΑΝΘΡΩΠΟ ΣΕ ΚΑΘΕ ΗΛΙΚΙΑ

Η ΠΑΡΑΞΕΝΗ αυτή άρρώστεια δεν ήταν άγνωστη για τους νευροψυχιάτρους. Το σύνολο των συμπτωμάτων της είχε περιγραφεί με αξιοπρόσεκτη ακρίβεια το 1817 από τον Άγγλο γιατρό Πάρκινσον.

'Αλλ' ως τα πρώτα μεσοπολεμικά χρόνια η άρρώστεια αυτή θεωρείτο σπάνια. 'Εκείνο που εξέπληξε τους γιατρούς της εποχής ήταν η ταχύτατη διάδοση της έπειτα από την επιδημία της ληθαργικής έγκεφαλίτιδος.

'Επίσης, άσυνήθιστο ήταν το γεγονός ότι τα άλλοτε σπάνια κρούσματα εκδηλώνονταν σχεδόν αποκλειστικά στους γέροντες, ενώ τώρα η άρρώστεια προσέβαλλε και τους νέους. Οι επιστήμονες δεν άργησαν να δρούν μια έξηγηση του φαινομένου.

"Η νόσος του Πάρκινσον οφείλεται σε αλλοίωση ώριμων νευρικών κέντρων. Το πεδίο των αλλοιώσεων βρίσκεται στις περιοχές του μέσου έγκεφάλου, στην κεντρική φαιά ουσία.

Κανονικά, ο προορισμός των έγκεφαλικών κυττάρων της περιοχής αυτής είναι να έλέγχουν και να αμείβουν τα «προστάγματα» που στέλνονται στους μύς από άλλες περιοχές του νευρικού συστήματος. "Αν τα κύτταρα αυτά έχουν υποστεί βλάβη και δεν μπο-

ρουν να έλέγχουν αυτά τα προστάγματα οι διάφοροι μύς του σώματος αντιδρούν με μια σπασμωδική συστολή. 'Εκδηλώνεται ένα είδος άκαμψίας των μυών που προκαλεί τα κυριότερα συμπτώματα της άρρώστειας.

ΑΡΚΕΙ, λοιπόν, να υποστούν βλάβη τα κεντρικά κύτταρα της φαιάς ουσίας για να εμφανισθεί η νόσος του Πάρκινσον. Οι βλάβες όμως μπορεί να προέρχονται από διάφορες αιτίες.

"Η έγκεφαλίτις και —σε μικρότερο βαθμό— άλλες μολυσματικές άρρώστειες (τυφοειδής, όξεις ρευματισμοί, ιλαρά, σύφιλις) προκαλούν στα κύτταρα αυτά ανεπανόρθωτες αλλοιώσεις. 'Επίσης, όταν οι λεπτές άρτηριές που τροφοδοτούν τα κύτταρα έχουν σκληρυνθεί και δεν αφήνουν το αίμα να κυκλοφορήσει ελεύθερα, τα έγκεφαλικά κύτταρα παθαίνουν μαλάκυνση. Συχνά τα εμβρυαστα κύτταρα πεθαίνουν, ή όπως-δήποτε γίνονται ανάκανα να εκτελέσουν την αποστολή τους.

Αυτό ακριβώς συμβαίνει στους γέροντες. Και το αποτέλεσμα είναι το ίδιο, είτε πρόκειται για μολυσματική άρρώστεια, είτε για τή γήρας.

"Υπάρχουν δυο μορφές της νόσου του Πάρκινσον:

"Η μία είναι άρρώστεια γεροντική, που οφείλεται στη φυσική κατάρτιση της προχωρημένης ηλικίας. "Η άλλη μορφή είναι τυχαία, νεανική, μεταμολυσματική άρρώστεια. Τα συμπτώματα και στις δυο μορφές είναι ίδια, έφ' όσον οι ίδιες περιοχές του έγκεφάλου έχουν υποστεί βλάβη.

"Υπάρχουν, ωστόσο, μερικές διαφορές (έκτός από το γεγονός ότι η νεανική νόσος του Πάρκινσον είναι πιο σοβαρή γιατί καταστρέφει τη ζωή έδω νέου ανθρώπου). "Η γεροντική μορφή είναι μια έκφυλιστική άρρώστεια, ενώ η νεανική οφείλεται στον ιδί της έγκεφαλίτιδος. Οι επιστήμονες κατ'όρθωσαν ν' απομονώσουν αυτό τον ιδί στο σάλιο των ασθενών. 'Αλλά το διπλό πρόβλημα της μεταδόσεως και της θεραπείας δεν έχει λυθεί.

★

ΓΙΑ τη νόσο του Πάρκινσον, μέχρι στιγμής δεν υπάρχει αποτελεσματική θεραπεία. "Όταν εκδηλώνονται τα πρώτα συμπτώματα στους γέροντες είναι συνήθως πολύ άργα. 'Αλλά οι διαταμίνες ΡΡ και C και ώριμες ουσίες όπως το ιώδιο, μπορούν να περιορίσουν την επέκταση της άρτηροσκληρώσεως που είναι μια από τις αιτίες της άσθενείας. Οι διαταμίνες Β1 και Β 12 έχουν ευεργετική επίδραση στα νεύρα.

Στους νέους, οι επιστήμονες έχουν επιχειρήσει ν' αποστειρώσουν τα κύτταρα του μέσου έγκεφάλου με την ουροτροπίνη και μερικά αντιβιοτικά. 'Αλλά τ' αποτελέσματα δεν είναι πολύ ικανοποιητικά.

"Η σχετική καλύτερη θεραπεία βρέθηκε από τον Σαρκό που χρησιμοποίησε πρώτος την υοσκυαμίνη και μιαν άλλη ουσία που θγαίνει από τον υοσκυαμο. Οι ουσίες αυτές έχουν την ιδιότητα να περιορίζουν την τρώμωση και την άκαμψία των μυών.

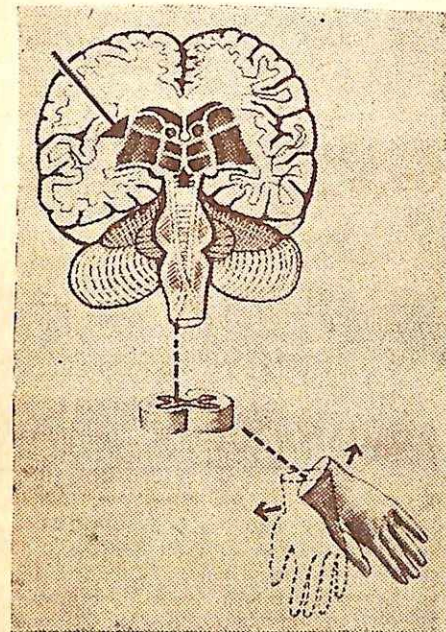
"Η θεραπεία αυτή μπορεί να συμπληρωθεί με άλλες ουσίες όπως η σκοπολαμίνη και ο στρύχνος («ντατούρα στραμόνιου», στρύχνος μαρκός, κοινός «τατούλα»). Αυτό είναι φυτό ε να μέτρο ψηλό που φυτρώνει στις άκρες των δρόμων και σε πολλά μέρη του κόσμου είναι γνωστό ως «χόρτο του διαβόλου». Στην Τουρκία το χρησιμοποιούσαν άλλοτε οι... άπιστες γυναίκες για ν' αποκοιμίσουν το σύζυγο!

"Ενώ οι ουσίες αυτές μειώνουν την άκαμψία, ή μυελλαντόνα (μια άλλη ποικιλία του στρύχνου) περιορίζει την έκκριση του σάλιου, που είναι ένα από

τα πιο ένοχλητικά συμπτώματα της άρρώστειας.

Κατευναστικά

ΕΚΤΟΣ απ' αυτές τις μεθόδους θεραπείας, οι επιστήμονες, φυσικά, προσπάθησαν να εφαρμόσουν στη νόσο του Πάρκινσον τις σύγχρονες ανακαλύψεις. Χωρίς να μιλήσουμε για τις πρωτοποριακές μεθόδους που βρίσκονται ακόμα στο πειραματικό στάδιο — όπως η εμφύτευση λεπτών ηλεκτροδίων στην περιοχή του μέσου έγκεφάλου — χρησιμοποιούνται τα βραχεία κύματα και κάποτε ή ακτινοθεραπεία

"Η «νόσος του Πάρκινσον» οφείλεται σε μίαν αλλοίωση των κυττάρων του μέσου έγκεφάλου, τα οποία ρυθμίζουν τις κινήσεις των άκρων.

(που είναι συχνά επικίνδυνη).

Με άλλα μέσα οι γιατροί προσπαθούν να καταπολεμήσουν την αποθάρρυνση του άρρώστου και να καταπραύνουν την αγωνία του. Τα κατευναστικά, το γκαρντενάλ, το βρωμιούχο ασβέστιο, ή λουτροθεραπεία σε ώριμες ιαματικές πηγές, ή ινσουλίνη, είναι μερικά από τα όπλα που διαθέτει ο γιατρός.

Πάντως, η νόσος του Πάρκινσον είναι άρρώστεια ανίατη και καμμία θεραπεία δεν μπορεί να είναι αποτελεσματική, έφ' όσον οφείλεται σε ανεπανόρθωτες βλάβες των έγκεφαλικών κυττάρων.

"Αλλά σήμερα έχουμε τα μέσα για να περιορίσουμε κάπως τα όδυνηρά συμπτώματα, ν' αραιώσουμε τις κρίσεις και να δώσουμε μια ζωή τουλάχιστον υποφερτή στον άρρωστο.

Στο σακκάκι ενός καθηγητού της φιλοσοφίας, υπάρχει μια εθμεγέθης τσάντα. "Ένας φοιτητής, που ήθελε να κάνει τον έξυπνο, του έλεγε:

— "Από την τσάντα του σακκακιού σας, κύριε καθηγητά, ή σοφία βλέπει πρὸς τα έξω...

— ... Καί ή βλακεία πρὸς τα μέσα! συνεπλήρωσε ήρεμα ο φιλόσοφος.

ΠΡΟΟΔΟΣ ΣΤΗ ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΤΗΣ ΑΙΜΟΦΙΛΙΑΣ

'Η άσθένεια των Βασιλέων, θεραπεύεται... με φυσίκια;

ΤΟ ΕΤΙΓΕΣΤΟ φυσίκι δεν αποκλείεται ν' αποδειχθεί μοναδικό μέσο θεραπείας της αιμοφιλίας. Κάποια ουσία στη σάρκα του καρπού αυτού (ή μάλλον του σπόρου, γιατί αυτό που τρώμε δεν είναι καρπός αλλά σπόρος της φυστικιάς) φαίνεται πως έχει την ιδιότητα να σταματάει τη ροή του αίματος στην άρρώστεια αυτή, που εκδηλώνεται τόσο συχνά στα μέλη των βασιλικών οίκων της Εύρωπης.

"Η ανακάλυψη, όπως τόσες σημαντικές ανακαλύψεις, έγινε τυχαία, πριν από δυο χρόνια, από τον Άμερικανό δρ Μπουντρώ Μπουντρώ που είναι ο ίδιος αιμοφιλικός. "Ο δρ Μπουντρώ είχε χτυπήσει το γόνατό του και είχε προκληθεί έσωτερική αιμορραγία. Τέτοια δυστυχήματα είναι πολύ επικίνδυνα για τους αιμοφίλικους. Τα τραύματα έπουλώνονται πολύ δύσκολα και συνήθως χρειάζεται μετάγγιση αίματος.

"Αλλά στην περίπτωση αυτή ο δρ Μπουντρώ δεν έσπευσε να κάνει μετάγγιση αίματος. Τό άτύχημα είχε συμβεί λόγω τού δράδου και αποφάσισε να περάσει τη νύχτα όπως — όπως. "Έδωσε το γόνατό του μ' έναν επίδεσμο και κοιμήθηκε.

"Όταν ξύπνησε το πρωί, παρατήρησε μ' έκπληξη ότι το τραύμα είχε αρχίσει να έπουλώνεται, ακριβώς όπως θα συνέβαινε σ' έναν υγιή άνθρωπο. "Αλλ' ο δρ Μπουντρώ, σαν επιστήμων, ήξερε ότι η αιμοφιλία είναι ανίατη. "Εκδηλώνεται από τη γέννηση και συνοδεύει τον άνθρωπο ως τὸ θάνατο. — κάποτε και τὸν προκαλεί. Κάτι άλλο λοιπόν έπρεπε να είχε συμβεί. "Αλλά τί; "Ο δρ Μπουντρώ έσπυε τὸ μυαλό του. Τό μόνο που μόρρεσε να θυμηθεί ήταν ότι τὸ προηγούμενο δράδυ είχε φάει άφθονα ψημένα φυσίκια.

★

ΑΛΛΑ πὸς συνέδεσε στο πνεύμα του τα δυο φαινόμενα; "Ασχετα γεγονότα, την κατανόηση φυστικιών και τη θεραπεία της αιμοφιλίας;

"Ο Άμερικανός επιστήμων, που είναι έγκατεστημένος στο Μπατόν Ρουζ της Λουιζιάνας, έχει άσχημα — ως επιστήμων αλλά και ως άμεσως ενδιαφερόμενος — με την επικίνδυνη αυτή άρρώστεια. Τὸν καρὸ που συνέβη τὸ άτύχημα, ο δρ Μπουντρώ, μαζί με μια ομάδα έρευνητών, προσπαθούσε να έπαληθεύσει μια θεωρία σχετικά με την αίτια της αιμοφιλίας.

Κανείς δεν ξέρει ακόμα την αίτια της άρρώστειας. Τό μόνο που μπορούμε να πούμε ν' αυτήν είναι ότι η αιμοφιλία είναι ένα κληρονομικό έλάττωμα τὸ μηχανισμό πήξεως τὸ αίματος. "Ο αιμοφιλικός παθαίνει εύκολα αιμορραγίες ακόμα κι από ένα γρατζούνισμα γιατί τὸ αίμα του δεν έχει την ιδιότητα να «πήξει» μόλις έρθει σ' επαφή με τὸν αέρα, όπως στους άλλους ανθρώπους.

"Η θεωρία για την αιμοφιλία που διετύπωσαν ο δρ Μπουντρώ και άλλοι επιστήμονες πηγάζει από την παρατήρηση τὸ παράξενο τρόπου με τὸν οποῖον εξαφανίζονται ξαφνικά τα κλινικά συμπτώματα της άρρώστειας, χωρίς φαρμακολογική ή άλλη θεραπεία.

★

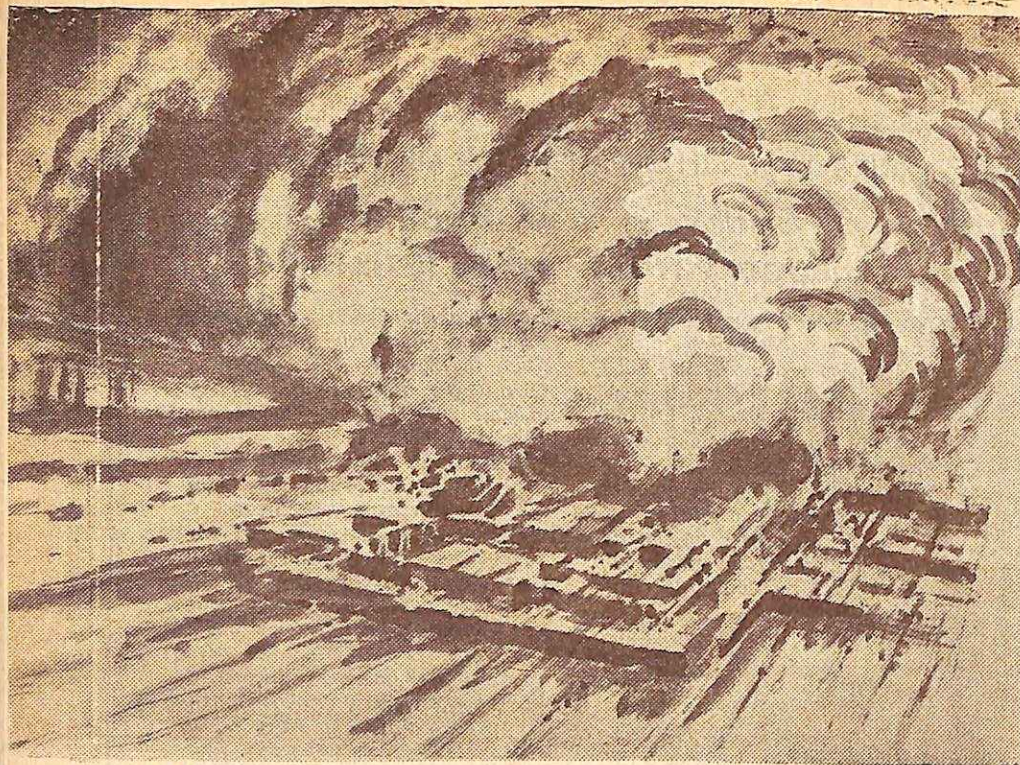
ΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ μπορεί να έξηγηθεί, κατά τὸς επιστήμονες, με τη διαίτα τὸ α-σθενούς: "Ο αιμοφιλικός τρώει, χωρίς να τὸ υποπτεύεται, μια τροφή που συντελεί στην προσωρινή αποκατάσταση τὸ μηχανισμού πήξεως τὸ αίματος. Στην περίπτωση αυτή, αν τραυματισθεί, οι πληγές του έπουλώνονται και η αιμορραγία σταματάει. Αυτό είναι έντελώς συμπτωματικό, γιατί σε άλλες περιπτώσεις εκδηλώνονται τα συνηθισμένα συμπτώματα της αιμοφιλίας.

"Αλλά ποιά είναι αυτή η μυστηριώδης ουσία που θεραπεύει προσωρινά την αιμοφιλία; Για να τὸ ανακαλύψει, ο δρ Μπουντρώ έτρωγε κάθε μέρα μεγάλες ποσότητες ώριμης τροφής: πότε βωδινὸ αίμα, πότε συνάτι, γάλα, αυγά, διάφορα φρούτα κλπ. "Αλλά καμμία απ' αυτές τις θρεπτικές ουσίες δὲ φαινόταν να τὸν θεραπεύει από την αιμοφιλία.

Τα φυσίκια τα έφαγε κατά τύχην, όχι με σκοπὸ να δοκιμάσει την αποτελεσματικότητά τους κατά της άρρώστειας. "Αλλ' από την ήμερα της ανεξηγήτης θεραπείας τὸς άρχισε νὰ τρώει κάθε φορά που τραυματιζόταν. Τό αποτέλεσμα ήταν πάντα τὸ ίδιο: Τα αιμοφιλικά συμπτώματα εξαφανίζονταν.

Στα τελευταία δυο χρόνια, ο δρ Μπουντρώ και ο συνεργάτης του δρ Φοράμπτον δοκίμασαν τη θεραπεία με τα φυσίκια σε άλλους αιμοφίλικους και προσέδωσαν ν' απομονώσουν τὸ δραστικό παράγοντα που περιέχεται στο σπόρο αυτό. Στις περισσότερες περιπτώσεις τὰ πειράματα πέτυχαν.

Στις ανακοινώσεις του, ο δρ Μπουντρώ τονίζει ότι η έρεασία του είναι ακόμα καθάως πειραματική και ότι οι έργαστηριακές έρευνες δεν έχουν αποκαλύψει πὸς ενεργεί ή ουσία που περιέχεται στο φυσίκι. Δεν είναι καν άπολύτως βέβαιον ποιά από τα συστατικά τὸ σπόρου είναι δραστικά για την αιμοφιλία. Οά χρειασθούν ακόμα πολλά πειράματα για να καταλήξουν οι επιστήμονες σε δριστικό συμπέρασμα.

ΜΕ ΑΤΟΜΙΚΗ ΕΚΡΗΞΗ ΚΑΤΑΣΤΡΑΦΗΚΑΝ ΟΙ ΔΥΟ ΚΑΤΑΡΑΜΕΝΕΣ ΒΙΒΛΙΚΕΣ ΠΟΛΙΤΕΙΕΣ, ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΗΝ
"ΥΠΟΘΕΣΗ ΑΓΚΡΕΣΤ",

ΠΑΡΑ τὸν πασίγνωστο αὐστηρὸ ὀρθολογισμό τους, οἱ Σοβιετικοὶ ἐπιστήμονες ἔχουν ἀρχίσει, τώρα τελευταία, νὰ ἐκδηλώνουν μιὰ κλίση πρὸς τὶς παρόδοξες ὑποθέσεις. Πρὶν ἀπὸ μερικοὺς μῆνες ὁ καθηγητὴς Σκλόδσκυ μᾶς ἐξέπληξε μὲ τὴν τολμηρὴ θεωρία του ὅτι ὁ Δεῖμος κι' ὁ Φόβος, οἱ δορυφόροι τοῦ Ἄρεως, εἶναι τεχνητοὶ καὶ κούφιοι. Καὶ ὁ δρ. Γκενάντι Πλεχάνωφ ἠγήθηκε μιᾶς δωδεκαμελοῦς ἀποστολῆς στὴ Σιβηρία γιὰ νὰ ἐξακριβώσῃ ἂν ἡ περίφημη ἐκρηξὴ τῆς 30 Ἰουνίου 1908, ἔχει προκληθεῖ ἀπὸ κάποιο... διαστημόπλοιο ποὺ ἐρχόταν ἀπὸ ἄλλον πλανήτη...

Πολλὰ ἔχουν γραφεῖ γι' αὐτὴ τὴ μυστηριώδη ἐκρηξὴ τῆς Ποντκαμένγια, 500 χιλιόμετρα βορείως τοῦ Ἰρκούτσκ, ποὺ κοινοτοποίησε ἕνα δάσος τῆς Σιβηρίας σὲ ἀκτίνα 80 χιλιομέτρων. Στὶς 30 Ἰουνίου 1908, ὅλοι οἱ σεισμογράφοι τοῦ κόσμου κατέγραψαν μιὰ ἰσχυρὴ δόνηση, ποὺ τὸ ἐπίκεντρό της βρισκόταν κάπου στὴ Σιβηρία. Τὴν ἴδια μέρα, οἱ μετεωρολογικοὶ σταθμοὶ σημείωσαν ἕνα ἀτμοσφαιρικὸ κύμα πίεσεως ποὺ δὲν μποροῦσε νὰ εἶχε προκληθεῖ, παρὰ μόνον ἀπὸ μιὰ ἰσχυρὴ ἐκρηξή. Διατυπώθηκαν τότε διάφορες ἐξηγήσεις: Ὁ κομήτης τοῦ Χάλ λεῦ πλησίαζε, καὶ ἴσως ἡ προσέγγισή του εἶχε κάποια ἐπίδραση στὴν ἀτμόσφαιρα.... Ἡ ἴσως ἕνας μεγάλος ἐτεωρίτης εἶχε ἐκραγῆ στὴ Σιβηρία.... Ἡ Σιβηρία ἦταν ἀκόμα τότε περιοχὴ ἀπρόσιτη, σχεδὸν ἀνεξερεύνητη. Μὰ λίγες μέρες ἀργότερα ἔφτασαν στὴ Μόσχα οἱ αὐτόπτες μάρτυρες τῆς καταστροφῆς. «Στὶς 30 Ἰουνίου, ἀφηγήθηκαν, ἔγινε μιὰ φοβερὴ ἐκρηξή. Ἦταν κάτι χειρότερο ἀπὸ σεισμό, κάτι ποὺ ἀντάραξε τὰ σπλάχνα τῆς γῆς. Εἶδαμε ἕνα πλώριο σύννεφο νὰ ὑψώνεται στὸν οὐρανὸ. Ἐφτανε σὲ ὕψος 20 χιλιομέτρων. Τὴν ἄλλη μέρα, ὁ οὐρανὸς ἦταν σκεπασμένος ἀπὸ σύννεφα μὲ ἀνταύγειες πράσινες, κίτρινες καὶ κόκκινες ρόδινες καί, παρὰ τὴ συννεφιά, ἡ μέρα ἦταν ἀσυνήθιστα φωτεινὴ. Ἡ νύχτα ἦταν ἐξ ἴσου φωτεινὴ, μπορούσε κανεὶς νὰ διαβάσει χωρὶς λάμπα...». Δεκάδες μαρτύρων ἔδωσαν περὶ τοῦ τῆς Σιβηρίας ἀναφέρεται ἀκόμα σήμερα σ' ὅλα τὰ ἐγχειρίδια τῆς ἀστρονομίας. Μέχρι τοῦ 1950, ὑπέθεταν ὅτι εἶχε προκληθεῖ ἀπὸ μετεωρίτη. Ἀλλὰ τὸ χρόνο αὐτό, οἱ Ρώσοι ἀστρονόμοι μελέ-

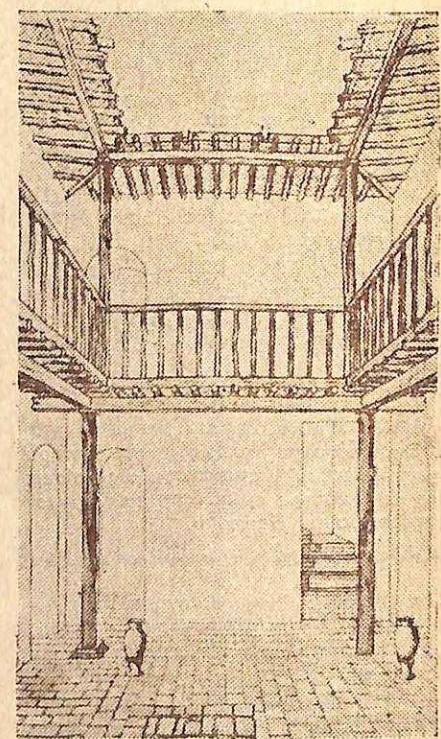
ΣΟΔΟΜΑ ΚΑΙ ΓΟΜΟΡΡΑ

τησαν ἐπὶ τόπου τὸ φαινόμενο καὶ ἀνεκάλυψαν παράξενα πράγματα: Ἡ ἐκρηξὴ δὲν εἶχε δημιουργήσει κρατήρα, συνεπὲς πρέπει νὰ συνέβη πάνω ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια τοῦ ἐδάφους κι' ὄχι ἐξ ἐπαφῆς. Τὰ δέντρα τοῦ δάσους ἔχουν ξεριζωθεῖ ἀκτινοειδῶς γύρω ἀπὸ τὸ κέντρο τῆς ἐκρηξῆς. Ὅσα βρίσκονται κοντὰ στὸ κέντρο, ἔχουν χωθεῖ κάθετα στὸ ἐδαφος σὲ βάθος ἐνὸς μέτρου. Ὅλα αὐτὰ θυμίζουν πολὺ τὶς δοκιμὲς τῆς ἀτομικῆς δόμδας. Ἀλλὰ ὑπάρχει καὶ κάτι ἀκόμα πιὸ χαρακτηριστικόν: Οἱ μετρήσεις ἀπέδειξαν ὅτι ἡ ραδιενέργεια τῆς περιοχῆς εἶναι σήμερα τρεῖς φορές μεγαλύτερη ἀπ' τὸ κανονικὸ καὶ μειώνεται βαθμιαία, ὅσο ἀπομακρυνόμαστε ἀπὸ τὸ κέντρο τῆς ἐκρηξῆς...

Ἀλλὰ τὸ 1908 ἡ ἀτομικὴ ἐνέργεια ἦταν ἀγνωστὴ στὴ Γῆ. Ἡ ἐκρηξὴ τῆς Ποντκαμένγια ἦταν πράγματι ἀτομικὴ, δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ ἦταν ἐκρηξὴ τῶν πυρηνικῶν καυσίμων ἐνὸς διαστημόπλοιου — ἀπὸ ἄλλο πλανήτη! Μᾶς ἐπισκέπτονται λοιπὸν τὰ διαστημόπλοια τῶν ἄλλων κόσμων;

Καὶ ἐδῶ ἀκριβῶς φτάνουμε στὴν πιὸ ἀλλόκοτη ὑπόθεση ποὺ διατυπώθηκε ποτὲ ἀπὸ Ρώσον ἐπιστήμονα, τὴν περίφημη «ὑπόθεση Ἀγκρεστ», γιὰ τὴν ὁποία γράψαμε κίονες στὸ τεῦχος 38 τῆς «Επιστήμης καὶ Ζωῆς»: Ὁ φυσικομαθηματικὸς καθηγητὴς Ἀγκρεστ, ἰσχυρίζεται ὅτι διαστημόπλοια ἀπὸ ἄλλους πλανήτες ἔχουν ἐπισκεφθεῖ κατὰ περιόδους τὴ Γῆ. Ἡ πιὸ πρόσφατη ἀπὸ τὶς ἐπισκέψεις αὐτῆς — ποὺ κατέληξε σὲ καταστροφὴ — ἦταν ἡ «ἐκρηξὴ τῆς Σιβηρίας». Ἡ παλαιότερη γνωστὴ ἐπίσκεψη συνδέεται μὲ τὴν καταστροφὴ τῶν βιβλικῶν πόλεων Σόδομα καὶ Γόμορρα. Ὁ καθηγητὴς Ἀγκρεστ στηρίζει τὴν ὑπόθεσή του σὲ δεδομένα γεωλογικὰ (βιολώδεις σχηματισμοὶ ποὺ περιέχουν ραδιενεργὰ στοιχεία ἀλουμινίου καὶ βηρυλλίου ποὺ δημι-

ουργήθηκαν σ' ἕνα περιβάλλον ὑψηλῆς θερμότητος σὰν αὐτὸ ποὺ θὰ ὑπῆρχε κατὰ τὴν ἄφιξη καὶ τὴν ἀναχώρησιν ἐνὸς ἀστροπλοίου), ἀρχαιολογικὰ (μυστηριώδη μνημεῖα, ὅπως τὸ ἐπίχωμα τοῦ Μπαμπέκ ποὺ μπορεῖ νὰ χρησίμευσε ὡς πεδίο ἀπογειώσεως τῶν ἀστροπλοίων) καὶ ἱστορικὰ (ὅπως τὰ χειρόγραφα τῆς Νεκρᾶς Θάλασσας, ποὺ δίνουν μιὰ περιγραφή τῆς «ἀτομικῆς» καταστροφῆς τῶν

Ἀναπαράσταση τοῦ ἐσωτερικοῦ ἐνὸς σπιτιοῦ τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἀβραάμ.

... Ὁ ἥλιος ἐξῆλθεν ἐπὶ τὴν γῆν καὶ Ἄωτ εἰσῆλθεν εἰς Σηγῶρ... Καὶ Κύριος ἐβρεξεν ἐπὶ Σόδομα καὶ Γόμορρα δεῖον καὶ πῦρ.. Καὶ κατέστρεψεν τὰς πόλεις ταύτας καὶ πᾶσαν τὴν περίοικον καὶ πάντας τοὺς κατοικοῦντας ἐν ταῖς πόλεσιν καὶ πάντα τὰ ἀνατέλλοντα ἐκ τῆς Γῆς... Καὶ ἐπέβλεψεν ἡ γυνὴ αὐτοῦ εἰς τὰ ὀπίσω καὶ ἐγένετο στήλη ἀλός...

(Γένεσις 19,23-26)

Σοδόμων καὶ τῶν Γομόρρων).

Ἡ «ὑπόθεση Ἀγκρεστ», μ' ὅλο ποὺ ἀπορρίπτεται ἀπὸ τὴ μεγάλη πλειονότητα τῶν Ρώσων καὶ τῶν Δυτικῶν ἐπιστημόνων, εἶναι συναρπαστικὴ. Ἀξίζει νὰ δώσουμε μιὰ περιγραφή τοῦ τραγικοῦ τέλους τῶν βιβλικῶν πόλεων, σύμφωνα μὲ τὴν ἀφήγησιν τῆς Γενέσεως καὶ τὶς παραλλαγὰς τῶν χειρογράφων τῆς Νεκρᾶς Θάλασσας, ἀλλ' ἀπὸ τὴν ἀποψη τῆς «ὑποθέσεως Ἀγκρεστ»...

Βρισκόμαστε στὶς ἀρχὲς τῆς δευτέρης χιλιετηρίδος πρὸ Χριστοῦ. Παράξενα πλάσματα ἀπὸ ἄλλους κόσμους ἔχουν φτάσει στὴ Γῆ. Μὲ γιγαντιαίους ὀγκόλιθους ἔχουν κατασκευάσει μιὰ ἐξέδρα γιὰ τὴν προσγείωσιν καὶ τὴν ἀπογείωσιν τῶν ἀστροπλοίων τους. Εἶναι ἕνα τεράστιο τεχνιτὸ ὑψίπεδο ποὺ κυριαρχεῖ στὸν ὀρίζοντα τῆς μεγάλης κοιλάδας τοῦ Μπαμπέκ ἀνάμεσα στὴν πόλιν τῆς Τύρου καὶ τὸ φονικὸ δάσος τῆς Πάλτωρας, κάπου διακόσια χιλιόμετρα βορείως τῆς Νεκρᾶς Θάλασσας καὶ τῶν παρακτῶν πόλεων Σόδομα καὶ Γόμορρα. Οἱ ὀγκόλιθοι ποὺ σχηματίζουν τὸ ὑψίπεδο ζυγίζουν ἑκατοντάδες τόνους ὁ καθένας. Κανένας ἀπὸ τοὺς λαοὺς τῆς ἐποχῆς δὲ θὰ μποροῦσε νὰ τοὺς μετακινήσει. Θὰ ἦταν δύσκολο ἀκόμα καὶ μὲ τὰ σημερινὰ τεχνικὰ μέσα...

Τὴν ἐποχὴ ἐκείνη, ὁ Ἀβραάμ μὲ τὴ Σάρρα, τὰ παιδιά του, τὶς παλλακίδες του καὶ τὰ κοπάδια του ἔχει ἐγκατασταθεῖ στὸ δρυμὸ τοῦ Μαμβρῆ, κοντὰ στὴ Χεβρών. Ὁ ἀδελφὸς του ὁ Ἄωτ βόσκει τὰ κοπάδια του στὴν πεδιάδα ποὺ ἐκτείνεται μπροστὰ στὰ Σόδομα. Ἐκεῖ ἔχει καὶ ἕνα σπῆτι στὴν πόλιν αὐτῇ. Τὰ Σόδομα, ὅπως καὶ τὰ γειτονικά Γόμορρα, δὲν εἶναι πόλιν ἐβραϊκῆ.

Ἡ ΦΤΓΗ ΤΟΥ ΛΩΤ
(Χαλκογραφία τοῦ Γουσταύου Ντορέ)

Ἀνήκει στοὺς Χαναανίτες καὶ οἱ αὐτοχθόνες κάτοικοι δὲ βλέπουν μὲ καλὸ μάτι τὴ μικρὴ ἐβραϊκὴ παροικία ποὺ ἀποτελεῖται κυρίως ἀπὸ τὸ συγγενολὶ τοῦ Ἄωτ. Ἀλλὰ καὶ οἱ Ἑβραῖοι ποὺ θεωροῦν τὸν ἑαυτὸ τοὺς «ἐκλεκτὸ λαὸ τοῦ Κυρίου» καὶ συμμορφώνονται σ' ἕναν αὐστηρὸ κώδικα ἠθικῆς, δὲν ἔχουν κανένα λόγο νὰ συμπάθουν τοὺς κατοίκους τῆς πόλεως ποὺ τοὺς φιλοξενεῖ. Οἱ Σοδομίτες λατρεύουν κάποια θεὰ τῆς γονιμότητος καὶ οἱ γυναῖκες τοὺς ἐκδίδουν σὲ τὸ λαὸ γιὰ λογαριασμὸ τῆς θεᾶς. Ὅσο γιὰ τοὺς ἄνδρες — αὐτοὶ πιά εἶναι κι' ἂν εἶναι: ἄνθρωποι βδελυροί, «ἀρσενες ἐν ἄρσει» τὴν ἀσχημοσύνην κατεργαζόμενοι... — ὅπως θὰ γράμει δυὸ χιλιᾶδες χρόνια ἀργότερα ἕνας ἄλλος αὐστηρὸς Ἑβραῖος, ὁ Παῦλος ἀπὸ τὴν Ταρσό. Ὅλα αὐτὰ εἶναι ἀποκρουστικά γιὰ τὴν οἰκογένεια τοῦ Ἄωτ. Κάποια μέρα ἡ ὀργὴ τοῦ Κυρίου θὰ τσακίσει χωρὶς οἶκτο τ' ἀμαρτωλὰ Σόδομα...

Στὸ μεταξύ, τὰ ἐξωγήινα πλάσματα (ἴσως εἶναι ποὺ ἡ Βίβλος ὀνομάζει «Γιγάντια ἐξ οὐρανοῦ» ἢ «Υἱοὺς τοῦ Θεοῦ») ἐτοιμάζονται νὰ ἐγκαταλείψουν τὴ Γῆ. Τὸ ἀστροπλοῖό τους βρίσκεται στὴν ἐξέδρα ἀπογειώσεως τοῦ

Μπαμπέκ ἑτοιμοὶ γιὰ τὸ ταξίδι του στὸ Διάστημα.

Ἀλλὰ πρέπει πρῶτα νὰ καταστρέψουν τὰ ἀποθέματα ἀτομικῶν καυσίμων ποὺ ἔχουν συσσωρεύσει πέρα ἀπὸ τὸ λόφο Νέσκα. Τὸ σημεῖο αὐτὸ βρίσκεται σὲ μιὰ πεδιάδα νοτιοανατολικά τῆς Νεκρᾶς Θάλασσας, πεδιάδα γόνιμη ποὺ ἀρδεύεται ἀπὸ πολλὰ μικρὰ ποτάμια, μεταξὺ τῶν ὁποίων αὐτὸ ποὺ λέγεται σήμερα Κισουρὰν. Στὰ περίχωρα ὑπάρχουν ἀρκετοὶ ἀνθρώπινοι οἰκισμοί. Δυὸ ἀπ' αὐτοὺς εἶναι τὰ Σόδομα καὶ τὰ Γόμορρα.

Οἱ κοσμοναῦτες δὲν ἔχουν ἀσφαλῶς τὴν πρόθεσιν νὰ ἐκθέσουν στὸν κατακλυσμό τῆς φωτιάς ποὺ πρόκειται νὰ ἐξαπολύσουν, τὶς ἀνθρώπινες κοινότητες ποὺ ζοῦν ἐκεῖ.

Ἀντίθετα θὰ προσπαθήσουν νὰ προετοιμήσουν τοὺς κατοίκους γιὰ τὸν κίνδυνο ποὺ τοὺς ἀπειλεῖ καὶ νὰ τοὺς πείσουν νὰ προφυλαχθοῦν. Οἱ προκηρύξεις τους εἶναι σαφέστατες: Καλοῦν τοὺς κατοίκους ν' ἀπομακρυνθοῦν ἀπὸ τὸν τόπο τῆς ἀτομικῆς ἐκρήξεως, νὰ πάρουν τὰ βουνά, νὰ κρυφθοῦν στὶς σπηλιές καί, πρὸ πάντων, νὰ μὴν ἐκτεθοῦν στὶς φλόγες, νὰ μὴν κυττάζουν τὴν φωτιά, τὴν τρομερὴν φωτιά ποὺ θὰ καταστρέψει ὅλες τὶς γύρω πόλεις...

Αλλ' οἱ πληθυσμοὶ τῆς περιοχῆς δὲν εἶναι σὲ θέση νὰ ἀντιληφθοῦν τὸν κίνδυνο. Τὸ διανοητικὸ τους ἐπίπε-

δο δὲν τοὺς τὸ ἐπιτρέπει. Εἶναι λαοὶ πολιτισμένοι σύμφωνα μετὰ τὰ γήινα κριτήρια, ἀλλ' ἀπέναντι τῶν κοσμοναυτῶν δὲν εἶναι παρὰ πρωτόγονοι. Οἱ κοσμοναῦτες δοκίμασαν νὰ τοὺς μεταδώσουν τὶς γνώσεις τους, ἀλλ' ἡ γνώση δὲν ἀποκτάται ἀπὸ τὴ μιά μέρα στὴν ἄλλη. Χρειάζεται χιλιετηρίδες ὁλόκληρες γιὰ νὰ ὠριμάσει... "Ὅλες οἱ προειδοποιήσεις τῶν ἐξωγήινων πλασμάτων πῆγαν χαμένες. Οὔτε οἱ Χανσανίτες οὔτε οἱ Ἑβραῖοι τῆς περιοχῆς καταλαβαίνουν ἀπὸ ἀτομικὴ ἐνέργεια. Ἡ δεισιδαιμονία βασιλεύει πέρα γιὰ πέρα.

Λίγο πρὶν ἀπὸ τὴν κρίσιμη στιγμή, οἱ κοσμοναῦτες κάνουν μιά τελευταία προσπάθεια: Στέλνουν ἀγγελιαφόρους

δύο. Πιστεύει ὅτι θὰ γίνῃ μιά καταστροφή, ἀλλὰ τὴν ἀποδίδει στὴν ὀργή τοῦ Θεοῦ ποὺ θέλει νὰ τιμωρήσῃ τ' ἀμαρτωλά Σόδομα! Καὶ προσπαθεῖ νὰ «παῦράρῃ» μετὰ τοὺς ἀγγελιαφόρους, ποὺ τοὺς θεωρεῖ ἀπεσταλμένους τοῦ Κυρίου. Ἡ Βίβλος ἀποδίδει, βέβαια, διαφορετικὰ αὐτὴ τὴ συγκινητικὴ σιχομυθία:

Ἀβραάμ — Μὴ συναπαλίσσεις δίκαιον μετὰ ἀσεβοῦς καὶ ἔσται δίκαιος ὡς ὁ ἀσεβής; Ἐὰν ὦσι πεντήκοντα δίκαιοι ἐν τῇ πόλει ἀπολείς αὐτούς;

Κύριος. — Ἐὰν εὕρω ἐν Σοδόμοις πενήκοντα δίκαιους... ἀφήσω πάντα τὸν τόπον δι' αὐτούς.

Ὁ δρόμος πρὸς τὰ Σόδομα, ὅπως φαίνεται σήμερα.

γιὰ νὰ πείσουν τοὺς κατοίκους νὰ προφυλαχθοῦν.

Ὁ Ἀβραάμ, μετὰ τὸν πλοῦτο καὶ τὴν σοφία του, εἶναι ἄνθρωπος μετὰ μεγάλη ἐπιρροή. Σ' αὐτὸν ἀπευθύνονται πρῶτα οἱ ἀγγελιαφόροι τῶν κοσμοναυτῶν. Ἀφοῦ οἱ Χανσανίτες ἀρνούνται νὰ πείσθουν, ὁ Ἀβραάμ, μέσῳ τοῦ ἀδελφοῦ του, θὰ μπορούσε ἴσως νὰ πείσει τὴν ἑβραϊκὴ παροικία νὰ ἐγκαταλείψῃ τὰ Σόδομα.

Ὁ Ἀβραάμ συναντᾷ τοὺς ἀγγελιαφόρους. Ἦσαν τρεῖς. «Τρεῖς ἄνδρες» λέει ἡ Βίβλος, ἢ «τρεῖς ξένοι» ποὺ παρακάτω τοὺς ὀνομάζει, χωρὶς ἄλλη ἐξηγήση, «ἀγγέλους».

Ἡ ἀποστολὴ αὐτῶν τῶν «ἀγγέλων» ἢ ἀγγελιαφόρων εἶναι δύσκολη καὶ ἀσφαλὴς θ' ἀποτύχει. Ὁ Ἀβραάμ δὲν εἶναι περισσότερο ἀπὸ τοὺς ἄλλους σὲ θέση νὰ καταλάβῃ τὸν πραγματικὸ κίν-

Ἄ — Ἀπολείς ἕνεκεν τῶν πέντε πάντων τὴν πόλιν;

Κ. — Οὐ μὴ ἀπολέσω, ἐὰν εὕρω ἐκεῖ τεσσαράκοντα πέντε.

Ἀ. — Ἐὰν δὲν εὕρεθῶσιν ἐκεῖ τεσσαράκοντα;

Κ. — Οὐ μὴ ἀπολέσω ἕνεκεν τῶν τεσσαράκοντα.

Ἀ. — Ἐὰν δὲν εὕρεθῶσιν ἐκεῖ τριάκοντα;

Κ. — Οὐ μὴ ἀπολέσω ἐὰν εὕρω ἐκεῖ τριάκοντα.

Ἀ. — Ἐὰν δὲ εὕρεθῶσιν ἐκεῖ εἴκοσι;

Κ. — Οὐ μὴ ἀπολέσω ἕνεκεν τῶν εἴκοσι.

Ἀ. — Ἐὰν δὲ εὕρεθῶσιν ἐκεῖ δέκα;

Κ. — Οὐ μὴ ἀπολέσω ἕνεκεν τῶν δέκα.

Ἀλλ' οἱ ἀγγελιαφόροι τῶν κοσμοναυτῶν δὲν καταλαβαίνουν ἀπὸ τέτοια παζάρια. Δὲν ὑπάρχει καιρὸς γιὰ χάσιμο. Σὲ λίγες ὥρες θὰ συμβεῖ ἡ ἐκκρηξή, ἡ καταστροφή! Εἶναι ἀδύνατον ν' ἀναβάλουν τὴν ἀναχώρησή τοῦ ἀστροπλοίου. Τὰ πάντα εἶναι ἔτοιμα καί, ἡ «ῥα καὶ μὴδὲν» πλησιάζει. Κάθε λεπτό ποῦ περνᾷ φέρνει πρὸς κοντὰ τὴν καταστροφή τοὺς ἀνθρώπους, ποὺ ἀριούνται πάντα νὰ καταλάβουν, ποὺ δὲ θέλουν νὰ σωθοῦν... Οἱ ἀπεσταλμένοι τῶν ἀστροναυτῶν παίρνουν τότε τὸ δρόμο τῶν Σοδόμων. Ὁ ἄρρωτος σ' ἐπαφὴ μετὰ τὸν Λῶτ καὶ ἴσως αὐτὸς κατορθώσει νὰ πείσει τοὺς κατοίκους.

Ὁ Λῶτ βρίσκεται στὴν πύλη τῶν Σοδόμων. Ἐκεῖ κοντὰ εἶναι καὶ τὸ σπίτι του. Ἰσως, εἰδοποιημένος ἀπὸ τὸν ἀδελφὸ του, περιμένει τοὺς ἀπεσταλμένους. Κάθεται σὲ μιά πέτρα καὶ βλέπει μακριὰ στὴν πεδιάδα, τὰ κοπάδια τοῦ ποὺ δόσκουν εἰρηνικά. Δὲν ὑποτιέεται ἀκόμα ὅτι τὸ εἰδυλλιακὸ τοπίο πρόκειται νὰ μεταβληθεῖ σὲ κόλαση.

ὑποδέχεται φιλικὰ τοὺς ἀπεσταλμένους καί, καθὼς ἡ μοιραία ὥρα πλησιάζει, ὁ δραματικὸς διάλογος ξαναρχίζει. Προσπαθοῦν ν' ἀνοίξουν τὰ μάτια αὐτοῦ τοῦ δυστυχισμένου ἐλπίζοντας ὅτι θὰ ἔχει κάποια ἐπιρροή στοὺς συμπολίτες του. Ἀλλὰ διαπράττουν διπλὸ σφάλμα: Ὁ Λῶτ εἶναι ξένος καὶ καθόλου δημοφιλής. Δὲν ἔχει καμμιά πιθανότητα νὰ πείσει τοὺς Σοδομίτες γιὰ τὸν τρομερὸ κίνδυνο.

Ὁ διάλογος συνεχίζεται ὡς ἀργὰ τὸ βράδυ μπροστὰ στὰ τείχη τῆς καταδικασμένης πόλεως. Ὁ Λῶτ, σὰν εὐσεβὴς Ἑβραῖος, ξέρε τὸ καθήκον τῆς φιλοξενίας καὶ προσκαλεῖ τοὺς ἀπεσταλμένους στὸ σπίτι του.

Πρῶτο «Πογκρόμ» τῆς ιστορίας

ΕΚΕΙ τὰ πράγματα χειροτερεύουν. Ἡ εἰδηση τῆς ἀφίξεως τῶν ξένων ἔχει διαδοθεῖ καὶ ψιθυρίζεται χωρὶς ἄλλο — πολλὲς παράξενες φήμες κυκλοφοροῦν τελευταία — ὅτι πρόκειται γιὰ ἀπεσταλμένους κάποιας ξένης δυνάμεως ποὺ ἐρχονται νὰ ζητήσουν τὴν ἐκκένωση — δηλαδὴ τὴν ἀνευ ὄρων παράδοση — τῆς πόλεως τῶν Σοδόμων. Καὶ κείνος ὁ Ἑβραῖος, ὁ Λῶτ, εἶναι ἐνας προδότης ἀφοῦ τοὺς δέχεται στὸ σπίτι του! Ὁ ὄχλος ἐξερεθίζεται. Οἱ Σοδομίτες περικυκλώνουν τὸ σπίτι τοῦ Λῶτ, ἀπὸ ἱερνίσκου ἕως πρεσβυτέρου, ὅπως ὁ λαὸς ἀμα...», ὅπως ἀφηγεῖται ἡ Γένεσις. Ὁ ὄχλος ἀγριεμένος, ἀπειλητικὸς καὶ συγχρόνως ἀσελγής... Μετὰ πρόστυχα λόγια, μετὰ σαρκασμούς, μετὰ κραυγὰς ζητᾷ ἀπὸ τὸν Λῶτ νὰ τοὺς παραδώσῃ τοὺς ξένους γιὰ νὰ τοὺς ἐξετελίσῃ... μετὰ τὸν τρόπο τῶν Σοδομιτῶν: «Ἐξάγαγε αὐτοὺς πρὸς ἡμᾶς ἵνα συγγενώμεθα αὐτοῖς!» Καὶ ἀκολουθεῖ ἕνα ἀπὸ τὰ δραματικώτερα ἐπεισόδια τῆς Βίβλου:

Ὁ Λῶτ, ἀπὸ καθῆκον φιλοξενίας προσπαθεῖ νὰ σώσῃ τοὺς ξένους του ἀπὸ τὴ μανία τοῦ ὄχλου. Βγαίνει στὴν πόρτα καὶ ἐπιχειρεῖ νὰ ἐξηγήσῃ τὴν κατάσταση:

— Μηδαμῶς, ἀδελφοί, μὴ πονηρεύσθε... Ἀδέρφια μου, μὴ βάζετε κακὸ μετὰ τὸ νοῦ σας...

Ἀλλὰ οἱ Σοδομίτες ἐξαγριώνονται ὅλο καὶ περισσότερο. Πολιορκοῦν ὅλο καὶ πρὸς τὸ σπῆναι τὸν Λῶτ. Στὴν ἀπόγνωσή του, ὁ Λῶτ θὰ κάνει κάτι πρωτόκουστο: Γιὰ νὰ σώσῃ τοὺς ξένους του, προσφέρει τὶς θυγατέρες του βορὰ στὸν ὄχλο:

— Εἰσὶν δέ μοι δύο θυγατέρες αἱ οὐκ ἐγνωσαν ἄνδρα... Ἐχὼ δύο κόρες ἀγνές καὶ ἀμόλυντες σὰ λουλούδια... Ἐξάσω αὐτὰς πρὸς ὑμᾶς καὶ χρῆσαίθε αὐτὰς καθ' ὃ ἂν ἀρέσκει ὑμῖν... Ὅσα τις δώσω, καὶ κάντε τις ὅ,τι νομίζετε... Μόνον εἰς τοὺς ἀνδρας τοῦτους μὴ ποιήσητε μηδὲν ἄδικον, οὐ εἰς ἐκεν εἰσῆλθον ὑπὸ τὴν σκέπην τῶν δοκῶν μου... Μονάχα αὐτοὺς τοὺς ἀνθρώπους μὴν τοὺς πειράξετε γιὰτὶ ἔχω ἀπέναντί τους καθήκοντα φιλοξενίας...

Μὰ οἱ Σοδομίτες ἀποκρούουν τὴν προσφορά. Ὁ ὄχλος ἔχει ἀποχαλινωθεῖ. Φωνάζουν στὸν Λῶτ:

— Ἀπόστα ἐκεῖ!... Κάνε πέρα... Εἰς ἡλθεν παροικεῖν, μὴ καὶ κρίνῃ; Σὲ ἀνεχόμεστε ἐδῶ σὰν πάροικο, μήπως ἡρθες καὶ γιὰ νὰ μᾶς κρίνῃ;

Εἶναι τὰ πρῶτα σκιστήματα τοῦ ἀντιεβραϊσμοῦ, ἕνα «πογκρόμ» δύο χιλιάδες χρόνια πρὸ Χριστοῦ. Ὁ ὄχλος λιθοβολεῖ τὸ σπίτι, θέλει νὰ σπάσῃ τὴν πόρτα. Οἱ ἀπεσταλμένοι ὑποχρεώνονται νὰ χρησιμοποιήσουν τὰ ὅπλα τους. Δὲν ξέρομε τί ὅπλα ἦσαν, ἀλλ' ἀκόμα κι' ἕνα ἀπλὸ περίστροφο θὰ φαίνονταν ὑπερφυσικὸ στοὺς ἀνθρώπους τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Ἡ Γένεσις ἀναφέρει ὅτι «ἐπάταξαν ἀορασίαν», δηλαδὴ ἐτύφλωσαν τοὺς ὄχλους ποὺ δὲν μπορούσαν πιά νὰ βροῦν τὴν πόρτα...

Στήλη ἁλατος

Δὲν ὑπάρχει λοιπὸν ἐλπίδα σωτηρίας. Τὰ Σόδομα εἶναι καταδικασμένα. Οἱ ἀπεσταλμένοι φεύγουν καὶ ὁ Λῶτ, ἡ γυναίκα του καὶ οἱ θυγατέρες του τοὺς ἀκολουθοῦν γιὰτὶ, ἐπειτα ἀπὸ τὰ ἐπεισόδια, εἶναι ἀδύνατη ἡ παραμονὴ τους στὴν πόλη. Ἔστω κι' ἂν ἐγλύτωναν ἀπὸ τὴ φωτιά τ' οὐρανὸν,

δὲ θὰ γλύτωναν ἀπὸ τὴν σφαγὴ τῶν Σοδομιτῶν. Τρέχοντας, μέσα στὴ νύχτα, φτάνουν στὰ τείχη καὶ θγαίνουν ἐξω, ἐξωροδονώντας ἢ τυφλώνοντας τοὺς φρουρούς. Βαδίζουν ὅλη τὴ νύχτα καὶ φτάνουν στὰ βουά. Ἐκεῖ πιά εἶναι ἀσφαλεῖς καὶ οἱ ἀπεσταλμένοι τοὺς ἀπαχαίρει. Δὲν ἔχουν πιά τίποτα ἄλλο νὰ κάνουν. Τὸ ἀστροπλοῖο τοὺς περιμένει καὶ ἡ ἐκκρηξὴ θὰ συμβεῖ ἀπὸ στιγμὴ σὲ στιγμὴ...

Ὁ Λῶτ, κατάκοπος, φτάνει στὸ Σηγῶρ, οἱ γυναῖκες κρύβονται σὲ μιά σπηλιά τοῦ βουνοῦ.

Ἄλλ' ἡ γυναίκα τοῦ Λῶτ δὲ θὰ γλυτώσῃ ἀπὸ τὴν ἀτομικὴ καταστροφή. Εἶναι περίεργη, θέλει νὰ δεῖ γιὰ τελευταία φορὰ τὰ Σόδομα, τὸ σπίτι τῆς ποὺ ἐγκατέλειπε ὑπὸ τόσο δραματικὴς συνθήκης. Θὰ παρακούσῃ τὶς ὁδηγίες τῶν κοσμοναυτῶν.

— Πρὸ παντὸς μὴν ἐκτεθεῖτε, μὴν κυττάξετε τὴ φωτιά!

Ὡστόσο, ἐνῶ οἱ κόρες τῆς κοιμούνται κουρασμένες στὴ σπηλιά, ἡ γυναίκα τοῦ Λῶτ ἀνεβαίνει σ' ἕνα ὕψωμα γιὰ νὰ δεῖ τὴν καταραμένη πολιτεία. Ἐκεῖ τὴ στιγμὴ γίνε τὸ κακὸ. Ὅταν τὸ ἐκτυφλωτικὸ μανιτάρι τῆς ἀτομικῆς ἐκκρηξῆς ὑψώθηκε στὸν οὐρανὸν, ἡ γυναίκα τοῦ Λῶτ κυττοῦσε, ἴσως ἀκουμπισμένη σ' ἕνα βράχο. Πέθανε, ἐξαιρεμένη ἀπὸ μιά θερμοκρασία ἑκατομμυρίων βαθμῶν ποὺ ἐξαπολύθηκε μετὰ τὴν ταχύτητα τοῦ φωτός. Δὲν ἄφισε ἄλλο ἴχνος παρὰ τὴ σιλουέτα τῆς σχεδιασμένης στὸ βράχο, ὅπως ἐκείνης οἱ τραγικὲς σκιὲς ποὺ βλέπουμε ἀκόμα σήμερα ζωγραφισμένες στοὺς τοίχους τῆς Χιροσίμα. Σκιὲς ποὺ ὑπῆρξαν κάποτε ἄνθρωποι... Ἔτσι δημιουργήθηκε ὁ θύλος τῆς γυναίκας τοῦ Λῶτ, ποὺ γίνε στήλη ἁλατος.

Ἡ πεδιάδα ἔγινε ἀληθινὴ κόλαση. Οἱ πόλεις, τὰ ποτάμια οἱ σπηλὲς τῶν ἱμαδῶν καὶ τὰ κοπάδια τοὺς ἐξαφανίσθηκαν σ' ἕνα κλάσμα δευτερολέπτου. Τὸ ἔδαφος ἔπαθε καθίζηση, τὰ νερά τῆς Νεκρᾶς Θάλασσης σκέπασαν τὶς ἀμαρτωλὲς πολιτείες.

Λίγη ὥρα ἀργότερα τὸ ἀστροπλοῖο ἀπογειώθηκε ἀπὸ τὸ Μπαλμπέκ ἀφίτοντας γιὰ πάντα πίσω τοὺς ὀν δλεθρο. Ἡ Νεκρὴ Θάλασσα ἦταν ἀκόμα μιά λίμνη ποὺ κόχλαζε. Τὸ πετρέλαιο καὶ ἡ πίσσα τοῦ ὑπεδάφους εἶχαν ἀναβλῦσαι ἀπὸ τὴν καθίζηση καὶ σὲ πολλὰ σημεῖα ὑψώνονταν ἀκόμα τεράστιες φλόγες...

Θὰ ἔμειναν χωρὶς ἄλλο, μερικοὶ ἐπιζώντες στὰ βουά. Μεταξὺ αὐτῶν θὰ ἦσαν ὁ Λῶτ καὶ οἱ θυγατέρες του. Γιὰ ὅλους αὐτοὺς δὲν ὑπῆρχε καμμιά ἀμφιβολία: Τὰ Σόδομα καταστράφηκαν ἀπὸ τὴν ὀργὴ τοῦ Κυρίου. Πῶρ καὶ θεῖον ἔχει βρέξει ἀπὸ τὸν οὐρανὸν.

Ἰσως, χρόνια ἀργότερα, οἱ ἐπιζώντες αὐτοὶ ξανακατέβηκαν στὴν πεδιάδα γιὰ νὰ ζήσουν μιά πρόσκαιρη ζωὴ. Ἡ ἄλλοτε τόσο γόνιμη πεδιάδα εἶχε γίνῃ φλογισμένη ἔρημος. Ἀπ' αὐτοὺς κατάγονται ἴσως οἱ ἑτερόδομοι Ἑβραῖοι μοναχοὶ ποὺ ἔχτισαν τὸ μοναστήρι τοῦ Κιουμράν (εἶναι τ' ἀρχαῖα Γόμορρα) καὶ διετήρησαν τὴν ἀνάμνηση τῆς καταστροφῆς τῶν δύο πόλεων σὲ μιά παράδοση ἀκριβέστερη ἀπὸ τὴν καθιερωμένη στὴν ἐπίσημη Βίβλο, μιά παράδοση ποὺ ἔγινε γνωστὴ σ' ἑμᾶς χάρις τῆς ἀνακάλυψης τῶν χειρογράφων τῆς Νεκρᾶς Θάλασσης.

— Ὅλα αὐτὰ εἶναι παράλογα! Λένε οἱ περισσώτεροι ἐπιστήμονες.

— Καὶ ὅμως, μπορεῖ νὰ ὑπάρχει κάποια ἀλήθεια σ' ὅλα αὐτὰ, λένε μερικοὶ ἄλλοι...

ΤΑ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΑ ΤΗΣ ΝΕΚΡΑΣ ΘΑΛΑΣΣΗΣ

Τὸ 1947, μερικοὶ Βεδουῖνοι βοσκοὶ τῆς Παλαιστίνης μῆχαν σ' ἕνα σπήλαιο τοῦ Κιουμράν γιὰ νὰ προφυλαχθοῦν ἀπὸ τὴν καταγίδα.

Βρῆκαν ἐκεῖ πολλὰ πιθάρια ποὺ περιείχαν κυλίνδρους ἀπὸ περγαμνῆ. Ἦσαν ἑβραϊκὰ χειρόγραφα μετὰ διδελικὰ κείμενα ποὺ χρονολογήθηκαν ἀπὸ τοὺς περισσώτερους ἐιδικούς στὸν πρῶτο αἰῶνα πρὸ Χριστοῦ.

Ἡ ἀνακάλυψη αὐτὴ ἀναστᾷ τὸς ἐπιστημονικοὺς κύκλους. Ἦσαν τὰ ἀρχαιότερα χειρόγραφα τῆς Βίβλου ποὺ γνωρίζουμε καὶ διέφεραν σὲ πολλὰ σημεῖα ἀπὸ τὸ καθιερωμένο κείμενο. Περισσότεροι ἀπὸ χίλιοι ἐρευνητὲς — ἀρχαιολόγοι, ἱστορικοὶ, ἑβραϊστὲς κλπ. — ἀσχολήθηκαν μετὰ τὴν ἀνάλυσή καὶ τὴν μετάφρασή τους. Μεταξὺ τῶν χειρογράφων εἶναι κι' ἕνα ἀπόσπασμα τῆς Γενέσεως ποὺ περιλαμβάνει τὴν περιγραφή τῆς καταστροφῆς τῶν Σοδόμων καὶ τῶν Γόμορρων.

Σ' αὐτὴ τὴν περιγραφή, ποὺ διαφέρει σὲ ὀρισμένα σημεῖα ἀπὸ τὸ κείμενο τῆς Βίβλου, ὁ καθηγητὴς Ἀγκρεστ νομίζει ὅτι βρῆκε τὴν ἐπιβεβαίωση τῆς τολμῆς ὑποθέσεώς του.

Στὴν περιοχὴ ὅπου βρέθηκαν τὰ χειρόγραφα ὑπάρχουν τὰ εἰρηπία τοῦ μοναστηρίου τοῦ Κιουμράν ποὺ ἦταν τὸ κέντρο τῆς ἑβραϊκῆς αἵρεσεως τῶν Ἑσσαίων. «Κιουμράν» εἶναι ἡ ἀραβικὴ παραφθορὰ τοῦ ὀνόματος τῶν Γόμορρων καὶ τὸ μοναστήρι αὐτὸ εἶναι χτισμένο λίγες ἑκατοντάδες μέτρα πρὸ πέρα ἀπὸ τὸ σημεῖο ὅπου ἔπρεπε νὰ βρίσκεται ἄλλοτε ἡ πόλη αὐτή.

Σήμερα, τὰ Σόδομα καὶ τὰ Γόμορρα εἶναι σκεπασμένα ἀπὸ τὴ Νεκρὰ Θάλασσα, ποὺ ἦταν ἄλλοτε κατὰ τὸ ἕνα ἕκτο λιγότερο ἐκτεταμένη πρὸς τὰ νοτιοανατολικά. Σ' αὐτὴ τὴν περιοχὴ — μιά ἑκτασὶ 160 τετραγωνικῶν χιλιομέτρων — εἶναι καταποντισμένα τὰ εἰρηπία τῶν δύο πόλεων, ποὺ γνώρισαν ὁ Ἀβραάμ κι' ὁ Λῶτ. Τὸ βάθος ἐκεῖ δὲν ὑπερβαίνει τὰ ἑξὶ μέτρα, ἐνῶ λίγο πρὸ κάτω φτάνει στὰ 400 μέτρα.

Πάντως, ὅποιαδήποτε κι' ἂν εἶναι ἡ αἰτία τῆς καταστροφῆς, ἡ ἱστορικότητα τοῦ γεγονότος δὲν ἀμφισβητεῖται ἀπὸ κανέναν. Ἐκτός ἀπὸ τὴ Βίβλο, ἡ καταστροφὴ ἀναφέρεται καὶ ἀπὸ ἄλλους ἀρχαίους ἱστορικοὺς: Τὸν Φλάβιο Ἰώσηπο, τὸν Τάκιτο, τὸν Στράβωνα...

Η νευρική κατάσταση, έκδηλωση μιας γενικότερης συναισθηματικής διαταραχής, θεραπεύεται με την εξωτερική των προβλημάτων μας. Υπάρχει κάτι το τραγικό στη θαλπωρή της ανθρώπινης συμπάθειας που ξεπερνάει τη δύναμη της συγχρονικής ιατρικής και των δαματουργών φαρμάκων. Μερικές έρωτες δα σάς βοηθήσουν να καταλάβετε το ρόλο που παίζει η νευρική κατάσταση στη ζωή σας...

Έχω τὰ νεῦρα μου!

ΚΙ' ΟΜΩΣ ΜΗ ΜΕΓΑΛΟΠΟΙΗΤΕ ΠΟΤΕ ΤΙΣ ΜΙΚΡΟ-ΣΤΕΝΟΧΩΡΙΕΣ ΣΕ ΔΡΑΜΑΤΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΕΣ

Όταν σάς τύχει μια άναποδιά κρυβόσατε για να κλάψετε τη μοίρα σας; Πολλοί νευρικοί άνθρωποι το κάνουν αυτό. Αντί ν' ανοίξουν την καρδιά τους, ν' αποκαλύψουν τη στενοχώρια τους, την κρατάνε «εμφιασμένη» μέσα τους. Τότε παράξενα πράγματα συμβαίνουν στην ψυχή τους: Οι μικρές στενοχώριες μεγαλοποιούνται σε δραματικές καταστροφές.

Η άπλη νευρική κατάσταση, το αίσθημα της εντάσεως, το αίσθημα ότι κάτι μάς πιέζει και ότι από στιγμή σε στιγμή θα «έκραγουμε», αποτελεί πάντα έκδηλωση γενικότερης συναισθηματικής διαταραχής. Λέτε: «Είμαι έντενος», αν όμως κυττάξετε βαθύτερα σ' αυτό το συναίσθημα θα καταλάβετε τι ακριβώς θέλετε να πείτε: «Είμαι δυστυχισμένος, στενοχωρημένος, εύθικτος, εύεριστος» — ή κάποιος παρόμοιος συνδυασμός ταραχών, νευρικών συναισθημάτων.

Συνεπώς, μια λογική ανάλυση θα σάς αποκαλύψει τις συναισθηματικές διαταραχές μέσα στα πλαίσια των οποίων εκδηλώνεται η «νευρική κατάσταση» ή ο «έντενος» σας. Στον παρακάτω κατάλογο θα βρείτε, υπό τύπον έρωτησεων, έννεα από τις κοινότερες μορφές συναισθηματικών διαταραχών που προκαλούν νευρική κατάσταση.

Διαβάστε: Συμβαίνει αυτό σε μένα; Συμβαίνει συχνά; Διαρκεί τόποιν αναρωτηθήτε: Συμβαίνει απέναντι του έαυτού σας, άφου ό σκοπός αυτόν πολύ; Φανήτε ελκρινής απέναντι του έαυτού σας, άφου ό σκοπός αυτόν των έρωτησεων είναι να σάς βοηθήσουν να καταλάβετε το ρόλο που παίζει η νευρική κατάσταση στη ζωή σας. Έπειτα από κάθε έρώτηση, σκεφθήτε καλά πρὶν απαντήσετε:

ΣΤΕΝΟΧΩΡΙΕΣ ΣΥΧΝΑ;

Κάθε στενοχώρια είναι δυσάρεστη και κάθε άνθρωπος έχει στενοχώριες. Αλλά μερικοί στενοχωριούνται περισσότερο από άλλους. Η έρώτηση που πρέπει να υποβάλλετε στον έαυτό σας είναι: «Στενοχωριέμαι συχνά χωρίς προφανή αίτια; Περιμένω την άναποδιά που θα έλθω;» Πράγματι, πώς θα μπορούσε να είναι διαφορετικά; Είμαι συχνά εύθικτος, εύεριστος; Αισθάνομαι συχνά κατάπνιξη, άνισα;

Ταράζεσθε εύκολα;

Θυμάνετε και γκρινιάζετε, όταν τα πράγματα δεν συμβαίνουν ακριβώς όπως τα περιμένετε; Έχετε συχνά «εξεσπάσματα» όργης; Σας άναστατώνουν οι μικρές άναποδιές και σάς συντρίβουν οι άπογοητεύσεις;

Δεν σάς ικανοποιούν οι συνθησισμένες χαρές της ζωής;

Οι περισσότεροι άνθρωποι χαίρονται τις άπλες, συνθησισμένες άπολαύσεις που

προσφέρει η καθημερινή ζωή: Μια φιλική συντροφιά, έναν περίπατο στον κήπο, την όμορφη μιάς φεγγαρόλουστης νύχτας, το χαρούμενο θέαμα των παιδιών που παίζουν... Μήπως σάς ένοχλούν αυτές οι συνθησισμένες χαρές, μήπως κυνηγάτε άδιάκοπα το καινούργιο, το άσυνθησιστο, το έκκεντρικό που όταν το βρίσκετε σάς άπογοητεύει;

Νοιώθετε φόβο μπροστά στις καινούργιες καταστάσεις και τις καινούργιες γνώριμες;

Σε όλους τους ανθρώπους το καινούργιο και το άγνωστο προκαλεί κάποια άνησυχία. Αυτό το συναίσθημα δεν είναι καθόλου παράδοξο. Αλλά μερικοί άνθρωποι νοιώθουν υπερβολικό, παράλογο φόβο. Όταν υποχρεωθούν να έρθουν σ' επαφή μ' ένα καινούργιο πρόσωπο, έχουν την έντύπωση ότι θα τους «καταβροχθίσουν» και πρέπει να περάσει πολύς καιρός για να συνθησισουν στην παρουσία του. Οι άπλουστερες μεταβολές στη ζωή τους — μια νέα εργασία, ένα νέο σπίτι, ακόμα και μια μεταβολή στην έπιτύπωση του δωματίου — κυριολεκτικά τους άρρωσταίνουν. Μήπως αήκετε σ' αυτή την κατηγορία;

Δυσκολεύεσθε να συνεργασθείτε με τους άλλους ανθρώπους;

Μήπως η στάση σας απέναντι στους άλλους ανθρώπους έχει άποτομες και άνεξήγητες μεταπτώσεις; Τη μια μέρα τους συμπαθείτε και την άλλη θέλετε να τους καταπαράξετε; Δυσκολεύεσθε να έκφράσετε στους άλλους αυτό που πραγματικά σκέπτεσθε, αυτό που πραγματικά αισθάνεσθε; Και αυτό μάς φέρνει στην έπόμενη έρώτηση:

Είσθε καχύποπτος, δύσπιστος απέναντι των άλλων;

Έχετε τη γνώμη ότι η ανθρωπότητα γενικά είναι ένα σύνολο από άπατελώνες

και σαδιστές έτοιμους να σάς ρουφήξουν το αίμα; Ψάχνετε για ύποπτα άτομα στις άπλουστερες φράσεις που άκούτε;

Αμφιβάλλετε για τον έαυτό σας και για την άξία της δουλειάς που κάνετε;

Μερικοί άνθρωποι θεωρούν ως άυτόνομο, ότι οι άλλοι άνθρωποι θα τους άγαπήσουν και θα τους έκτιμήσουν. Μά υπάρχουν άθρωποι, που αισθάνονται ότι πρέπει να προσπαθήσουν σκληρά για να πετύχουν την έπιδοκιμασία των άλλων και δεν είναι ποτέ βέβαιοι για τον έαυτό τους. Μήπως ύποτιμάτε τον έαυτό σας; Μήπως άμφιβάλλετε για την άξία της γνώμης σας; Έχετε ποτέ βρεθεί στο περιθώριο μιάς συντροφιάς ποθώντας άπεγνωσμένα να γίνετε δεκτός στους κόλπους της και τρέμοντας μήπως σάς άποκλείσουν;

Διαπληκτίζεσθε συχνά με τους άλλους;

Έχετε την έντύπωση ότι όλος ό κόσμος σάς άδικεί και προσπαθεί να σάς ύποσκελίσει; Νομίζετε πως οι άλλοι έχουν μοναδικό σκοπό στη ζωή τους να σάς ταπεινούν, να σάς έκτελείσουν; Θυμάνετε με τις άσήμαντες παραλείψεις των άλλων και νομίζετε πως οι παραλείψεις αυτές είναι έσκεμμένες;

Νοιώθετε άνεξήγητη μελαγχολία και κατάπνιξη;

Έρχονται στιγμές στη ζωή σας, που αισθάνεσθε δυστυχισμένος. Δεν ξέρετε την αίτία, αλλά και δεν ένδιαφέρεσθε πολύ να τη μόθετε. Τα βλέπετε όλα μαύρα και νοιώθετε την άνάγκη ν' άπομονωθείτε. Έγκαταλείψατε κάθε φιλοδοξία και **δυσησθήκατε στο τέλμα της ρουτίνας**. Νοιώθετε ότι το μέλλον δεν σάς έπιφυλάσσει καμμία χαρά. Η συναισθηματική αυτή κατάσταση είναι φυσική έπειτα από μια σοβαρή άρρώστεια, ένα σοβαρό άτύχημα ή έπειτα από την άπώλεια ενός άγαπημένου προσώπου. Αλλά υπάρχουν άνθρωποι που έχουν αυτά τα συναισθήματα σχεδόν καθημερινά. Η πιο άσήμαντη άφορμή είναι άρκετη για να τους ρίξει σ' αυτή την κατάσταση της μαυρής άπελπισίας. Μήπως αυτό συμβαίνει και σε σάς;

★

Αν απαντήσατε σ' όλες αυτές τις έρωτήσεις, θα πρέπει να σχηματίσατε μιάν ιδέα για το ρόλο που παίζει η νευρική κατάσταση στη ζωή σας, θα ξέρετε αν η κατάσταση σας είναι σοβαρή.

Αν οι απαντήσεις σας είναι καταφατικές για τις περισσότερες απ' αυτές τις έρωτήσεις με το πρόσθετο σημαντικό στοιχείο ότι αυτό συμβαίνει συχνά και με μεγάλη ένταση και διαρκεί πολύ, τότε η περίπτωση σας είναι σοβαρότερη απ' το συνηθισμένο. Αν όλες άνεξαιρέτως οι απαντήσεις σας είναι καταφατικές, τότε η μόνη συμβουλή που μπορούμε να σάς δώσουμε είναι να καταφύγετε σ' έναν καλό ψυχίατρο. Είναι κάτι που τ' όφείλετε στον έαυτό σας και στην οικογένειά σας. Αλλιώς, δεν έχετε καμμία πιθανότητα εύτυχίας σ' αυτό τον κόσμο. Θα είσθε πάντα δυστυχισμένος και θα κάνετε δυστυχισμένους όσους έξαρτώνται από σας.

Στις έλαφρότερες περιπτώσεις, τή κα-

λύτερο που έχουμε να κάνουμε είναι να μιλήσουμε σε κάποιον για τα προβλήματα μας. Αλλά αυτό, δεν σημαίνει ότι πρέπει να ένοχλούμε με τις έκμυστηρεύσεις μας όλο τον κόσμο. Χρειάζεται μεγάλη προσοχή στην έκλογή του προσώπου στο όποιο θ' άνοίξουμε την καρδιά μας. Συνήθως το ένστικτό μας μάς οδηγεί στην κατάλληλη έκλογή.

Εξωτερική των αιτιών των προβλημάτων μας.

«Η δυστυχία χρειάζεται συντροφιά». Υπάρχει πολλή αλήθεια σ' αυτή τη φράση. Δεν είμαστε θεοί, ούτε υπέρανθρωποι και ό προορισμός μας στη ζωή δεν είναι να τα «δράζουμε πέρα» μόνοι. Είμαστε κοινοί θνητοί με περιορισμένες δυνάμεις και πρέπει να στηριζόμαστε ό ένας στον άλλο για να έπιζήσουμε. Και πρέπει να καταλάβουμε ότι υπάρχει κάτι

το μαγικό στη θαλπωρή της ανθρώπινης συμπάθειας, που ξεπερνάει τη δύναμη της συγχρονικής ιατρικής και των δαματουργών φαρμάκων.

Μερικοί άνθρωποι πιστεύουν ότι το να ζητάμε τη βοήθεια και την ύποστήριξη των άλλων είναι σημάδι άδυναμίας. Αλλά ό άνθρωπος που έπιμένει να τα κάνει όλα μόνος του, χωρίς ποτέ να ζητάει τη βοήθεια των άλλων, προσπαθεί άπλως να κάνει μια έπίδειξη δύναμης, για να κρύψει την άδυναμία του.

Συχνά συμβαίνει να νοιώθουμε έχθρότητα και όργη, ακριβώς απέναντι του προσώπου από το όποιο έρχόμαστε να ζητήσουμε βοήθεια. Συνεπώς, έχει μεγάλη σημασία ό άνθρωπος στον όποιο θ' άνοίξουμε την καρδιά μας να είναι άρκετά ώριμος, ώστε να καταλάβει πως είμαστε περισσότερο θυμαμένοι με τον έαυτό μας, παρά μ' έκείνον.

Η έξωτερική των αιτιών των προβλημάτων μας να είδουμε την πραγματική όψη των πραγμάτων.

Η νευρική κατάσταση έπιδρά στα αίσθήματα και στις σκέψεις μας και διαστρέφει την πραγματική τους σημασία. Μας κάνει να βλέπουμε τα πράγματα όχι όπως πραγματικά είναι, αλλά όπως τα φανταζόμαστε ή όπως φοβόμαστε ότι θα συμβούν. Έδώ βρίσκεται η άξία ενός συμπονετικού άκροατή. Δεν πρέπει να περιμένουμε απ' αυτόν να μάς πει τι πρέπει να κάνουμε, αλλά άπλως να μάς βοηθήσει να πάρουμε μόνοι μας μιάν άπόφαση. Ο συνομιλητής μας θα μάς χρησιμεύσει για να θέσουμε σε δοκιμασία τις ιδέες μας. Έπί πλέον, θα μάς δώσει την ήθικη ύποστήριξη που είναι άπαραίτητη για να θυγούμε από την πνευματική μας σύγχυση.

Η έξωτερική των αιτιών των προβλημάτων μας να είδουμε την πραγματική όψη των πραγμάτων.

Ο καλύτερος τρόπος για να κατανοήσουμε τον έννευρισμό μας, είναι να έξωτερικεύσουμε τα προβλήματα που μάς άπασχολούν. Αυτό ακριβώς συμβαίνει, όταν συζητάμε μ' έναν άνθρωπο με κατανόηση.

Η έξωτερική των αιτιών των προβλημάτων μας να είδουμε την πραγματική όψη των πραγμάτων.

Ένας τρόπος για ν' άπαλλαγούμε από τη νευρική κατάσταση, είναι ν' αρχίσουμε μιά σοβαρή προσπάθεια για να λύσουμε τα προβλήματα που την προκαλούν. Με τη συζήτηση, την έξωτερική των προβλημάτων έξεκαθαρίζεται στο μυαλό μας και η λύση του βρίσκεται πιο εύκολα. Συχνά συμβαίνει να βρίσκονται μπροστά στα μάτια μας όλα τα μέσα που μπορούν να μάς βοηθήσουν σε μιά δύσκολη περίπτωση, και όμως δεν τα βλέπουμε, γιατί η νευρική κατάσταση μάς έχει φέρε σε πλήρη σύγχυση.

Αλλά ποιο θα είναι το πρόσωπο στο όποιο θ' άνοίξουμε την καρδιά μας; Θα πρέπει να διαλέξουμε κάποιον που σεβόμαστε και μάς σεβεται. Αν έχουμε θρησκευτική συνείδηση, ένας ιερέας είναι η καλύτερη έκλογή. Αλλιώς, ως διαλέξουμε έναν άνθρωπο που συμπαθούμε. Μ' όλο που οι άνθρωποι σήμερα είναι τόσο πολυάσχολοι και άπορροφημένοι στις δικές τους φροντίδες, θα υπάρξει πάντα κάποιος πρόθυμος να μάς άκούσει και να μάς συμπονέσει. Ας μη διστάσουμε να καταφύγουμε σ' αυτόν.

ΑΝΕΚΔΟΤΑ

Κάποιος παραπονιέται στον περίφημο Γάλλο μουσικοσυνθέτη Ωμπέρ, ότι γερνούσε.

— Άγαπητέ μου, του είπεν ό Ωμπέρ, το να γερνάει κανείς είναι το μόνο μέσον που έχει βρεθεί ως τώρα για να ζή ό άνθρωπος πολλά χρόνια.

★

Ρώτησαν τον λόρδο Τσέστερτον, που είχε μείνει πολλά χρόνια στις Ινδίες και κυνηγούσε συχνά τίγρεις, αν το κυνήγι αυτό είναι όραίο.

— Πρώτης τάξεως, άπάντησεν ό λόρδος, όταν σείς κυνηγάτε την τίγρη. Όταν όμως σάς κυνηγά η τίγρη, τότε είναι κάπως δυσάρεστο...

★

— Τι βλέπω; Τώρα δα σου έδωσα έλεημοσύνη και τώρα σε βλέπω να τρώς χαβιάρι;

Ο ζητιάνος (έξω φρενών): — Δεν σε καταλαβαίνω, άνθρωπέ μου. Όταν δεν έχω λεφτά, δεν μπορώ να φάω χαβιάρι. Τώρα που έχω, είναι κακό... Έπί τέλους, πότε θα φάω χαβιάρι;

★

— Τάμαδες; ή γυναίκα του Παπαδόπουλου τώσκασε!

— Μπα; Κι' ό Παπαδόπουλος πώς το πήρε;

— Τώρα ήσυχασε λιγάκι... Αλλά τις πρώτες μέρες φοβήθηκα, πως θα τρελλαθεί από τη... χαρά του!

★

— Κώστα, πήγαμε όμειςως αυτό το γράμμα στη διεύθυνσή του.

— Βρέχει, κυρία, και δεν έχω όμπρέλλα.

— Τόσο το καλύτερο! Όταν βρέξει και δεν έχεις όμπρέλλα, θα είσαι χειρότερα!...

Στή γιορτή του θερισμού, όλοι οι Μεγάλοι Νάμπα βάφουν το πρόσωπό τους με πολύχρωμες μπογιές..

Οι Μεγάλοι Νάμπα

ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΦΑΓΟΙ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΕΒΡΙΔΩΝ

Του FREDERIC DRILHON

ΣΤΗ Θάλασσα των Κοραλίων, 2.000 χιλιόμετρα βορειοανατολικά της Αυστραλίας, υπάρχει το αρχιπέλαγος των Νέων Έβριδων, υπό αγγλογαλλική συγκυριαρχία, που είναι ακόμα σήμερα ο παράδεισος των εθνολόγων. Αυτά τα νησιά με τα παράξενα ονόματα — Αύγη, Πεντηκοστή, Στάχυς, Άγιον Πνεύμα — δεν τα έχει άγγιξει ο πολιτισμός παρά μόνο στα παράκτια κράσπεδά τους. Στα όροπέδια του εσωτερικού ούτε ιεραπόστολοι, ούτε στρατιώτες δεν τολμούν να εισχωρήσουν. Κατάμαυρες και δόλο-γυμνες, οι φυλές των Κανάων που ζούν εκεί διατηρούν και υπερασπίζονται με πείσμα τις παραδόσεις τους που δεν έχουν μεταβληθεί από τη νεολιθική εποχή.

Στη βόρεια περιοχή του νησιού Μαλλικόλο, το χωριό Άμνκ είναι απομονωμένο από τις απόκρημνες ακτές και τη ζούγκλα που το περιβάλλει. Εκεί ζουν οι Μεγάλοι Νάμπα, πολεμοχαρές φυλή, γνωστή σ' όλο το αρχιπέλαγος για την αgridότητά της. Οι Μεγάλοι Νάμπα υπήρξαν άνθρωποφάγοι και υπάρχουν βάσιμες υποψίες, ότι δεν έχουν ακόμα εγκαταλείψει τα καννιβαλικά τους έθιμα. Οι άνδρες δεν φοράνε άλλο ρούχο από έναν ογκώδη αιδιοσθύλακα που κρέμεται από μια ζώνη από φλούδα φοινίκας. Αυτό λέγεται «νάμπα». Μια γειτονική φυλή που χρησιμοποιεί μικρότερο αιδιοσθύλακα, είναι γνωστή ως «Μικροί Νάμπα».

Ο συγγραφέας αυτού του άρθρου, ο Φρεντερικ Ντριλόν, είναι Γάλλος εθνολόγος που επισκέφθηκε πρόσφατα τις Νέες Έβριδες κι' έζησε πάνω από έξη μήνες ανάμεσα στους Μεγάλους Νάμπα. Συνδεύονταν από τη γυναίκα του Ντενί, το γλωσσολόγο Ζιλ Άρτύρ και τον κινηματογραφιστή Μισέλ Λαμπλάι. Είχαν την ευκαιρία να μελετήσουν τα έθιμα των Νάμπα και να παρερρευθούν στη μεγαλύτερη ετήσια γιορτή της φυλής, το «Ναμαγκί», γιορτή του θερισμού και της μύησης. Αυτές είναι οι έντυπες τους, όπως τις περιγράφει ο Φρεντερικ Ντριλόν:

ΤΟ ΠΙΟ ΝΟΣΤΙΜΟ ΚΡΕΑΣ ΕΙΝΑΙ ΤΩΝ ΚΙΝΕΖΩΝ, ΕΝΩ ΤΟ ΚΡΕΑΣ ΤΩΝ ΛΕΥΚΩΝ ΜΥΡΙΖΕΙ ΑΣΧΗΜΑ

Ένας Γάλλος εθνολόγος περιγράφει τις έντυπώσεις του από ένα ταξίδι, στο νησί των μεγάλων Νάμπα, στις νέες Έβριδες. Οι Μεγάλοι Νάμπα υπήρξαν άνθρωποφάγοι και ίσως δεν έχουν ακόμα εγκαταλείψει τα καννιβαλικά τους έθιμα. Η κοινωνική οργάνωση του χωριού είναι πολύπλοκη. Ο γάμος είναι αγοραπωλησία και ο άνδρας κληρονομεί τις γυναίκες του αδελφού του.

Ο ΚΑΠΕΤΑΝΙΟΣ του μικρού πλοίου που μας αποβίβασε στο Μαλλικόλο, μας αποχαιρέτησε μ' ένα διφορούμενο χαμόγελο:

— Γεια χαρά. Έλπίζω να σάς ξαναδω... ζωντανούς!

Και δεν άστειενότανε καθόλου. Ο πόλεμος είναι ενδημική κατάσταση στο νησί. Το 1950 η αγγλογαλλική διοίκηση προσπάθησε ν' αποπλύνει τα χωριά, αλλά δεν το κατάφερε. Οι Μεγάλοι Νάμπα κατέχουν ακόμα κάπου εκατόν πενήντα τουφέκια με τα οποία τρομοκρατούν τα παραλιακά χωριά. Τα πυροβόλα, μαζί με το κινίνο για τον πυρετό, είναι τα μόνα στοιχεία του δυτικού πολιτισμού που υιοθέτησαν οι Νάμπα.

Παρ' όλα αυτά ήμουν αποφασισμένος ν' άψηφίσω κάθε κίνδυνο για να γνωρίσω την κοινωνική οργάνωση του χωριού Άμνκ που κανένας εθνολόγος δεν έχει ως τώρα μελετήσει κατά βάθος. Σ' αυτή την πρώτη επίσκεψή είχα μαζί μου μονάχα τον κινηματογραφιστή Μισέλ Λαμπλάι κι' ένα ιθαγενή οδηγό. Έπειτα από δεκατρείς ώρες εξαντλητικής πεζοπορίας, πάντα σε ανήφορο, μέσα από την πυκνή και ύγρη βλάστηση, είδαμε τις πρώτες καλύβες του Άμνκ, σκορπισμένες ανάμεσα στα δέντρα και μέσα σε φράχτες από μπαμπού.

Στο λαβύρινθο των δρομίσκων κυκλοφορούν τα μαλλιαρά άγριογούρουνα. Πιθ' πέρα μια μεγάλη πίστα χορού με τεράστια ξύλινα τύμπανα στην περιφέρειά της. Κατάκοποι, σωριαζόμαστε στο πατημένο χώμα στηρίζοντας την πλάτη μας σ' ένα τύμπανο.

Ξαφνικά, πολεμιστές όπλισμένοι με τουφέκια ξεφυτράνουν από παντού και μās περικυκλώνουν αθόρυβα και άπειλητικά.

Εύτυχως, δεν είμαι πρωτόπαιρος εθνολόγος κι' έχω προβλέψει αυτή την κοίσιμη στιγμή της κρώτης έκαφής. Ξέρω

και μερικές εκφράσεις από το παραφθαρμένο αγγλικό ιδίωμα που χρησιμοποιούν οι ιθαγενείς για να συννενοούνται με τους λευκούς. Σηκώνομαι και μοιράζω φθηνά πούρα στους πολεμιστές. Δέχονται το δώρο μου, αλλά κανείς δεν μιλάει.

Τους ρωτάω αν μπορούμε να μείνουμε στο χωριό τη νύχτα. Μās κυτάνε καχύποπτα. Έπειτα από πολή δισταγμό, ένας πολεμιστής, ο Άματούε (έμαθα αργότερα τ' όνομά του) αποφασίζει να μιλήσει:

— Μπόμπι τσίφ χή κόμ. Μη θίνχ χή στόπ γκάρντεν! (Ο άρχηγός ξεχεται. Νομίζω πως είναι στα χωράφια).

Οι πολεμιστές δεν μπορούν να πάρουν απόφαση χωρίς τον άρχηγό τους. Η θέση μιας είναι πολή δύσκολη. Αν δεν μās επιτρέψουν να μείνουμε, θα πρέπει να γυρίσουμε πίσω μόνοι, δεκατρείς ώρες πορεία μέσα στη νύχτα. Ο ιθαγενής οδηγός μας έκρινε πιθ' φρόνιμο να εξαφανισθεί. Φοβάται τους Μεγάλους Νάμπα — και με το δικό του.

Μια φοβερή κραυγή ακούγεται από τη ζούγκλα. Μια ομάδα δλόγυμων παιδιών ξεχεται τρέχοντας προς το μέρος μας.

— Κάλι χή κόμ! (ο Κάλι ξεχεται), φωνάζουν.

Ο Κάλι επί τέλους κάνει την εμφάνισή του μέσα από τους θάμνους της ζούγκλας. Είναι ένας πολή επιβλητικός νέγρος στολισμένος με άσπρα φτερά, θραχιόλια στους καρπούς και μακρυά σκουλαρίκια στ' αυτιά. Έξη άνδρες τον ακολουθούν σε κάποια απόσταση.

Ο Κάλι μās περιεργάζεται. Είναι φανερό ότι βρίσκεται σε άμνηχανία. Ίσως να σκέπτεται πόσο νόστιμο είναι το κρέας μās! Εύτυχως, ο Μισέλ κι' εγώ είμαστε κοκκαλιάρδες. Αργότερα μάθαμε ότι ο άρχηγός της φυλής είναι ο άνεπιός του Βιεμπάτ. Ο Κάλι υπήρξε άλλοτε «άντιβασιλέας» και τώρα έκτελει τα καθήκοντα ύπουργου των Έξωτεριών επειδή ξέρεει μερικές αγγλικές φράσεις. Η ζωή μας βρίσκεται στα χέρια του...

Τέλος, ο Κάλι αποφασίζει να φανεί φιλόξενος. Απλώνει το χέρι του, κατά τον τρόπο των λευκών, και μās καλωσορίζει.

— Γκούντ γιού στόπ Άμνκ! (Μπορείτε να μείνετε στο Άμνκ).

Ένα παράξενο ποτό

ΠΕΡΑΣΑΜΕ την νύχτα σ' ένα εναμέλλ, μεγάλη καλύβα από κομμάτια δέντρων και φυλλωσιές. Το άλλο πρωί ο Κάλι ξεχεται να μās πάρει για να μās παρουσιάσει στον άρχηγό. Ο Βιεμπάτ είναι ένας νεαρός νέγρος δυνατός, μυώδης μ' έξοχη σωματική διάπλαση. Γενικά, οι Μεγάλοι Νάμπα είναι από τους πιθ' άμορφους και εύρωστους νέγρους που έχω γνωρίσει. Άλλ' ο Βιεμπάτ είναι ντροπαλός. Είμαστε οι πρώτοι λευκοί που αντίκρουσε στη ζωή του και είναι φανερό πως τον τρομάζουμε. Κατεβάζει τα μάτια και μονάχα η παρουσία του θελου του Κάλι τον έμποδίζει να τραπεί σε φυγή. Σ' όλη τη συνάντηση δεν άνοιξε το στόμα του ούτε μια φορά. Άλλ' αυτό το συνεσταλμένο άγόρι, κληρονομικός άρχηγός της πολεμικότερης φυλής των Νέων Έβριδων, θα γίνει αργότερα φίλος μās.

Η πρώτη αυτή επίσκεψή μās ήταν άναγνωριστική. Ξαναθήσαμε έπειτα από μερικές μέρες και αυτή τη φορά μās συνόδευε η Ντενί, η γυναίκα μου, και

ο γλωσσολόγος Ζιλ Άρτύρ.

Μās υποδέχονται και πάλι φιλικά. Το «ναμέλλ» που μās παραχωρούν βρίσκεται στη ζούγκλα, γιατί τώρα είναι η εποχή του θερισμού και σ' αυτή την περίοδο οι Μεγάλοι Νάμπα κλείνουν τα χωριά τους και μετακομίζουν οικογενειακώς πιθ' κοντά στα χωράφια τους Φτιάχνουν φράχτες από καλάμια για να προστατεύσουν τη συγκομιδή τους από την πληγή της περιοχής, τ' άγριογούρουνα.

Ο Κάλι μās δείχνει τα χωράφια του και μās γνωρίζει ένα μέρος της οικογενείας του: Η νεώτερη από τις γυναί-

καλούν να πιούμε πρώτοι. Δεν τολμάμε ν' άρνηθούμε. Κάτω από τα προσεκτικά βλέματα των Μεγάλων Νάμπα γονατίζουμε μπροστά στο δοχείο και ρουφάμε όπως οι σκύλοι! Εύτυχως, οι νέγροι έρμηνεύουν τους μορφασμούς άηδίας που κάνουμε ως ικανοποίηση και γελάνε καλόκαρδα. Τώρα που γευθήκαμε το εκάσνα από το ίδιο δοχείο με τους Νάμπα γίναμε όριστικά φίλοι και τουλάχιστον, δεν έχουμε το φόβο ότι θα μās φάνε. Το πάργι αν γκαρδόν συνεχίζεται ως αργά τη νύχτα και οι νέγροι μεθάνε για τα καλά με το παράξενο ποτό τους.

Στους Μεγάλους Νάμπα, κάθε τελετή, τελειώνει με τη θυσία άγριογούρουνου.

κες του είναι η Μελεγιάμπα. Η πιθ' ήλικομένη είναι η Ράόμπα. Μās δείχνει έναν από τους γιούς του, τον Ντάβου, και τη μικρή Φουίτερ Πάτι, την είνουμένη κόρη του, ένα άπερίγραπτα χαριτωμένο άραπάκι.

Οι γυναίκες φοράνε μακρυά φούστα κι' ένα είδος τεράστιας περούκας από χότοτα. Έτοιμάζουν το γεύμα, ένα χορταστικό λάπ - λάπ, που είναι το καλύτερο φαγητό για τους Μεγάλους Νάμπα. Το λάπ - λάπ είναι κυλός από πατάτες ή μανάνες με γάλα καρόδας και χοιρινό κρέας. Το πίνουν επί δυο ώρες πάνω σε πυρωμένες πέτρες. Η Ντενί σημειώνει τη συνταγή.

Ένα βράδυ ο Μισέλ, ο Ζιλ και εγώ είμαστε προσκεκλημένοι σ' ένα εναμέλλ για να γευθούμε το τελετουργικό ποτό εκάσνα. Η Ντενί δεν μπορεί να μās συνοδεύσει γιατί σ' αυτό το «ναμέλλ» απαγορεύεται η είσοδος στις γυναίκες. Είναι ένα είδος λέσχης για τους άγαμους άνδρες της φυλής.

Σταυροπόδι γύρω από μια φωτιά, οι άνδρες καπνίζουν σιωπηλά. Κοντά στην είσοδο, μερικοί νεαροί μασσάνε ρίζες φυτών. Κάθε λίγο σηκώνονται και φτύνουν αυτό που μασσάνε σ' ένα ξύλινο δοχείο. Ένας άνδρας στίβει με τα χέρια του αυτές τις μασσμένες ρίζες και άνακακατεύει το χυμό με λίγο νερό. Έτσι γίνεται το εκάσνα ένα κυτρινωπό άγρο από σάβιο, νερό και χυμούς από ρίζες.

Τέλος το δοχείο γαμίζει και μās προσ-

ΜΕΡΑ ΜΕ την ήμερα, συγκεντρώνω καινούργιες πληροφορίες για την περίπλοκη κοινωνική οργάνωση του χωριού. Έτσι, μαθαίνω ότι το Άμνκ άποτελείται από όχτω ξεχωριστές φατρίες που συνδέονται μονάχα από την κοινή ήγεσία του κληρονομικού άρχηγού Βιεμπάτ. Άλλά κάθε φατρία θεωρείται αυτόνομος και έχει δικούς της άρχηγούς.

Οι όχτω φατρίες περιλαμβάνουν συνολικά 600 κατοίκους που είναι μοιρασμένοι σε 36 γένη. Κάθε γένος έχει ώριμα πρόνόμια και άποχρώσεις. Ένα γένος προσφέρει τους ειδικούς για την περιτομή, άλλο τους γλύπτες που σκαλίζουν τις έντυπωσιακές ξύλινες μάσκες. Το ιεραρχικώς κατώτερο γένος δίνει τ' ανδρόπινα θύματα. Αν η φυλή νικήθει σ' ένα πόλεμο, ο Βιεμπάτ θα στείλει στη νικήτρια φυλή έναν άνθρωπο απ' αυτό το γένος. Οι έχθροι θα καταβροχθίσουν αυτό το θύμα και οι έχθροπραξίες θα σταματήσουν.

Από την Κάνα, τη γονά κουτσομπόλα του χωριού, μαθαίνουμε πολλές λεπτομέρειες για τις οικογενειακές σχέσεις των άρχηγών. Η Κάνα τους περνάει δλους από γενεές δεκατέσσες: Ο Κάλι δεν είναι ο πατέρας όλων των παιδιών του. Οι νεώτεροι άδελφοί του, συμβάλλουν άρκετά στην αύξηση της οικογενείας. Αργότερα, ωστόσο, μαθαίνω ότι η κατάσταση αυτή δεν είναι έντελως παράνομη. Ένας άνδρας θεωρεί φυσικό να τον άπατούν οι γυναίκες του με τους νεότερους άδελφούς του υπό τον όρο.. να μη τους πιάσει έπ' άποφώρω! Αν τός

πιάσει, έχει δικαίωμα να τους βάλει πρό-στιμο.

‘Αλλά για τις γυναίκες του άρχηγού Βιεμπάτ ισχύει άλλο καθεστώς: Αυτές δεν τὸν άπατούν γιατί κανείς δεν τολμάει να τις κυττάξει από φόβο μήπως προκαλέσει την οργή των πνευμάτων. ‘Εκτός από τὰ πνεύματα, ο Βιεμπάτ έχει κι’ άλλο μέσο για να προστατεύει την καθαρότητα της δυναστείας του: ‘Εχει δικαίωμα να σκοτώσει τὸν έραστή και την άπιστη.

Στους Μεγάλους Νάμπα ο γάμος είναι σχεδόν μιὰ αγοραπωλησία όπου ή γυναίκα δεν λέει ποτέ τη γνώμη της. Οί γονείς αποφασίζουν και συχνά πουλάνε

ΤΟ «Ναμεγκι», γιορτή του θεοισμού και της μνήσεως πλησιάζει. Είναι ή μεγαλύτερη γιορτή του χρόνου που οργανώνεται με την ευκαιρία της προαγωγής ενός νεαρού άρχηγού σε άνωτερο βαθμό. Οί Νάμπα έτοιμάζουν πυρετωδώς τὰ στολίδια από φτερά, τις μάσκες και τις μουγιές με τις όποιες θα βάψουν τὸ σώμα τους. Τὰ τύμπανα και τὰ κρόταλα έπισκευάζονται. Οί χορευτές κάνουν πρόβες στη μεγάλη πίστα.

Τὴν άλλη μέρα, ή εὐθυμία και ή χαρά βασιλεύει στὸ ‘Αμόκ. Οί άνδρες μοιράζουν μεγάλα κομμάτια από λάπ - λάπ πάνω σε πράσινα φύλλα. ‘Άλλοι μοιράζουν ζαχαροκάλαμο και μπανάνες. ‘Όλοι φωνάζουν, γελάνε, τραγουδάνε....

ληθινὸ σφαγείο, γιατί δεκάδες χοίροι πρέπει να θυσιάσθουν. ‘Ο Ραπναβέτ είναι γεμάτος αίματα....

Συνταγή άνδρωποφαγίας

ΑΠΟ τις εκμυστηρεύσεις του Κάλι και της γυναίκας του Ραόμπα μάθαμε άρκετά πράγματα για τὸν καννιβαλισμὸ των Μεγάλων Νάμπα.

Σήμερα οί Νάμπα δεν τρώνε ανθρώπους — τουλάχιστον όχι φανερά — αλλά και τὸν καιρὸ που ήταν άνθρωποφάγοι, δεν έτρωγαν ποτέ ανθρώπους για να κορέσουν τὴν πείνα τους. ‘Ετρωγαν τὰ πόδια και τὰ χέρια των έχθρων τους για ν’ αποκτήσουν τὴ δύναμή τους, έτρωγαν τὸ σκώτι και τὴν καρδιά για ν’ αποκτήσουν τις ψυχικές τους άρετές. ‘Ο Κάλι, ο φίλος μας, μᾶς ώμολόγησε ότι παρενόηθε στα νεύματα του σ’ ένα τέτοιο άνδρωποφαγικό συμπόσιο! Μᾶς έδωσε και τὴ συνταγή:

— Μαγειρεύουμε τὸ ανθρώπινο κρέας όπως και τὸ κρέας του γουρουνιού. Βάζουμε τὰ κομμάτια σ’ ένα χυλὸ από μπανάνες ή πατάτες. Μόνο τὰ χέρια τὰ τρώμε ψητά. Είναι τὸ πιὸ νόστιμο μέρος του ανθρώπινου σώματος!

Μᾶς έξηγεί κατόπιν ότι οί Μεγάλοι Νάμπα δεν έτρωγαν ποτέ λευκούς γιατί τὸ κρέας τους μυρίζει άσχημα. Τὸ πιὸ νόστιμο ανθρώπινο κρέας είναι τὸ κρέας των Κινέζων που έχει μιὰ πολὺ εὐχάριστη εὐωδία!

Μαθαίνουμε επίσης ότι ο νεαρός άρχηγὸς Βιεμπάτ είναι προοδευτικός. Δεν έπιδροκίμαζε τ’ άνθρωποφαγικά έθιμα. Γενικά, διαπιστώσαμε ότι ή νέα γενεά δεν εκδηλώνει καμιά προθυμία ν’ ακολουθήσει τις παραδόσεις της Φυλής σ’ αυτό τὸ σημείο. Εὐτυχῶς για μᾶς!...

Χαμένη άθανασία

ΤΙΣ ΤΕΛΕΥΤΑΙΕΣ εβδομάδες της διαμονής μας στὸ ‘Αμόκ, ή Μελεγιάμπα, ή πιὸ νέα και όμορφη από τις γυναίκες του Κάλι, γεννήσε ένα αγοράκι, αλλά πέθανε στὸν τοκετό. ‘Ο ίδιος ο Κάλι μᾶς άναγγέλει τὸ νέο και φαίνεται ελκρινά θλιμένος. ‘Ηταν ή εὐνοομένη γυναίκα του...

‘Η άτυχη Μελεγιάμπα δεν έχει τὸ δικαίωμα να ταφεί κάτω άπ’ τὸ χῶμα της καλύβας της, όπως οί άλλες γυναίκες. Δεν έχει γεννήσει παρὰ μονάχα ένα παιδί κι’ αυτό τὴν υποθιβάξει κοινωνικά. Τὴν έθαψαν στη Ζούγκλα. ‘Η γυναίκα μου, με άληθινὴ θλίψη, οίχνει μερικὰ λουλούδια στὸν τάφο της.

Γλυκεῖα Μελεγιάμπα... Αὐτὴ μᾶς άφηγήθηκε μιὰ μέρα τὸ μῦθο της χαμένης άθανασίας των Μεγάλων Νάμπα: Οί Νάμπα ήταν άλλοτε άθάνατοι. ‘Όταν γενοῦσαν, άλλαξαν τὸ δέμα τους όπως τὰ φίδια και γίνονταν πάλι νέοι. ‘Αλλά μιὰ μέρα, ένας μάγος είχε τὴν άπορονοησία νὰ εξαφανιώσει μπροστά στὸν έγγονό του. Τὸ παιδί τρώμαξε και άρχισε νὰ κλαίει. ‘Εκλαιγε τόσο παρακρατικά, ώστε ο μάγος έναπῆρε τὴν παλιά του μορφή κι’ έτοιμάσθηκε νὰ πεθάνει. ‘Ηταν ο πρώτος άνθρωπος της φυλής που πέθανε...

Τώρα, ή όμορφη Μελεγιάμπα, στὸν άνησιμένο τάφο της, ξέρει πὼς οί Μεγάλοι Νάμπα έχουν χάσει για πάντα τὸ μυστικὸ της άθανασίας...

‘Η Αὐστριακὴ κόμισσα Μπέρθα φὸν Σοϋττνερ, βλέποντας, στὸν ρωσοτουρκικὸ πόλεμο τοῦ 1877, τοὺς λεβεντόκορμους νέους νὰ φεύγουν για τὸ μέτωπο και νὰ γυρίζουν πάνω σε φορεία, έννοιωσε νὰ τὴν πνίγει ή όργη για τοὺς κυβερνήτες και τοὺς στρατηγούς, που στέλνουν τοὺς άνδρες στὸ θάνατο. Και κατάλαβε τότε, πὼς ο πόλεμος δεν είναι μιὰ περιπέτεια, από όπου οί ήρωες γυρίζουν φορτωμένοι παράσημα, για νὰ χορέψουνε βάλς. Τώρα είχε ζήσει από κοντὰ δλη τὴν άθλιότητα τοῦ πολέμου κι’ άποφάσισε νὰ άγωνισθεῖ για νὰ επικρατήσει τὸ πνεῦμα της ειρήνης. Σάν ιδιαίτερη γραμματεὺς τοῦ Βιομηχάνου πολεμοφοδίων Νόμπελ κατάρθωσε νὰ τὸν έπηρεάσει άποφασιστικά, νὰ τὸν κερδίσει στὴν ιδεολογία της και νὰ τὸν πείσει τελικά, νὰ διαθέσει τὴ μυθώδη περιουσία του για νὰ βραβεύωνται κάθε χρόνο τὰ μεγάλα έπιτεύγματα της επιστήμης και της τέχνης στὸν τομέα τοῦ πολιτισμοῦ και της ειρήνης.

να διαμέρισμα κι’ όστερα τὴν πήρε έξω για τὸ φαγητό. Μιλούσε πολὺ για τὴν πολιτική, τὴν τέχνη, τὴ ζωή, τὸ μέλλον της ανθρωπότητας, δριόκοντας σ’ αὐτὴν μιὰν εκλεκτὴ άκροάτρια. Τὴν άλλη μέρα άρχισε τις δουλειές της στὸ γραφεῖο τοῦ Νόμπελ.

Τὰ νέα της καθήκοντα τὴν έφεραν σ’ έπαφή με τὴ βιομηχανία των πολεμοφοδίων, κι’ αὐτὸ της έκανε βαθεῖαν έντύπωση. Οί συνεργάτες τοῦ εργοδότη της παρακολουθοῦσαν από κοντὰ τὰ διεθνή πολιτικά γεγονότα, για νὰ εξακριβώσουν ποῦ θα έπρεπε νὰ πουλήσουν τις εκρηκτικές ύλες. Κι’ όμως ο Νόμπελ, έτρεφε στὴν καρδιά του ανθρωπιστικά αίσθήματα, που ήταν τόσο άγαπητὰ στὸν 19ο αἰώνα. ‘Εστελνε γενναῖες έπιταγές για φιλανθρωπικά έργα, αλλά παρέμενε κυνικός, λέγοντας στη Μπέρθα, πὼς δεν εὐχότανε τίποτε άλλο για τὴν ανθρωπότητα, παρὰ νὰ ιδεῖ τὸν κόσμο νὰ γεννιέται με λίγο περισσότερο μυαλό.

‘Η Μπέρθα, παρ’ ὅλο που δινότανε με πάθος στὴ δουλειά της, δεν μπορούσε νὰ λησμονήσει τὸν ‘Αρθούρο φὸν Σοϋττνερ. Καθημερινὰ λάβαινε γράμματα κι’ οί άδελφές του, τὴς έγραφαν πὼς ήτανε λαγχολκὸς και πολὺ μόνος. Τότε, ένα άραιο πρωί, ενώ ο Νόμπελ διαπραγματευόταν στὴ Στοκχόλμη τὴν εγκατάσταση ενός νέου εργοστασίου δυναμίτη, έκείνη πήρε ένα σημεῖωμα άπ’ τὸν ‘Αρθούρο: «Δεν μπορῶ νὰ ζήσω δίχως εσένα», τὴς έγραφε.

‘Αμέσως λοιπόν, στέλνει ένα γράμμα στὸν εργοδότη της, όπου τοῦ εκφράζει τὴν εὐγνωμοσύνη και τὴ λύπη της, δάζει ένέχυρο τὸ μοναδικό της κόσμημα κι’ αγοράζει ένα εσώτηριο για τὸ πρώτο τραῖνο που έφυγε για τὴν Βιέννη.

ΛΙΓΕΣ βδομάδες αργότερα τὸ ζευγάρι παντρεύτηκε σ’ ένα παρεκκλήσι. Αμέσως μετὰ τὸ γάμο έφυγαν για τὴν Μινγκρελία, μιὰ μικροῦλα επαρχία τοῦ Καυκάσου που έννια χρόνια νωρίτερα είχε κυριευτεῖ άπ’ τοὺς Ρώσους. ‘Ο μήνας αὐτὸς τοῦ μέλιτος, εκάλυβεν και καρδιαν, κορτίσσε έννια χρόνια. ‘Ο ‘Αρθούρος δούλευε λογιστὴς σ’ ένα εργοστάσιο χάρτου. ‘Η Μπέρθα έδινε μαθήματα πιάτου και φωνητικῆς στὰ κορίτσια της άριστοκρατίας.

‘Όταν, στὸ 1877, οί Ρῶσοι κήρυξαν τὸν πόλεμο στὴν Τουρκία, ο Καύκασος μετετράπη σε στρατόπεδο. ‘Η Μπέρθα έβλεπε τοὺς λεβεντόκορμους νέους νὰ

‘Η ‘Ηγερία τοῦ Νόμπελ (ΚΑΙ ΤΟ ΒΡΑΒΕΙΟ ΕΙΡΗΝΗΣ)

ΠΙΣΩ ΑΠ’ τὸ βραβείο Νόμπελ, διαγράφεται ή σιλουέτα τοῦ ιδρυτοῦ του και, πίσω άπ’ αὐτόν, μιὰ λησμονημένη γυναίκα, ή βαρὼνη φὸν Σοϋττνερ.

‘Όταν ή Μπέρθα φὸν Σοϋττνερ συνάντησε για πρώτη φορά τὸν Νόμπελ, ήταν μιὰ νεαρή, θλιμμένη, φτωχὴ κόμισσα, που ζητοῦσε θέση ιδιαίτερης γραμματέως. Τὸ πατρικὸ της δνομα ήταν Μπέρθα Κίνσκυ, κόρη ενός αὐστριακοῦ συνταγματάρχη, που είχε πεθάνει πορτοῦ γεννηθεῖ αὐτή, αφήνοντας άπροστάτευτη τὴν οικογένειά του. Μεγαλωμένη μεσ’ στὸν κόσμο της διενέξικης άριστοκρατίας, σὰ μέσο τοῦ 19ου αἰώνα, έλαβε ὅλους τοὺς εκλεπτυσμούς μιᾶς τέλειας μόρφωσης, έμαθε πολλές ξένες γλώσσες, έγραφε άκόμη και μερικὰ ρομαντικά θεατρικά έργακια. Στὸ Παρίσι, πήρε μαθήματα τραγουδιοῦ, αλλά όταν τὸ 1873, σώθηκαν οί οικονομίες της οικογένειας, ζήτησε μιὰ θέση γκουβερνάντας κοντὰ στὸ βαρὼνο φὸν Σοϋττνερ, που είχε τέσσερες κόρες. Στὴ νέα αὐτὴ διαμονή της γνώρισε ένα γοητευτικὸ νέο, τὸν ‘Αρθούρο, γιὸ τοῦ βαρὼνου...

‘Όταν μπήκε στὸ δωμάτιο, έγραφε αργότερα ή Μπέρθα, ὅλα γύρω μου πλημμύρισαν φῶς και ζεστασιά.

‘Ανάμεσα στοὺς δυὸ νέους γεννήθηκε ένα εἶδύλιο, αλλά ή μητέρα τοῦ ‘Αρθούρου έφερε έμπόδια: ‘Η γκουβερνάντα, δχι μονάχα ήταν άπένταρη, αλλά κι’ έφτὰ χρόνια μεγαλύτερη από τὸ γιὸ της, που ήταν εικοσιέξη χρόνων. Κάτω άπ’ τὴν πίεση τοῦ περιβάλλοντος, ή Μπέρθα έδωσε τὴν κομισσα ιδιαίτερά του σ’ ένα ξενοδοχείο, όπου τὴς είχε κλείσει έ-

πόδειξε ευχαριστημένη μιὰ προσφορά εργασίας στις μικρές άγγελίες μιᾶς έφημερίδας: ‘Κόριος, κάπως ήλικιωμένος, πλούσιος, καλλιεργημένος, κάτοικος τοῦ Παρισιοῦ, επιθυμεί νὰ βρεῖ κυρία, έπίσης ώριμη, πολὺγλωσση, για θέση ί-διαιτέρας και οικονομίου.

‘Η Μπέρθα έγραψε και πήρε μιὰ εγκάρδια άπάντηση από κάποιον ‘Αλφρεντ Νόμπελ. Συμφώνησαν νὰ συναντηθοῦν στὸ Παρίσι.

Μιὰ εκπλήξη περίμενε και τοὺς δυὸ: ο κάπως ήλικιωμένος κύριος ήταν ένας άντρας σαράντα τριῶν χρόνων, μελαχροινός, με μαῦρο μούσι με τρώπους ντροπαλούς. ‘Η ώριμη κυρία, ήταν μιὰ ὡραία, καλοφτιαγμένη γυναίκα, που δεν έδειχνε τὰ τριάντα τρία της χρόνια, με φίνα χαρακτηριστικά, με πελώρια κατάρματα, ὀλόγλυκα μάτια.

‘Ο ‘Αλφρεντ Νόμπελ, πλούσιος και διάσημος, είχε αγοράσει στὴ λεωφόρο ντε Μαλακώφ, τοῦ Παρισιοῦ, ένα διαμέρισμα και τὸ είχε πολυτελέστατα έπιπλαμένο. Τραχὺς εγγένης, που άγαπούσε τις άνέσεις του, είχε άποδειχτεῖ εξαίρετος μάγειρας, άν και δεν μπορούσε νὰ δεχτεῖ παρὰ μονάχα πολὺ απλὰ φαγητά. Οί εισπνοές της νιτρογλυκερίνης είχαν θλάψει σοβαρὰ τὸ πεπτικὸ του σύστημα. ‘Εκαιμε ολόμοναχος τὸν περιπατοῦ τοῦ στὸ Δάσος, καθισμένος σε μιὰ ὑπέροχη άμαξα, που τὴν έσεργαν καθαρὰσάνα άλογα. Παρὰ τὴν αθεράπευτη μελαγχολία του, έτρεφε μεγάλο ένδιαφέρον για τὴν ποίηση, για τὸ θέατρο, για τὴ φιλοσοφία.

Σοβαρὸς και εὐγενικός, ο Νόμπελ άδύγησε τὴν κόμισσα ιδιαίτερά του σ’ ένα ξενοδοχείο, όπου τὴς είχε κλείσει έ-

Τὸ τὰμ - τὰμ άναγγέλλει τὴν άφιξη τοῦ άρχηγού της φυλής....

τὸ κορίτσι μόλις γεννηθεῖ. Δεν γίνεται καμμιὰ γαμήλια τελετή. ‘Ο σύζυγος κάνει χρήση των δικαιωμάτων του μόλις ή φύση τὸ επιτρέψει. ‘Ο έρωτας, όπως τὸν έννοοῦμε εμεῖς στὴ Δύση, είναι άγνωστος. Συχνὰ οί σύζυγοι εκδηλώνουν ζηλοτυπία, αλλά μάλλον από πληγωμένο φιλότιμο παρὰ από άγάπη.

‘Ο άνδρας κληρονομáει ὅλες τις χήρες τοῦ μεγαλύτερου άδελφοῦ του. Αὐτὴ είναι ή περίπτωση τοῦ Κάλι, που κληρονόμησε τις 27 γυναίκες τοῦ άδελφοῦ του. Πατέρα τοῦ άρχηγού Βιεμπάτ.

Μιὰ μέρα, ο Κάλι μοῦ άπεκάλυψε ότι είχε διατάξει μιὰ γυναίκα του νά... έξυπηρετήσει τὸν Ζι! ‘Αλλ’ ή γυναίκα άνήθηκε γιατί φοβόταν τὰ πνεύματα.

Σε μένα, με άξιοθαύμαστη λεπτότητα, δεν πρότεινε ποτέ κάτι τέτοιο, γιατί ήξερε πὼς ή γυναίκα μου με συνάδενε και οί λευκοί δεν έχουν ποτέ δυὸ γυναίκες συγχρόνως!

Τὸ «Ναμεγκι» κρατάει δεκαπέντε μέρες. ‘Η τελευταία μέρα είναι ή πιὸ σημαντική. Στὴν άκρη της πίστας συγκεντρώνουν τὸ γουρούνια που θα θυσιάσθουν για τὰ πνεύματα.

Μιὰ παρατεταμένη τυμπανοκρουσία και τρία σάλπισματα (οί σάλπιγγες είναι μεγάλα κοχύλια) άναγγέλουν τὴν άφιξη τοῦ Βιεμπάτ. Τὰ μέλη του είναι βαμμένα κόκκινα. ‘Ο κορμός και τὸ πρόσωπο μαῦρα. Προχωρεῖ με μεγάλα βήματα, ακολουθούμενος από τοὺς κατὰστόλιστους άξιωματούχους του. ‘Αγγίζει με τὴν άκρη τοῦ σκήπτρου του τὰ κεφάλια των χοίρων, αφήνοντας στὸ θεῖο του Ραπναβέτ τὴ φροντίδα της θανάτωσης. ‘Ο Ραπναβέτ σκοτώνει τοὺς χοίρους με χτυπήματα στὸ κεφάλι. Τὰ χτυπήματα δεν πρέπει νὰ είναι λιγώτερα από εἴκοσι ‘Αν τὸ ζῶο πεθάνει πριν από τὰ εἴκοσι χτυπήματα, θεωρεῖται άγροσυζητὰ. Σε λίγο ή πίστα γίνεται ά-

φεύγουν και να γυρίζουν πάνω στα φορεϊα. Βάλλθηκε να παρηγορεί τις πονεμένες μανδρές, να φιάχνει επιδέσμως, να βοηθά στις καντίνες. Στη Βιέννη των παιδικών της χρόνων, ο πόλεμος της φάνταζε σαν μακρινή περιπέτεια, όπου οι ήρωες ξαναγύριζαν φορτωμένοι παράσημα, για να χορέψουν βάλας. Τώρα όμως, τον ζούσε από κοντά ο δλη του τη ασχήμια και την αθλιότητα. Την ξπνιγε ή δργή για τους κυβερνήτες και τους στρατηγούς που στέλνουν τους άντρες στο θάνατο, κι' ή καρδιά της γέμιζε πικρία στη σκέψη της αδυναμίας της.

Ο πόλεμος πάντως, προμήθεψε στα χαρίσματα του 'Αρθούρου, μια ευκαιρία για να χειραφετηθεί: Δοκίμασε να στείλει σε μιαν διεννεύτικη εφημερίδα μια σειρά άρθρων. Μετά την άνακοχή, εξακολούθησε την καριέρα του δημοσιογράφου με μια σειρά ζωντανών ανταποκρίσεων σχετικά με τον Καύκασο και τους κατοίκους του. Λίγως να τὸ καταλάβει, έγινε με τον καιρό, ένας περίφημος ανταποκριτής. Με κάποια ζήλεια, ή Μπέρθα έγραψε ένα μικρό δοκίμιο με την ύπογραφη «Μπ. Ουόλν», και τὸ έστειλε στην εφημερίδα «Ο Τόπος» της Βιέννης. Σὲ λίγο καιρό, έλαβε ένα έθαρουντικό γράμμα και μια έπιταγή με 20 φιορίνια.

Στὸ διάστημα της έξορίας τους στὸν Καύκασο, οί φὸν Σούτνερ έγραψαν έξη μυθιστορήματα κι' άμέτρητα άρθρα. Ξαναγύρισαν θριαμβευτικά στη Βιέννη στὰ 1885, κι' οί γονεῖς του 'Αρθούρου, συγχωρώντας τὸς παλιὸς φυγάδες, τὸς πρόσφεραν μιὰ μόνιμη κατοικία στὸν πύργο αὐτό, όπου χρόνια πρὶν ή δημοφιλής παιδαγωγὸς είχε δοκιμάσει ένα αίσθημα πὸν δὲν ταίριαζε στη θέση της.

★

ΟΛΟ αὐτὸ τὸν καιρό, ὁ "Άλφρεντ Νόμπελ είχε εξακολουθήσει νὰ διατηρεῖ έπαφή με τὴ Μπέρθα, ἀλλήλογραφώντας. Ήταν ένθουσιασμένος ἀπ' τὴ λογοτεχνικὴ έπιτυχία της βαρὼνης. Γκρίζομάλλης, πὸν μελαγχολικὸς παρὰ ποτέ, ἀλλὰ τέλειος οίκοδεσπότης, ὁ Νόμπελ, ὅταν ἤρθαν στὸ Παρίσι οί Σούτνερ, τὸς γύρισε σ' ὅλη τὴν πρωτεύουσα καὶ τὸς έδειξε τὸ έργαστήριό πὸν είχε εγκαταστήσει στὸ Σερβάν - Λιβρό. 'Επίσης τὸς ὡδήγησε στὴς κυρίας Ζυλιέτ Λάμπερ - Άντάμ. 'Εκεῖ, παρακολουθώντας ή Μπέρθα τὴ συζήτηση για τὸν Μπίσμαρκ, καὶ τὴ προοπτικὴ νέου πολέμου, ξαφνιάστηκε για τὴ ἀδιάφορη στάση τῶν παρευρισκομένων σχετικά με τὸ θάνατο. Πληροφόρηθηκε τότε τὴν φαρξὴ ἐνὸς εἰρηνοφίλου κινήματος, πὸν έδρευε στὸ Λονδίνο, καὶ ζήτησε ἀμέσως νὰ έγγραφεί.

Ο Νόμπελ θαύμαζε τὸν ἰδεαλισμὸ της βαρὼνης, ἀλλὰ διασκέδαζε με τὴν εμπάθειά της. 'Εκείνος δῆλωνε πὸς γνώριζε έναν καλύτερο τρόπο για νὰ τερατίσει τὸν πόλεμο.

— Θάθελα, έλεγε, νὰ έφεύρω ένα προῖόν, ή μιὰ μηχανή, πὸν ή καταστροφικὴ δυνάμη του νὰ εἶναι τόσο τρομερὴ, ὥστε οί πόλεμοι νὰ γίνουν ἀδύνατοι.

Στὸ μεταξύ, ένδιαφέθηκε γι' αὐτὴ τὴ φιλειρηνικὴ κίνηση. "Έστειλε έπιταγές, ὅπο γραμμίζοντας πάντα πὸς τὸ έργο αὐτὸ περισσότερο κι' ἀπ' τὰ χρήματα, χρειάζοτανε ένα πὸν δραστήριο πρόγραμμα.

Πικαρισμένη ή βαρὼνὴ ἀποφάσισε πὸς χρειάζοτανε ένα βιβλίο πὸν νὰ συγκινήσει τὰ πλήθη. Ρίχτηκε, λοιπὸν, σ' ἀναζητήσεις σχετικά με τὸν πόλεμο. "Όχι ἰὸν ρωματικὸ πόλεμο τῶν σαλονιῶν καὶ

τῶν πύργων, ἀλλὰ τὴ σκληρὴ πραγματικότητα. Σχετίστηκε με διάφορες προσωαικότητες: με στρατιωτικούς, χειρουργούς, μ' ἀνώτερους ἀξιωματικούς, πὸν της διηγήθηκαν τὸ πὸς παλεύουνε οί άντρες με τὸν πόλεμο, πὸς φέρονται στὴς στρενές τους στιγμές. Τῆς περιέγραψαν τὴν ὕψη καὶ τὴ δρώμα πὸν ἔχουν τὰ πώματα ὕστερα ἀπὸ τρεῖς μέρες.

'Απ' τὴν ἀναζήτηση αὐτὴ βγήκε ένα δυναμικὸ βιβλίο: «Κάτω τὰ 'Όπλα». 'Εκεῖ μέσα ξεχύνει ὅλη της τὴν δργή καὶ τὸν πόνο.

Τὸ έργο αὐτὸ γνώρισε τεράστια έπιτυχία. Μεταφρασμένο σὲ 12 γλώσσες, διαδόθηκε σ' ὅλοκληρο τὸν κόσμο, ἀκόμη καὶ στὴν Ρωσία.

'Η βαρὼνὴ φὸν Σούτνερ ἦταν πὰ διάσημη. 'Ο Τολστόϊ συνέκρινε τὸ βιβλίο της με «Τὸ καλὸν τοῦ Μάριμα - Θωμά». 'Αλλὰ τὸ πολυτιμότερο τίμημα της δόθηκε ἀπ' τὸν Νόμπελ. 'Υποθέτουμε της ψηλές της ἰδέες καὶ προφήτεψε πὸς τὰ «ὅπλα» δὲν ή φεραν μεγάλες ἀποτελέσματα ἀπ' τὰ καινούργια κανόνια κι' ἄλλα διαβολικὰ εργαλεία.

'Επωφελομένη ἀπ' τὴν ένδοικὴ του διάθεση, ή βαρὼνὴ τὸν παρακάλεσε νὰ παραβρεθεῖ σ' ένα συνέδριο εἰρήνης, στὴν Βέρνη. 'Εκείνος ἤθε ένδονιτο καί, παρ' ὅλο πὸν ἀρνήθηκε νὰ παρακολουθήσει τὴς διαλέξεις, της ζήτησε νὰ τὸν ένημερώσει σχετικά με τὴς έξελίξεις.

— 'Αποδείξε μου, έμπνεύσατέ μου τὴν πίστη σας, της έλε, κι' ἐγὼ θὰ κάνω ἀμέσως κάτι τὸ μεγάλο για τὴν κίνηση.

"Όσο ή ὕγεια του Νόμπελ χειροτέρευε, γινότανε πὸν ἐκδηλωτικὸς.

— Σφιγγὼ τὰ δὺδ σας χέρια, έγραφε στὴν βαρὼνὴ, τὰ χέρια μιὰς ἀγαπημένης, καλῆς ἀδελφῆς.

Κι' ἀργότερα, στὰ 1896:

— Εἶμαι ένθουσιασμένος πὸν δλέπω τὴν φιλειρηνιστικὴ σας κίνησὴ νὰ κερδίζει έδαφος.

Τρεῖς έβδομάδες ἀργότερα, ὁ Νόμπελ ἦταν νεκρός. Τὴν πρωτοχρονιά μαθεύτηκε πὸς με τὴ διαθήκη του, είχε καθιερώσει τὰ βραβεῖα.

★

ΤΟ πρῶτο βραβεῖο Εἰρήνης Νόμπελ δόθηκε στὰ 1901 στὸν 'Ελβετὸ 'Ανρὸ Ντυνάν, ένα ἀπ' ἰδρυτὲς τοῦ 'Ερυθροῦ Σταυροῦ καὶ στὸν Γάλλο οἰκονομολόγο Φρεντερίκ Πασσύ. 'Ο πρῶτος ἀπ' αὐτοὺς, τίμησε τὴ βαρὼνὴ, γράφοντας της πὸς ἀν ὁ Νόμπελ είχε γίνει ένθερμος ὁποστηρικτὴς τοῦ φιλειρηνικοῦ κινήματος, αὐτὸ ὠφειλότανε, στὴν έπιρροή της.

Θὰ ἦταν βέβαια παιδαριῶδες νὰ πιστέψει κανεῖς πὸς ὁ κανστικὸς, ζάπλουτος έφευρέτης διέθεσε ἔτσι τὴν περιουσία του μονάχα γιατὶ τὸν έπηρεάσε ή βαρὼνὴ. Σκέφτηκε ὥριμα τὸ σχέδιό του, συναντήθηκε μ' ένα σωρὸ προσωπικότητες, καὶ δὲν παραχώρησε παρὰ ένα μέρος της περιουσίας του για τὸν εἰρηνικὸ αὐτὸ σκοπὸ. 'Η Μπέρθα ὅμως μπόρεσε νὰ διακρίνει ἀμέσως πὸς πίσω ἀπ' τὸν σκεπτικισμὸ του, ὁ κρυφὸς του ἰδεαλισμὸς ζητοῦσε νὰ ἐκδηλωθεῖ. "Ηξερε νὰ πείσει τὸν Νόμπελ νὰ της παραχωρήσει τὴ βοήθειά του.

Φαίνεται, λοιπὸν, νὰ εἶναι ἀπόλυτα δικαιολογημένο, τὸ ὅτι στὴς 10 Δεκεμβρίου τοῦ 1905, κατὰ τὴ διάρκεια της παροπαράδοτου τελετῆς, εἶδαν τὴ βαρὼνὴ Μπέρθα φὸν Σούτνερ νὰ προχωρεῖ για νὰ λάβει τὸ βραβεῖο Νόμπελ Εἰρήνης.

(Μετ. Σ. Α.)

ΓΝΩΡΙΖΕΤΕ ΟΤΙ..

'Η Σελήνη, λένε οί σοφοί, δὲν έχει ἀτιμόσφαιρα. Αὐτὸ σημαίνει πὸς εἶναι ένας κόσμος σιωπηλὸς καὶ ἄσμος ἐφ' ὅσον οί ἤχοι καὶ οί ὁσμὲς δὲ μεταδίδονται στὸ κενό. 'Ακόμα καὶ ή ἐκρηξὴ μιὰς ἀτομικῆς βόμβας δὲν θ' ἀκουγόταν ἐκεῖ καθόλου.

★

Οί λύκοι λυμάνονται τὴς βόρειες περιοχές τοῦ Καναδά. Για ν' ἀντιμετωπίσουν τὸ κακὸ, οί τοπικὲς ἀρχὲς ἔχουν ἀρχίσει πρόσφατα νὰ μεταβάλλουν τοὺς λύκους σὲ... σποῦνιζ! Καὶ νὰ πὸς: Οί κυνηγοὶ συλλαμβάνουν με δόκανα μερικὸς μεμονωμένους λύκους. 'Αντὶ νὰ τὸς σκοτώσουν, πρῶτα πὸν δὲ θὰ ὠφελοῦσε σὲ τίποτα, κολῶνε πάνω στὴν πλάτη του μικροὺς ραδιοπομποὺς καὶ τὸς ξαμολάνε. Οί πομποὶ στέλνουν συνεχῶς ένα σῆμα πὸν συλλαμβάνεται ἀπὸ τοὺς δέκτες τῶν κυνηγῶν. Παρακολουθοῦν τὴν πορεία τῶν λύκων καὶ ἀνακαλύπτουν τὸν τόπο συγκεντρώσεως της ἀγέλης. 'Έτσι τοὺς ἐξολοθρεύουν ἀποτελεσματικά.

★

Οί ἐλέφαντες μαθαίνουν μουσική, ἀλλ' ὄχι χωρὶς κάποια δυσκολία. 'Ένας εἰδικὸς ἐπὶ της ψυχολογίας τῶν ζῶων κατάρφερε νὰ μάθει έναν ἰνδικὸ ἐλέφαντα νὰ ξεχωρίζε δώδεκα μουσικοὺς ἤχους. "Όταν ἀκούει τοὺς ἤχους αὐτοὺς, ὁ ἐλέφαντας ἔχει μάθει νὰ θῆτε σὲ λειτουργία έναν αὐτόματο διανομέα χόρτου καὶ νὰ τρώει τὸ γεῦμα του. "Έπειτα ἀπὸ πολλοὺς μῆνες ἐκπαιδεύσεως, ὁ ἐλέφαντας ἔμαθε ἀκόμα νὰ ξεχωρίζει μιὰ δλόκληρη μελωδία.

★

Τὸ βάρος ἐνὸς σίδερου τοῦ σιδερώματος δὲν έχει καμμιά σημασία για τὸ καλὸ σιδέρωμα. Μονάχα ή θερμοκρασία του καὶ ὁ 'βαθμὸς ὕγρασίας τοῦ ὑφάσματος δίνουν καλὸ ή κακὸ ἀποτέλεσμα. Δὲν εἶναι ἀπαραιτήτο, συνεπὸς, νὰ «ξεχειιάζονται» οί νοικοκυρὲς με τὰ πολλὰ βαρεῖα σίδερα. "Ένα σίδερο μισοῦ κιλοῦ εἶναι ὑπεραρκετὸ.

★

Οί ἀστεριές (ἀστέρια της θάλασσας) γίνονται ὅλο καὶ λιγότεροι στοὺς ὠκεανούς. Σύμφωνα, με μιὰ θεωρία τοῦ ὠκεανογραφικοῦ ἰνστιτούτου τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Γέηλ, ὁ πολλαπλασιασμὸς τῶν ἀστέρων γίνεταν σὲ χρονικοὺς κύκλους ἐφτὰ ἐτῶν. Τὸ 1950 οί ἀστεριές είχαν ἀποδεκατισθεῖ. Κατόπιν ἄρχισαν μιὰ αὔξηση πὸν ἔφτασε στὸ ἀνώτατο ὄριο της τὸ 1957. Τώρα οί ἀστεριές μειώνονται καὶ θὰ ἐξαφανισθοῦν σχεδὸν τὸ 1964, ὁπότε θ' ἀρχίσουν νὰ πολλαπλασιάζονται.

★

Χρειάζονται 45.000 σχολήγια στὸ χελιδνὸ για ν' ἀναθρέψει τὰ μικρά του.

Η ΓΥΜΝΗ ΜΑΡΙΑ

SAMUEL EDWARDS ΜΕΤ: ΣΥΛΒΑΣ ΑΚΡΙΤΑ

ΤΑ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΑ

'Ο Γκόγια, ένας προικισμένος νέος ζωγράφος, είναι τρομερά εύεξαπτος κι' έριστικός. Σὲ μιὰ μονομαχία τραυματίζει τὸν άνεπιὸ τοῦ Μεγάλου 'Ιεροεξεταστή της Σαραγόσσας κι' ἀναγκάζεται νὰ καταφύγει στη Μαδρίτη. 'Εκεῖ παντρεύεται τὴ Ζοζέφα, τὴν ἀδελφὴ τοῦ ζωγράφου Μπαγιέ, ένα δύστροπο καὶ στενοκέφαλο, τύπο γυναίκας, ἀπὸ τὴν ὁποία πολὺ σύντομα χωρίζει.

Σὲ μιὰ νέα μονομαχία, ἐξ ἀφορμῆς της ὠραιότατης Δούκισσας τοῦ 'Αλμπτα, ἀναγκάζεται νὰ σμίξει με τὸν ἀπροσδιόριστο κόσμο τῶν ταυρομάχων. "Όταν ἀνακαλύπτουν τὰ ἴχνη του καταφεύγει, μαζί με τὸν φίλο του Χουανίτο, στὴν 'Ιταλία, ὅπου ἐργάζεται σκληρὰ στὴν ζωγραφικὴ. Για τὸ γυρισμὸ του στὴν 'Ισπανία μεσολαβεῖ στὸν πρωθυπουργό, πὸν ἦταν ἐραστὴς της ἡλικιωμένης βασίλισσας, ή Δούκισσα τοῦ 'Αλμπτα. Κι' ἔτσι ὁ Γκόγια ξαναγυρίζει στὴν πατρίδα του, κερδίζοντας ὁλόένα δόξα καὶ χρήματα. Μιὰ προσπάθειά του, ν' ἀποκαταστήσει τὴς σχέσεις του με τὴ γυναίκα του ἀποτυγχάνει.

Στὸ μεταξύ, ή φήμη τοῦ Γκόγια φτάνει στ' ἀνάκτορα κι' ή τέχνη του ἀποτελεῖ τὸ ἀντικείμενο βασιλικοῦ ένδιαφέροντος, πὸν ὑποκινεῖ με πολλὴ τέχνη ή Δούκισσα τοῦ 'Αλμπτα.

Σὲ μιὰ επίσκεψη της Δούκισσας σὲ μιὰ λαϊκὴ ταβέρνα, ένας μεθυσμένος ταυρομάχος ζητεῖ νὰ τὴ χορέψει. 'Επακολουθεῖ πανδαιμόνιο. 'Ο ταυρομάχος ἐξουδετερώνει τοὺς συνοδοὺς της Δούκισσας. Τότε ἐπεμβαίνει ὁ Γκόγια. 'Επακολουθεῖ σκληρὴ πάλη. Τελικὰ, ὁ κατορθώνει νὰ ἀφωπλίσσει τὸν ταυρομάχο, κάτω ἀπὸ τὴν ένθουσιαστικὴ ἐπιδρομιασία της Δούκισσας καὶ τῶν θαμώνων.

Σὲ μιὰ ἰδιαίτερη συνομιλία τους ή Δούκισσα προσκαλεῖ τὸν Γκόγια στὸ μέγαρό της, ἀλλὰ ὁ τρόπος της ἐκνευρίζει τὸν ζωγράφο, πὸν δὲν πηγαίνει τελικὰ στὸ ἀνάκτορο της 'Αλμπτα. 'Ο Φραντζίσκο διορίζεται Πρῶτος ζωγράφος τῶν ἀνακτόρων καὶ ή Δούκισσα τὸν εἰρωνεύεται γι' αὐτό, ὅταν μαζί με τοὺς βασιλεῖς ἐπισκέπτεται τὸ ἐκκλησάκι τοῦ 'Αγίου 'Αντωνίου, για νὰ δοῦν τὴς τοιχογραφίες του. Τὸ χάσμα μεταξύ τους μεγαλώνει πὸν πολύ.

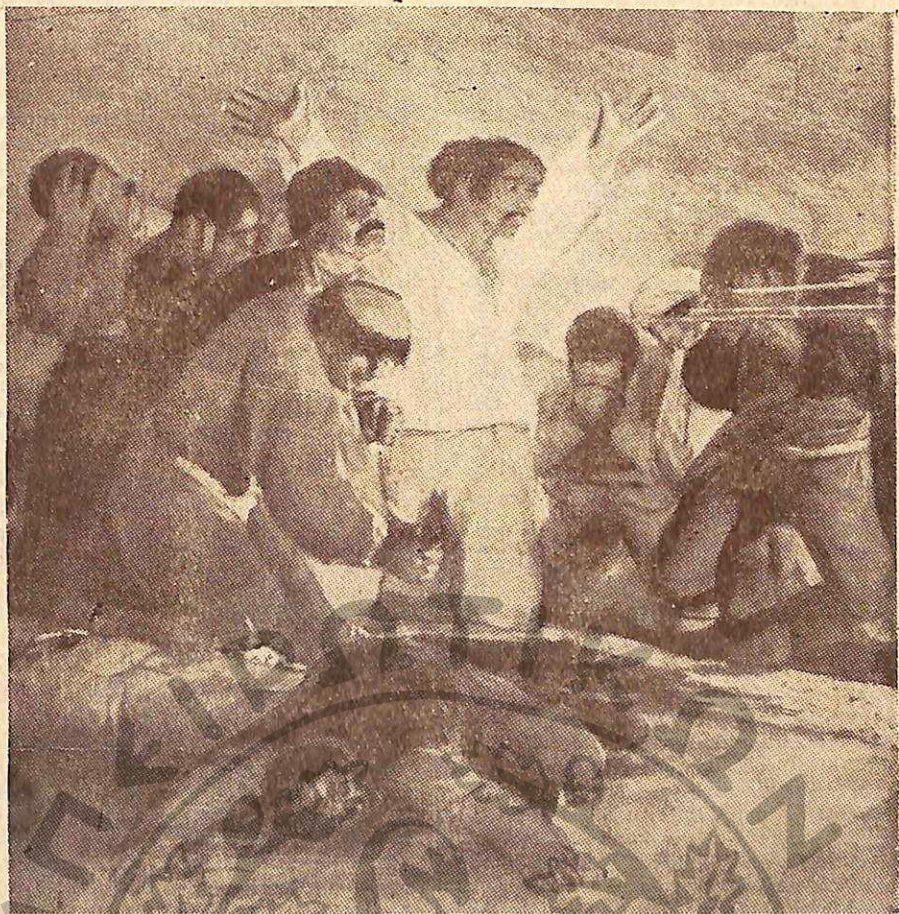
10ον

Ο ΦΡΑΝΤΖΙΣΚΟ εξακολουθοῦσε νὰ διατηρεῖ τὸ ἐργαστήριό του, κι' ὁ Χουανίτο εξακολουθοῦσε νὰ μένει ἐκεῖ, ἀλλὰ ὁ ζωγράφος περνοῦσε τὰ περισσότερα βράδια του στὸ παλάτι. Τοῦ είχαν παραχωρήσει ένα μικρὸ διαμέρισμα στὸ τελευταῖο πάτωμα. Στὴς σπάνιες περιπτώσεις, πὸν γυρνοῦσε στὸ σπίτι του ή κατάρφερε νὰ περάσει λίγες ὥρες στὴν ταβέρνα τοῦ Ρόγιας, πρόσθεε πὸς οί φίλοι του ἦταν συγκαταγμένοι. Τώρα μι-

λοῦσαν προσεχτικὰ καί, παρ' ὅλο πὸν κανένας δὲν τὸν κατηγοροῦσε πὸς είχε πούληθεῖ στοὺς βασιλίδες καὶ στὸν Γ'κοντό, τοῦ ἔδιναν νὰ καταλάβει πὸς τὸν θεωροῦσαν παρείσακτο. Τελικὰ, ὁ Χουανίτο, πὸν είχε παραμείνει ὀλίτελα πιστὸς στὸν παλιὸ φίλο, τοῦ έλεγε πὸς ή Δούκισσα δὲν ἔχανε ευκαιρία νὰ

ἀς κι' ή Βασίλισσα ἔδιναν μιὰ δεξίωση για ὅλα τὰ μέλη τοῦ διπλωματικοῦ σώματος καὶ μερικοὺς ξένους πρίγκιπες, ὅπου ἔπρεπε νὰ παρευρεθεῖ ὅλη ή ἀριστοκρατία της Μαδρίτης. 'Η γιορτὴ ἀναβλήθηκε για μιὰν ὥρα, γιατί ὁ βασιλὸς είχε μιὰ μικρὴ ἀδιαθεσία.

'Η Δούκισσα ὅμως, μὴ ἔχοντας προ-

Ἀπόσπασμα ἀπὸ τὸ ἀριστούργημα τοῦ Γκόγια, «Οἱ ἐκτελέσεις της 3ης Μαΐου».

τὸν κατηγορεῖ, λέγοντας πὸς είχε παρατήρει τὴς ἰδέες πὸν ἄλλοτε ὁποστήριξε κι' είχε καταντήσει δουλοπρεπὴς μισῶτὸς τοῦ Στέμματος.

Οἱ κατηγορίες αὐτὲς ἐξώργισαν τὸν Φραντζίσκο. 'Αλλὰ ἀναγκάστηκε νὰ κάνει ὁπομονή με τὴν προοπτικὴ πὸς θὰ συναντοῦσε τὴ Δούκισσα στὴν αὐλή. Τὸ χάσμα ὅμως μεταξύ αὐτῆς καὶ τῶν βασιλίδων είχε μεγαλώσει. Οἱ σχέσεις της ἰδιαίτερα με τὴ βασίλισσα είχαν χειροτερεύσει κι' οἱ ἐπισκέψεις της στὸ παλάτι ἔγιναν σπάνιες.

Τὸ ἀξίωμα της ὅμως ἦταν τέτοιο, πὸν δὲν μποροῦσε ν' ἀποφύγει χάθε ἐπαφή με τὸν Κάρολο καὶ τὴ Μαρία Λουίζα. Στὴς περιπτώσεις αὐτὲς, ὁ Φραντζίσκο θαύμαζε ἀπὸ μακριά, τὴν συναρπαστικὴ καλλονὴ της. 'Η ευκαιρία νὰ της μιλήσει, ἔφτασε ἀναπάντεχα. Λίγες μέρες πρὶν ἀπ' τὰ Καρναβάλια. 'Ο Βασιλι-

ειδοποιηθεῖ για τὴν ἀλλαγὴ της ὥρας ἔφτασε νωρίς 'Ο Φραντζίσκο τὴν εἶδε ἀπὸ ένα ἐσωτερικὸ μπαλκόνι, καὶ ταραγμένος κατέβηκε βιαστικά. 'Η Δούκισσα δὲν μποροῦσε νὰ τὸν ἀγνοήσει. 'Ο ζωγράφος της ἔκλεινε τὸ δρόμο. 'Ηταν ντυμένη με τὸ πατροπαράδοτο σπανιόλο φουστάνι, ἀπ' ὅπου ξεχώριζαν πολὺχρωμα μισοφόρια.

'Εκείνος ὁποκλίστηκε, περιμένοντας ὅμως νὰ τοῦ μιλήσει πρώτῃ.

'Η Δούκισσα τὸν κύτταξε δυσανεστημένη.

— Καλησπέρα Σενιόρ Γκόγια. Κάντε μου τὴ χάρη νὰ μ' ἀφήσετε νὰ περάσω.

— 'Ο Φραντζίσκο δὲ σάλεψε. — Περιμένα μιὰν ευκαιρία για νὰ σὰς πὸ μερικὲς κουθέντες, της ἀπάντησε στὸν ἴδιο παγερὸ τόνο.

— Δὲν ἔχω τώρα καιρό. Με περιμέ-

νουν έδω σέ μιιά δεξίωση καί φαίνεται πώς δέν την δίνουν στην αΐθουσα του θρόνου.

— Η γιορτή έχει αναβληθεί για μιάν ώρα. Πιστεύω πως μπορείτε να μου διαθέσετε λίγα λεπτά. Είχε σχεδόν λησμονήσει τη μαγνητική της καλλονή.

Τώρα είχε κα! πάλι άρχισε να φλογίζεται το αίμα του, όπως κάθε φορά που την πλησίαζε.

— Λοιπόν; Στάθηκε μεγαλόπενη. Τα μάτια της σκληρά, λαμπρά όπως τα διαμάντια που άστραφταν στο λαμό και στ' αυτιά της.

— Γιατί με αντιπαθείτε τόσο πολύ;

— Δεν αισθάνομαι τίποτε για σάς ούτε καλό ούτε κακό, απάντησε η Μαρία Γκαϊετάνα, πιστώντας πως έλεγε την αλήθεια.

— Κολοκύθια! Δεν χάνετε την ευκαιρία να βλάψετε τ' όνομά μου.

— Έχω το δικαίωμα της γνώμης μου, είπε θυμωμένη.

— Δεν άρνούμαι το δικαίωμά σας να πιστεύετε ό,τι θέλετε για μένα. Άλλά σάς παρακαλώ να σιγουρευέστε για τα γεγονότα, προτού σκορπίζετε άνυπαρκτες ιστορίες.

Η φαινομενική του ηρεμία, την εκνεύριζε, και ή σκέψη πως δεν είχε καταφέρει να τον κάνει να υποκύψει στη θέλησή της την έξωργιζε.

— Φαίνεται να έχετε αποκτήσει ό,τι ζητάτε απ' τη ζωή, του είπε άργά αφήνοντας το βλέμα της να ταξιδεύει απ' τον δαντελένιο του γιανιά, στο μαύρο, βελουδένιο κοστούμι, ίσαμε τις άσημένιες άγκράφες των παπουτσιών του. Καί δεν βλέπω σε τί θα μπορούσα να σάς βλάψω.

— Άν πέτυχα στο σκοπό μου, δεν το όφειλω στην Ύψηλότητά σας. Βλέποντάς την όμως να κοκκινίζει συνέχισε: «Ίσως ύπηρξα άγενής που δεν μπόρεσα να δεχτώ την πρόσκλησή σας, λίγους μήνες προωότερα».

— Ά, αυτό. Η αλαβάστρινη βεντάλια της άνοιγόκλεισε. Είχα λησμονήσει δόλοτελα το περιστατικό.

Η άνειλικρίνεια της τον έξωργιζε τόσο, που ήθελε να την τραντάξει. Συναμα, ένοιωσε ένα δυνατό πόθο να την άρπάξει στην άγκαλιά του και να τη φιλήσει. Μιά άνατριχίλλα διέτρεξε την ραχοκοκκαλιά του, αλλά παρέμεινε άκίνητος.

Η Μαρία Γκαϊετάνα ήταν άποφασισμένη να του κεντήσει την άντρική του ματαιοδοξία.

— Τηήοχε ένας καιρός, που πίστευα, πως θα μπορούσατε να γίνετε άρχηγός στον άγώνα για τη λευτεριά.

Μιλούσε καθαρά και δυνατά, κι' άς θρυσκότανε στο βασιλικό παλάτι.

— Διαλέξατε όμως το δρόμο της καλοπέρασης. Βέβαια, μερικά από τα πορταίτα σας της βασιλικής οικογένειας είναι έξαιρετικά, σχεδόν ύπερβολικά πιστά. Άλλά δεν μπορείτε ν' άρηθεύετε, πως έδοθετε όλο σας τον καιρό και το ταλέντο στα πρόσωπα που κρατούν την Ίσπανία στο ζυγό.

Η βίαιη παρατήρησή της έκυρβε κάποια αλήθεια.

— Καί τι θα θέλατε να κάνω; ρώτησε άγρια ο Φραντζίσκο, να ζωγραφίζω έργα, που θα έδιναν την άφορημή, για να με στελείει ο Ντόν Μανουέλ στη φυλακή; Τι θα πετύχαινα παίζοντας το ρόλο του μάρτυρα για δική σας διασκέδαση;

— Δεν μπορούσατε να κάνετε τίποτε, απάντησε εκείνη μ' έλαφρό σαρκασμό, που

να με διασκεδάσει ή να προκαλέσει το θάυμασμό μου, Σενιόρ Γκόγια. Έχασα κάθε ένδιαφέρον για σάς και για το έργο σας, απ' τη στιγμή που γίνατε συμπεροντολόγος.

— Τολμάτε να με κρίνετε; Λαχταρούσε τόσο άπελπισμένα το θάυμαστό του πεντάμορφου αυτού πλάσματος, που δεν μπορούσε πιά να κρατηθεί ψύχραιμος.

— Ό καθένας που κυττάζει το έργο ενός ζωγράφου, δεν είναι κριτής του; Βλέποντάς τον άναστατωμένο και τραυματισμένο, του χαμογέλασε γλυκά.

— Για το έργο μου, πήτε μου ό,τι θέλετε, έχει άρκετη αξία για να επιζητήσει της επίκρισής σας.

Η Δούκισσα είδε πως το είχε παρακάνει.

— Για τη δουλειά σας τρέφω τη μεγαλύτερη εκτίμηση. Τώρα ήταν ειλικρινής, κι' ή άπότομη άλλαγή του τρόπου της τον ξάφνιασε.

— Εύχαριστώ απάντησε ξέπνοα ο Φραντζίσκο.

— Νομίζω πως είναι κρίμα, έξακολούθησε εκείνη, χαμογελώντας και πάλι, να σπαταλάτε ένα τόσο όφέλιμο για την Ίσπανία ύπλο. Άλλά αυτό είναι δική σας ύπόθεση. Δεν έχω τη διάθεση να παίξω το ρόλο της πολιτικής σας συνειδήσης.

— Έγκρίνετε τον Γκόγια, το ζωγράφο, αλλά τον Γκόγια τον άνθρωπο, δεν τον έχετε σε ύπόληψη.

Η Μαρία Γκαϊετάνα, άνασήκωσε τους άπαλούς γυμνούς της ώμους.

Την κύτταξε με βλέμα άστραφτερό.

— Βάζετε τον έαυτό σας, ψηλότερα από μένα, κι' αυτό δεν το δέχομαι.

— Μπιά;

— Άν είσασταν άντρας, δεν θα σάς έπέτρεπα να κρυφτείτε πίσω απ' το άριστοκρατικό σας αξίωμα.

Ήταν πολύ θυμωμένος, για να σκοτίζεται για τα λόγια του.

— Θα σάς καλούσα σε μονομαχία, πρόσθεσε με όργη.

— Μιά όμως και είμαι γυναίκα, τι θα κάνετε;

Ο Φραντζίσκο προχώρησε ένα βήμα, και στάθηκε τόσο κοντά της που ένοιωσε στο λαμό του, τη θερμή της άναπνοή. Τον έξερέθιζε, θέλοντας να προκαλέσει το βίαιο φέροσμά του. Έκείνος μη θέλοντας να της δώσει την ικανοποίηση της νίκης, συγκρατήθηκε από του να μην άρπάξει τους ώμους της.

Η Μαρία Γκαϊετάνα κάρφωσε το βλέμα της στο δικό του. "Τότερα γέλασε σιγά, και, στρέφοντας πάνω στα λεπτά, ψηλά της τακούνια, άπομακρύνθηκε άργά.

★

Όλη την άλλη μέρα, ο Φραντζίσκο ένοιωθε δυσαρεστημένος με τον έαυτό του. Τελικά, θέλοντας να ξεσπάσει, πήρε ένα άλογο απ' τους σταύλους και ξεκίνησε για το εργαστήρι του.

Βρήκε τον Χουανίτο να πελεκάει ένα χοντρό ξύλο.

— Τι είν' αυτό Χουανίτο; Δεν πιστεύω να μου το σπάσεις στο κεφάλι.

— Δεν ήθελες ούτε στα μπουλούνια του Γκοντόυ.

— Τι θες να πεις; ρώτησε ο Φραντζίσκο σοβαράς.

Ο γίγαντας του έρριξε μιιά ματιά και γύρισε άλλοιό το βλέμα.

— Φαίνεται να είσαι καλά τελευταία, Πάκο. Έτσι ντύνεσαι στο παλάτι;

— Δεν μπορώ να κάνω διαφορετικά.

— Άληθινά βελούδα, έ; Η φορεσιά αυτή θα πρέπει να σου κόστισε τέσσε-

ρις «ντολλάρες».

— Πέντε. Την έραψε ο ράφτης του παλατιού, κι' είναι πολύ άκριβός. Άλλά σ' αυτόν μ' έστειλαν.

Ο Χουανίτο, άδειασε γρήγορα το ποτήρι του, κάρφωσε το βλέμα στο πάτωμα κι' έπειτα σήκωσε άπότομα το κεφάλι του.

— Είσαι εύτυχημένος εκεί, Πάκο;

— Με πληρώνουνε και κάνουν τη δουλειά μου. Θα άφίσω στην άωνιότητα πολλά πορταίτα της βασιλικής οικογένειας κι' έτσι δεν έχω παράπονο.

— Πώς βρίσκεis το βασιλιά και τη βασίλισσα;

— Προσπαθώ να μη κρίνω τίποτα. Στην παραγματικότητα, εκείνος είναι ένας εύχάριστος, άβλαβής άνθρωπος. Έκείνη είναι πιά πολύπλοκη, αλλά πιστεύω άληθινά, πως αυτό που την βρίζουν έχουν άδικο. Είναι άμώροφη, όχι κακιά.

— Κι' ο Γκοντόυ; Τι νομίζεις γι' αυτόν;

Ο Φραντζίσκο γέλασε, αλλά σοβάρεψε βλέποντας πως ο φίλος του παρέμεινε σκυθρωπός.

— Νομίζω πως είναι, ό πιά εγωιστής, άπληστος άνθρωπος της Ίσπανίας. Δεν έχει άρχες, είναι άσύδοτος και άσυνειδητός.. Μισεί το λαό, δεν άγαπά παρά τον έαυτούλη του, και θά κάνει ό,τι μπορεί για ν' αύξήσει τη δύναμή του. Σου φτάνει αυτό;

Μιά γκριμάτσα γέλιου άπλώθηκε στη μορφή του Χουανίτο.

— Ήξερα πως δεν έχεις άλλαξει. Παρ' όλα όσα λένε μερικοί για τ' άσημία και τα βελούδα σου, έγω ήξερα πως είσαι ακόμα δικός μας. Τους έλεγα, πως ήθελες κι' έσύ να πάρεις μέρος στο γλέντι.

Ο Φραντζίσκο έρριξε μιιά ματιά στο φίλο του, και μιιά στη μαγκούρα.

— Νομίζω πως έτοιμάζεστε για μελάδες κι' όχι για γλέντι.

— Δεν θα γίνει φασαρία, Πάκο. Ούτε ο στρατός, ούτε ή άστυνομία δεν θ' άνακατευθούν. Πιστεύω να μην ξεχάσης πως αύριο το βράδυ, έχουμε το Καρναβάλι.

— Ά, ναι, θυμάμαι. Μά δεν είχα καιρό να έτοιμάσω ένα κοστούμι. Ήμουν πολύ άπασχολημένος.

— Κι' έγω και πολλοί απ' τους φίλους μου, δεν θα μασκαρευτούμε. Ο γίγαντας σκυθρωπάσε. Μολονότι πιστεύω πως για έναν άνθρωπο, στη θέση τη δική σου, το μασκάρεμα θα είναι άπαράτητο. Τουλάχιστον να φορέσεις μάσκα.

— Άν σ' άναγνώριζε κανείς, δεν θα ήταν καθόλου εύχάριστα για σένα ύστερα στο παλάτι.

— Μην άνακατεύεσαι σ' αυτές τις βλακείες, Χουανίτο.

— Με ξέρεis να κάνω ποτέ μου τίποτε το έγκληματικό; Ο λαός της Μαδρίτης σκοπεύει να δείξει μονάχα σ' όλο τον κόσμο το πως νιώθουμε. Θα δοθεί, όπως πάντα, ή γιορτή στην Μεγάλη πλατεία, με τους μασκαράδες και τους χορούς. Άργά το βράδυ, σά μαζευτεί πολλός κόσμος, μερικοί από μās θα παρελάσουν μ' έπιγραφές, που θα διασολοστέλνουν τον Γκοντόυ, καθώς και το Βοναπάρτη.

— Αυτό είναι επικίνδυνο, είπε ο Φραντζίσκο άσπρηά.

— Στάσου, δεν άκουσες το τέλος. Δυό νεαροί καλλιτέχνες, δεν πιστεύω να τους ξέρεis, έχουν φιάξει τα όμοιώματα του Γκοντόυ και του Βοναπάρτη. Θα μιλήσουν μερικοί, και στο τέλος θα

χορεύουμε τα όμοιώματα.

— Καταλαβαίνεις, πως ο Γκοντόυ θα στείλει τους φρουρούς του;

— Δεν θα κάνει καλά. Θα είμαστε πολλοί. Έξέ άλλου και μερικά σπουδαία πρόσωπα θα έρθουν μαζί μας σε άνοιχτά.

— Όθες να πεις τη Δούκισσα του Άλμπα, απάντησε ξερά ο Φραντζίσκο.

— Έλα μαζί μας και θα δεις, Πάκο!

— Θα έρχόμουν, αν πρόκειται μονάχα για τον Γκοντόυ. Άλλά γιατί και τον Βοναπάρτη;

— Γιατί θέλει να διοικήσει την Ίσπανία.

— Δεν πιστεύω, πιά στη βία και στην επανάσταση, το ξέρεις αυτό. Ωρίμασα.

— Μά, δεν είσαι έσύ που έλεγες πάντα πως ο λαός πρέπει ν' άγωνιστεί για τη λευτεριά του;

— Δεν έχω άλλαξει. Το πιστεύω ακόμη αυτό. Άλλά δίχως άματοχυσίες. Καί νομίζω πως με τη βοήθεια του Βοναπάρτη μπορούμε να κερδίσουμε πολλά περισσότερα. Γι' αυτό δεν θα έρθω μαζί σας αύριο.

★

ΤΟ ΒΡΑΔΥ του Καρναβαλιού, δεν ύπήρχαν ταξινές διαφορές. Άριστοκράτες και πολίτες άνακατεύτηκαν έλεύθερα. Οί περισσότεροι ήταν μεταμφιεσμένοι και δεν μπορούσε να ξεχωρίσεις έναν ντόν από έναν έμπορο.

Άκουγε κανείς παντού βιολιά, κιθάρες. Η άστυνομία, μη μπορώντας να ξεχωρίσει τους έντιμους πολίτες απ' τους μικροαπατεώνες ήταν άνημπορη στο να προλάβει δυσάρεστα έπεισόδια.

Ο Φραντζίσκο, έμεινε να δουλέψει στο παλάτι. Ήταν σίγουρος πως ή βραδυά θα είχε τραγικό τέλος, και μη μπορώντας να κάνει τίποτε πάχηξε να δοθεί στη δουλειά του. Άλλά, ώρα με την ώρα, οί μουσικές γίνονταν πιά εύθυμες, οί φωνές πιά δυνατές και του φαίνότανε πως ήταν ό μόνος σ' όλη την πόλη, που δεν έπαρνε μέρος στη γιορτή.

Η άνησυχία του μεγάλωνε. Λίγο πριν τα μεσάνυχτα ένοιωσε πως σκεφτότανε άδίκωπα τη Δούκισσα του Άλμπα. Άναρωτιότανε τι ρόλο θα έπαιζε στην έπίδειξη. Ίσως να μην ήξερε πως διέτρεχε κίνδυνο και πως το αξίωμά της δεν θα μπορούσε να την προστατέψει.

Ο έκνευρισμός του έγινε άφόρητος. Παράτησε τις μπιγιές του, άρπαξε ένα σκούρο μανδύα και χάθηκε μες στη νύχτα, λησμονώντας το ξέφος του. Στους δρόμους οί «μάγιας» τον φώναζαν στην καρδιά τους. Άρνήθηκε μ' ένα ψεύτικο χαμόγελο προχωρώντας με δυσκολία προς την πλατεία. Πήρε το μάτι του τα δυό όμοιώματα. Η πολιτική έπίδειξη είχε άρχισει.

Σπρώχνοντας δεξιά - άριστερά, έφτασε στις πρώτες σειρές. Τρεις κιθαριστές σκαρφάλωναν στην εξέδρα κι' άρχισαν να παίζουν, ενώ ο κόσμος τραγουδούσε. Τότε, φανερώθηκε μιιά νέα γυναίκα. Ένας συνεχής βρυχηθμός ένθουσιασμού χαιρέτησε την εμφάνισή της.

Για μιιά στιγμή, ο Φραντζίσκο νόμιζε πως ήταν μιιά «μάγια», αλλά ήξερε πως μονάχα μιιά κοπέλλα στον κόσμο είχε τόσο ώραία κόκκινα μαλλιά και μιιά τόσο ύπέροχα τέλεια κορμοστασιά. Κύτταξε κατάπληχτος τη Δούκισσα, που φορούσε την τομηρή μπλούζα, τη

φαρδύα φούστα και την πέτσινη ζώνη μιιάς «μάγια». Δεν είχε σκοτιστεί να φορέσει μάσκα.

Θέλοντας έπίτηδες να εξισωθεί με το λαό, φόρεσε το κοστούμι, που καμμιά άριστοκράτισσα δεν θα καταδεχότανε να βάλει. Άχρως να χορεύει το «γιάτα», τον άγαπημένο χορό του λαού. Κι' άλλα ξευγάρια σκαρφάλωναν στην εξέδρα, οί κιθαριστές δυνάμωσαν το παίξιμό τους.

Ο Φραντζίσκο σκέφτηκε να γυρίσει πίσω, αλλά είχε τόσο γοητευτεί απ' το χορό της Δούκισσας που του ήταν άδύνατο να φύγει. Είχε πιά από καιρό καταλάβει τον πόθο του για την Μαρία Γκαϊετάνα, αλλά ή ψηλή της θέση τον έξανάγκασε να μένει σ' άπόσταση.. Άπόψε όμως, φορώντας το κοστούμι της «μάγιας», είχε σπάσει τους φραγμούς. Τη μισούσε, μαντεύοντας πως κάθε άντρας στην πλατεία την ποδούσε, αλλά συνάμα την λαχταρούσε άπελπισμένα.

Σαφνικά, τα βλέματά τους συναντήθηκαν. Έσφυγε απ' τον καθαλλισμό της και στάθηκε μιιά στιγμή, χαμογελώντας θριαμβευτικά, με την άνοιχτή ως τα στηθεία της μπλούζα και τα χέρια στους γοφούς.

— Έ, σ' έχει! Φραντζίσκο Γκόγια: του φώναξε δείχνοντας τον με το δάχτυλο.

Έκείνος δέχτηκε τον χαιρετισμό της, γάζοντας το καπέλλο του.

— Δεν θα χορεύεις μαζί μου; Μιά άγρια λάμψη άστραψε στα μάτια της. Νόμιζε πως τον κορόιδευε και την κύτταξε παγερά, δίχως να της δώσει απάντηση.

Έξαγριωμένη εκείνη, έκανε μιάν έπιτακτική χειρονομία. Η μουσική κι' οί χορευτές σταμάτησαν.

— Η νύχτα αυτή, άνήκει στο λαό της Ίσπανίας, είπε μιλώντας δυνατά για να την άκούσουν όλοι. Όποιος δεν είναι άπόψε μαζί μας είναι έχθρος μας. Έσύ, Φραντζίσκο Γκόγια, τι είσαι; Είσαι Ίσπανός ή κανένας ύπηρέτης αυτών που άρνούνται τη λευτεριά στο λαό μας; Σε προκαλώ να δηλώσεις τις προτιμήσεις σου. Χόρεψε μαζί μου, ή έχε το θάρρος να όμολογήσεις πως είσαι έχθρος της λευτεριάς των Ίσπανών.

Μη μπορώντας να διαλέξει, ο Φραντζίσκο πήδηξε στην εξέδρα. Ούθελε να την άρπάξει απ' τους γυμνούς ώμους και να την τραντάξει, αλλά ο κόσμος χειροκροτούσε, αν ύπόκυπτε στην επιθυμία του, θά τον κατακοιμάτιζαν. Έτσι, λοιπόν, έβγαλε το καπέλο του, έκανε μιιά βαθεία κοροϊδευτική ύπόκλιση κι' έπλωσε το χέρι του προς την Δούκισσα, ενώ οί καθαριστές τόνιζαν έναν εύθυμο σκοπό.

Η Μαρία Γκαϊετάνα χαμογελούσε ζωηρά.

— Σας χαιρετώ, Σενιόρ Γκόγια, του είπε θριαμβευτικά. Τώρα πιά δεν μπορείτε να κρυφτείτε πίσω απ' το τελάρο σας. Άκόμη και ο Ντόν Μανουέλ θα μάθει με ποιους είστε. Δεν θα μ' εύχαριστήσετε που σάς βοήθησα; Εκείνος κατάπτε μιιά βαρεία κουβέντα.

Την κύτταξε ψυχρά κι' έγω έκαμνε μιιά στροφή γύρω του χτυπώντας στη ξύλινη εξέδρα τα ψηλά της τακούνια, της είπε ήρεμα.

— Τολμάτε να μου μιλάτε για το λαό; — Καί βέβαια. Μ' άγαπάνε.

Η ΣΥΝΕΧΕΙΑ: Στο έπόμενο.

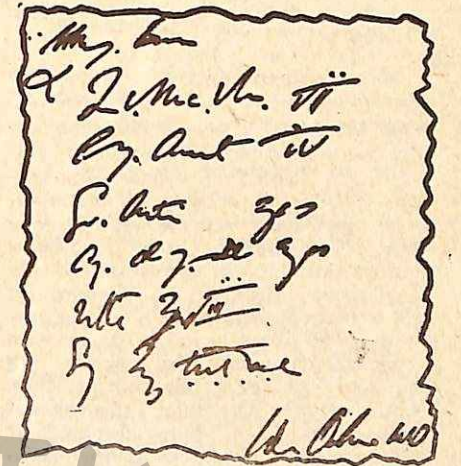
ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΑ

όρνιδοσκαλίσματα

Συμβαίνει να διαβάσουμε στις έφημερίδες — όχι πολύ συχνά, εύτυχώς — ότι «ό τάδε άπεβίωσεν εκ λάθους του φαρμακοποιού», ό όποιος του έχορήγησε το φάρμακο που δεν έπρεπε...

Ένας άνθρωπος πεθαίνει, ένας άλλος άνθρωπος κάθεται στο έδώλιο του κατηγορουμένου, δυό ζωές καταστρέφονται. Ποιός φταίει;

Τυπικά, ό φαρμακοποιός είναι υπεύθυνος για τα φάρμακα που πουλάει στους πελάτες του, έφ' όσον είναι ειδικά εκπαιδευμένος στη Φαρμακολογία και ύποτίθεται ότι ξέρει την έπιστήμη αυτή καλύτερα από τον ίδιο το γιατρό. Έτσι, στην Άγγλία π. χ. ό φαρμακοποιός θεωρείται υπεύθυνος ακόμα και

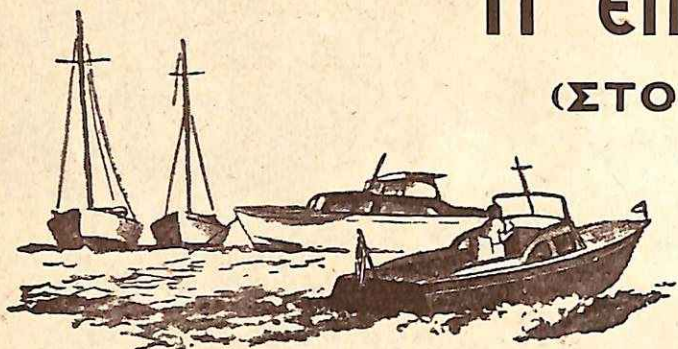
για τα λάθη του γιατρού. Άν ό γιατρός χορηγήσει δυό φάρμακα συγχρόνως, τα όποια είναι άκίνδυνα αν ληφθούν χωριστά, αλλά προκαλούν επικίνδυνες αντιδράσεις αν ληφθούν ταυτοχρόνως, ό φαρμακοποιός πρέπει να έπισημάνει το λάθος και ν' άρνηθεί να εκτελέσει τη συνταγή. Για να κρατήσει το έπάγγελμά σε ύψηλό έπιστημονικό επίπεδο, ή Ένωση των Άγγλων Φαρμακοποιών διαθέτει πλήθος έπιθεωρητών που έμφανίζονται ως άπλοι πελάτες στο φαρμακείο και ζητούν την εκτέλεση μιιάς λανθασμένης συνταγής. Άν ό Φαρμακοποιός πέσει στην παγίδα, θα διαγραφεί από το έπάγγελμα.

Άλλ' ίσως ό μεγαλύτερος κίνδυνος είναι τα όρνιδοσκαλίσματα των γιατρών στις συνταγές. Είναι θαύμα πως κατορθώνουν να διαβάσουν αυτά τα ιερογλυφικά! Ο φαρμακοποιός, φυσικά, είναι όπορρωμένος να έπιστρέψει τη συνταγή αν έχει και την ελάχιστη άμφιβολία για το περιεχόμενό της. Άλλά συνήθως την εκτελεί, κι' όποιον πάρει ό χάρος!

Η συνταγή που δημοσιεύουμε πιά πάνω είναι ένα τωαντοτικό που περιέχει στρουχνίνη, άρσενικό και χλωροφόρμιο. Τρέμει κανείς όταν αναλογίζεται από ποό κορέμεται ή ζωή ενός ανθρώπου...

Ἡ ἐπιχείρηση «πέζος»

(ΣΤΟΝ ΚΟΛΠΟ ΤΗΣ ΜΑΝΙΛΛΑΣ)

2ον

ΟΙ ΑΜΕΡΙΚΑΝΟΙ δύτες επιστρέφουν στο πλοίο τους και καταστρώνουν το σχέδιό τους. Παρατήρησαν ότι τα ξύλα των κιβωτίων έχουν «μονιχιάσει» και αρχίζουν να σπίζουν. Στις προσεχείς καταδύσεις θα διαλύσουν τα κιβώτια με τέτοιο τρόπο ώστε οι σάκκοι των άσημένιων «πέζος» θα διασκορπισθούν στα άνεβάσματα. Έτσι οι δύτες θα μπορούν να κλέψουν μερικά από τα «πέζος».

Ο Σαλομόν τεμαχίζει πολλά παντελόνια και ράβει μικρές σακκούλες που μπορούν να κρεμαστούν από τη μέση κάτω από τη στολή του. Στο θυθό ο δύτες θα γεμίσει τις σακκούλες με τα σκόρπια «πέζος». Μόλις φτάσει πάλι στο κατάστρωμα, οι σύντροφοί του θα τον βοηθήσουν να βγάλει τη στολή και θα κρύψουν με τρόπο τις γεμάτες σακκούλες.

Ο Μάν καταδύεται πρώτος. Κάτω από το σκάφανδρο του έχει κρύψει ένα κοπίδι για να διαλύσει τα κιβώτια. Μόλις φτάνει στο θυθό, κόβει τις μεταλλικές ταινίες που συγκρατούν τα σανίδια των κιβωτίων και δίνει το σήμα για το ανέβασμα. Στα μισά του δρόμου το κιβώτιο διαλύεται εντελώς και οι σάκκοι των «πέζος» ξαναπέφτουν στον πάτο. Οι Φιλιππινέζοι που χειρίζονται το θίντσι καταλαβαίνουν ότι το σκηνικό τους χαλάωσε και το ξανακατεβάζουν. Ο Μάν στέλνει ένα δεύτερο κιβώτιο, που έχει την ίδια τύχη. Κατόπιν αναδύεται.

Στο κατάστρωμα, είναι όλοι αναστατωμένοι. Ο Γιοσόμπε φαίνεται άπαρηγόρητος, ενώ ο «κεμπί» βλοσυρός, ρίχνει απειλητικά βλέματα στους Αμερικανούς αχμαλώτους.

— Όλα τα κιβώτια είναι σάπια, δηλώνει ο Μάν με απάθεια. Μόλις τ' άγγιξεις διαλύονται...

— Μα τα χθεσινά ήταν όλα γερά, κλαυθυρίζει ο Γιοσόμπε.

— Χθές είχαμε τύχη! απαντάει ο Μάν. Ο Μπάροττον κατεβαίνει δεύτερος. Γεμίζει το σακκουλάκι του με «πέζος» και, για να παρηγορήσει λίγο τον Γιοσόμπε, στέλνει ένα γερό κιβώτιο στην επιφάνεια. Αναδύεται τη στιγμή που ο «κεμπί» και ο Γιοσόμπε θαυμάζουν το θησαυρό και έτσι βρίσκει καιρό να κρύψει τη λεία του κάτω από μερικά κουρέλια.

Ο Σαλομόν, όταν έρχεται η σειρά του, στέλνει επάνω ένα άθικτο κιβώτιο αλλά προφταίνει να διαλύσει μια ντουζίνα. Η συγκομιδή θα γίνει έτσι πύλο εύκολη στις επόμενες καταδύσεις.

Το θράδυ οι Αμερικανοί μετρούν τη λεία τους: 750 δολάρια σε άσημένα «πέζος». Είναι μια καλή αρχή, αλλά θα χρειασθούν πολλά περισσότερα για να εξαγοράσουν μερικάς Γαπωνέζους και να

Πάνω από όχτώ εκατομμύρια δολάρια σε φιλιππινέζικα άσημένα «πέζος» βρίσκονται στον πυθμένα του Κορρεζιντόρ και οι Ιάπωνες είναι αποφασισμένοι να τ' ανασύρουν με κάθε τρόπο. Άλλ' έχουν να κάνουν με την έφευρετικότητα των Αμερικανών αχμαλώτων δυνών, που ανατρέπουν τα σχέδιά τους... Είναι μια αληθινή ιστορία που συνέβη το 1942 όταν οι Αμερικανοί είχαν εξαναγκασθεί να έκκενώσουν τις Φιλιππίνες και τα Ιαπωνικά στρατεύματα θριάμβευαν στον Ειρηνικό Ωκεανό....

ΤΟΥ JOHN HUBBELL

οργανώσουν ένα σύστημα διανομής στους αχμαλώτους του Κορρεζιντόρ της Μανίλλας.

Στις επόμενες δεκαπέντε μέρες θα συσσωρεύσουν στο άμπάρι του πλοίου τους πάνω από 10.000 δολάρια. Στο διάστημα αυτό έχουν στείλει στην επιφάνεια κόπου 55.000 δολάρια και ο Γιοσόμπε είναι άρκετα ικανοποιημένος. Άλλ' «κεμπί» έχει τη γνώμη ότι η επιχείρηση δεν προχωρεί άρκετα γρήγορα. Αποφασίζει ν' αδιάσει τον άρτιμο των δυνών. Στο στρατόπεδο αχμαλώτων του Καμπαταντουάν ανακαλύπτει άλλους τρεις δύτες: Τον ναύτη Σήιτς, τον σιτιστή Τσόπτικ και τον ξυλουργό Άντερσον, που είχαν όλοι χρησιμοποιηθεί στην επιχείρηση του καταποντισμού των «πέζος», όταν οι Αμερικανοί ξεκένωσαν τις Φιλιππίνες. Οι παλιοί δεν άργούν να τους μνησούν στο μυστικό: Τους δείχνουν το πλοίο, που είναι παραφορτωμένο από άσημένα νομίσματα, ταγάρια, ζαχαρώδη, κονσέρβες, καφέ, πιτάκια... Οι καινούργιοι μένουν κατάπληκτοι, αλλά δε δισταίνουν να μπουν στο παιχνίδι.

Το σύστημά τους είναι πολύ απλό: Οι Φιλιππινέζοι βοηθοί τους έχουν το δικαίωμα να επισκέπτονται την οικογένειά τους στη Μανίλλα. Οι Αμερικανοί τους βολιδοσκοπήσαν και διαπίστωσαν ότι οι Φιλιππινέζοι είναι καλοί πατριώτες που δεν τρέφουν καμιά συμπάθεια για τις Ιαπωνικές αρχές κατοχής και για τον αυτοκράτορα Χιροχίτο. Οι Αμερικανοί τους άποκαλύπτουν το παιχνίδι και οι Φιλιππινέζοι δέχονται πρόθυμα να τους βοηθήσουν στη διανομή των «πέζος». Στη Μανίλλα έρχονται σ' επαφή με κινεζικούς αργυρομοιβούς που δεν έχουν καμιά αντίρρηση ν' ανταλλάξουν τα κατοχικά χαρτονομίσματα με γερό μεταλλικό νόμισμα. Έχουν κιόλας κυκλοφορήσει τόσα πολλά άσημένα νομίσματα στην αγορά ώστε η αξία του Ιαπωνικού γέν καταρρέει κάθε μέρα και πύλο πολύ. Αυτό εξυπηρετεί τα σχέδια των Αμερικανών γιατί έτσι οι Γαπωνέζοι φρουροί εξαγοράζονται πύλο εύκολα. Με τα «πέ-

ζος» αγοράζονται τρόφιμα και είδη ιματισμού που διανέμονται κρυφά στα στρατόπεδα αχμαλώτων. Οι Φιλιππινέζοι, φυσικά, παίρνουν γενναίες προμήθειες, άλλ' αυτό είναι δικαίω έφ' όσον διακινδυνεύουν τη ζωή τους.

Την επομένη της άρρίξεως των νέων δυνών ο Γιοσόμπε, για να επιταχύνει την εργασία, ρυμουλκεί το πλωτό «ανάκτορο» των αχμαλώτων, ως το νότιο μπουράγιο, πύλο κοντά στον τόπο των καταδύσεων. Αυτό δεν ευχαριστεί καθόλου τους Αμερικανούς. Δε θα έχουν πύλο ούτε στιγμή ήσυχία. Δίπλα τους, στο ίδιο μπουράγιο, είναι δεμένο ένα ρυμουλκίδο και μια φορητήγίδα. Δεν αποκλείεται οι Γαπωνέζοι ναυτικοί να θελήσουν να τους επισκεφθούν. Άλλά πάντως όχι αυτή την ημέρα: Ο σύρρανος είναι συννεφιασμένος και προμηνύεται καταιγίδα.

Τό άλλο πρωί όλη η περιοχή σαρώνεται από έναν άγριο τυφώνα. Οι Γαπωνέζοι ναύτες εγκαταλείπουν βιαστικά το ρυμουλκίδο τους και κώνονται στα καταφύγια του Κορρεζιντόρ. Τα πελώρια κύματα κοντεύουν να καταβροχθίσουν όλο το λιμάνι της Μανίλλας. Άλλά οι Αμερικανοί πρέπει με κάθε τρόπο να σώσουν το σαπιοκάραβό τους. Άν συντριβεί στις άντες, όλο το πολύτιμο φορτίο του θα σκορπισθεί στην άμμουδιά... Έπειτα από έναν πολύωρο άπεγνωσμένο αγώνα κατά των στοιχείων της φύσεως, οι αχμαλώτοι θ' αποφύγουν την καταστροφή.

Μετά το πέραςμα του τυφώνα, το Κορρεζιντόρ μοιάζει με πεδίο μάχης. Δεν έχει μείνει ούτε ένα δέντρο όρθιο. Οι καλύβες των παράδων, οι αποθήκες, έχουν εξαφανισθεί. Η φορητήγίδα των Γαπωνέζων έχει παρασυρθεί απ' τα κύματα. Έγινε χίλια κομμάτια στην νότια άκρη του νησιού και δεκάδες κιβώτια με «πέζος» έχουν σκορπισθεί ανάμεσα στα βράχια. Οι Φιλιππινέζοι παράδες επωφελούνται και γεμίζουν τις τσέπες τους με άσημένα νομίσματα.

Έπι δυο βδομάδες οι Γαπωνέζοι είναι πύλο άσασχολημένοι με τις επισκευές

των πλοίων και των αποθηκών τους, πράγμα που δίνει τόν καιρό στους Αμερικανούς ν' άσχοληθούν με τη δική τους «επιχείρηση», τη διανομή των «πέζος» στους αχμαλώτους. Μετά την καταιγίδα οι Γαπωνέζοι έχουν στείλει άγχαρές αχμαλώτων για να σηκώσουν τα χαλάσματα που φράζουν τούς δρόμους. Οι ομάδες δεν επιτηρούνται πύλο προσεκτικά και οι φρουροί δεν ξεχωρίζουν τούς δύτες που ανακατεύονται με τούς άλλους αχμαλώτους και μοιράζουν «πέζος» με τις χούφτες. Έτσι χιλιάδες «πέζος» διαχετεύονται στα στρατόπεδα.

Οι δύτες, όστόσο, αποφασίζουν να μην παρατραβήξουν το παιχνίδι γιατί καταλαβαίνουν πώς οι Γαπωνέζοι αρχίζουν γάτι να μυρίζονται. Πραγματικά, την άλλη μέρα, ο λοχαγός Τακιούτι τούς επισκέπτεται. Συννοδύεται από έναν άλλον άξιωματικό που έχει πύλο αντιπαθητικό ύφος. Χωρίς να πύλο λέξη ψάχνουν στο θάλαμο, αναποδογυρίζουν τα στρώματα, άνοίγουν τα ντουλάπια.

Τέλος, ο Τακιούτι ετοιμάζεται ν' άνοίξει το άμπάρι. Μέσα εκεί άπόχουν μερικές χιλιάδες «πέζος». «Τήν πάθαμε!» σκέπτονται οι αχμαλώτοι. Άλλ' εντελώς άνεξήγητα, ο Τακιούτι άπομακρύνεται απ' το άμπάρι.

— Άπαιτώ να εργάζεσθε με περισσότερη προθυμία, τούς λέει άυστηρά και φεύγει.

— Φαίνεται ότι θα ξέχασε το άμπάρι! λένε οι αχμαλώτοι μ' ένα στεναγμό άνακουφίσως.

— Δεν τό ξέχασε, έξηγει ο Σώεας, αλλά την τελευταία φορά που τό είδε ήταν γεμάτο ποντίκια. Φαίνεται πώς ο κ. Λοχαγός φοβάται τα ποντίκια! Άλλά θα ντραπεί και θα ξανάρθει. Πρέπει να βιασθούμε....

Οι αχμαλώτοι δε βρίσκουν άλλη λύση παρά να ξαναρίξουν στη θάλασσα τούς θησανρούς που τούς είχαν άποσπάσει με τούς κινδύνους.

Ο Τακιούτι ξανάρχεται την άλλη μέρα με τρεις ένοπλους στρατιώτες. Ψάχνουν το πλοίο επί ώρες, κατεβαίνουν και στο άμπάρι. Οι Αμερικανοί τούς κυττάζουν με ύφος προσβεβλημένης άξιοπρέπειας.

— Έργαστήκαμε σκληρά για σάς, και τώρα μάς θεωρείτε κλέφτες, λέει ο Σώεας.

ΜΙΚΡΟ ΒΙΑ ΚΑΙ ΙΔΙΟΦΥΪΑ

Οι Αμερικανοί «φέρουν βαρέως» την επιστημονική τους καθυστέρηση στον τομέα των διαστημικών έρευνών. Οι ίδιοι όμολογούν πώς οι Ρώσοι τούς έχουν ξεπεράσει σ' άρισμένα σημεία. Άλλ' εκείνο που τούς βασανίζει δεν είναι τόσο η άπώλεια γοήτρου, όσο οι λόγοι αυτής της καθυστέρησης. Οι Αμερικανοί επιστήμονες δίνουν διάφορες έξηγήσεις σ' αυτό το λυπηρό για τη Δύση φαινόμενο.

Ο Γκέϋλντ Χάξερ, ο Αμερικανός «άπόστολος της διαιτητικής», ισχυρίζεται ότι γνωρίζει την αίτία των επιστημονικών άπαισιών των Ρώσων: Οι άπαισιές τους, κατά τον Χάξερ όφείλονται στη διατροφή τους.

Οι Ρώσοι, έξηγει ο Αμερικανός διατολόγος, καταναλίσκουν τροφές πύλο φυσικές από τούς Αμερικανούς. Η σοβιετική διασπονητική άναπύρωση όφείλεται στη συνήθεια των Ρώσων να τρώνε μαύρο ψωμί, από άλευρα όχι πύλο καθαρά, όπως και πολλές άλλες φυσικές θρεπτικές ουσίες, που περιέχουν μικροοργανισμούς.

«Τρώτε περισσότερα μικρόβια, συμπεραίνει ο Χάξερ, γιατί είναι σφάλμα να καταναλίσκετε τρόφιμα πύλο καθαρά ή άποστειρωμένα!»

— Δεν τό θεωρώ έντελώς άπίθανο να έισθε κλέφτες, απαντάει ψυχρά ο Τακιούτι.

Ο λοχαγός εγκαταλείπει το πλοίο μανιασμένος. Έψαξε παντού και τό μόνο άποτέλεσμα είναι ότι λέρωσε τα λευκά του γάντια. Δε βρήκε ούτε μισό «πέζος». Άλλά δεν είναι κούτος, ξέρει ότι οι Αμερικανοί τόν εξαπατούν και είναι άποφασισμένος να τό άποδείξει. Κατόπιν, θα έθδει ή σειρά του έκτελεστικού άποσπάματος!

Τήν επομένη, οι φόβοι των Αμερικανών έπιβεβαιώνονται. Τήν ώρα που ετοιμάζονται να καταδυθούν ο βλοσυρός «κεμπί» αρχίζει να γδύνεται.

— Θα βουτήξει ο ίδιος! άναγγέλλει ο Γιοσόμπε. Θέλει να εξακριβώσει τι γίνεται εκεί κάτω....

Αυτή τη φορά οι αχμαλώτοι δε γλυτώνουν. Έκτός άν... ο «κεμπί» μείνει για πάντα στον πάτο! Οι Αμερικανοί βοηθούν τόν Γαπωνέζο να φορέσει τό σκάφανδρο. Ο Σήιτς τόν εφαρμόζει τη μάσκα. Ο Μάροττον άναλαμβάνει τό χειρισμό της άεραντίλας και ο Σώεας προσέχει τό καλώδιο άσφαλείας. Στην κατάρτηλη στιγμή, ή άεραντίλα θα πάθει μια μικρή «βλάβη».

Ο «κεμπί» βουτάει στο νερό, αλλά

λά δεν έχει κατεβεί περισσότερο από ένα μέτρο και να πύλο εμφανίζεται και πάλι στην επιφάνεια. Βγάζει τη μάσκα του και μιλάει χαμηλόφωνα στον Γιοσόμπε.

— Ο «κεμπί» πάσχει από... κλειστοφοβία! έξηγει ο Γιοσόμπε. Δεν μπορεί να υποφέρει τη μάσκα. Έξ άλλου, είναι πεπεισμένος ότι έισθε όλοι πύλο παιδιά, άλλωστε δεν θα τόν βοηθούσατε με τόση προθυμία να ντυθεί!

Οι καταδύσεις συνεχίσθηκαν ως τό τέλος του φθινοπώρου όποτε οι επιχειρήσεις εγκατελείφθηκαν. Όσο για τα νομίσματα του κυκλοφορούσαν λαθραία, οι Γαπωνέζοι δεν παραδέχθηκαν ποτέ ότι είχαν εξαπατηθεί, κάτω από τη μύτη ενός «κεμπί» από τούς Αμερικανούς αχμαλώτους.

Όλοι οι ήρωες αυτής της παράξενης ιστορίας έπέζησαν του πολέμου, έκτός από τόν Τσόπτικ που πέθανε τό 1944. Κανείς απ' αυτούς δεν είναι πύλο πύλο. Μονάχα ο Σώεας κατέχει ένα μοναδικό άσημένο νόμισμα που κράτησε για άνάμνηση. Και όμως, τό 1942 ύπηρξαν οι πύλο πύλο... αχμαλώτοι πολέμου της ιστορίας!

Και τί άπέγινε ο θησανρός; Μετά την άπελευθέρωση των Φιλιππίνων, οι Αμερικανοί δίσωσαν περίπου 2.500.000 δολάρια. Τα όπόλοιτα τα έγκατέλειψαν γιατί τα κιβώτια είχαν άποσυντεθεί, τα νομίσματα διασκορπίσθηκαν κι ή επιχείρηση κούτιζε περισσότερα απ' όσα άπέδιδε. Τό 1947 δυο Αμερικανοί ίδιώτες έήτησαν τήν άδεια να κάνουν έρευνες, αλλά δεν μπόρεσαν να βρούν παρά 250 δολάρια.

Πάνω από τέσσερα εκατομμύρια δολάρια μένουν ακόμα στο θυθό του κόλπου της Μανίλλας. Διασκορπισμένα και θαμμένα στην άμμο από τα ρεύματα και τις τρικυμίες τ' άσημένα «πέζος» θα μείνουν άσφαλώς εκεί ως τό τέλος του κόσμου...

ΔΙΑΣΤΗΜΑ

ΑΤΟΜΟΚΙΝΗΤΟΣ ΠΥΡΑΤΛΟΣ

Ὁ Σουηδὸς ἐμπειρογνώμων Λάρσον ἐδήλωσεν ὅτι εἶναι πιθανὸν ἡ Ρωσία νὰ διαθέτῃ ἥδη πύραυλον μὲ ἀτομικὸν ἀντιδραστήρα.

Ὁ κ. Λάρσον πιστεύει ὅτι ὁ ὕπὸ τῆς Ρωσίας ἐκτοξευθεὶς προσφάτως, διηπειρωτικὸς πύραυλος εἰς τὸν Εἰρηνικὸν εἶναι ἐνδεχόμενον νὰ ἐλειτούργησεν μὲ πυρηνικὴν ἐνέργειαν.

Ὁ Λάρσον κατέφυγε προσφάτως εἰς Δυτικὴν Γερμανίαν. Διετέλεσεν ἀντεπιστέλλον μέλος τῆς ἐπιτροπῆς τηλεκατευθυνόμενων ὀπλῶν τοῦ συμβουλίου ἀμύνης τοῦ Συμφώνου τῆς Βαρσοβίας καὶ μέλος τοῦ τεχνικοῦ ἐπιμελητηρίου τῆς Ἀνατολικῆς Γερμανίας. Βεβαίως ἐπίσης διὰ τὴν παρῶσα αὐτοπροσώπως εἰς τὴν ἐκτόξευσιν σοβιετικῶν διηπειρωτικῶν πυραύλων εἰς τὸ κέντρον δοκιμῶν Κράνσν, τῆς Ρωσίας.

ΑΙ ΔΙΩΡΥΓΕΣ ΤΟΥ ΑΡΕΩΣ

Ὁ Σοβιετικὸς ἐπιστήμων κ. Νταβίντωφ, διετύπωσε τὴν θεωρίαν ὅτι αἱ μυστηριώδεις διωρυγες τοῦ Ἀρεὼς εἶναι εἰς τὴν πραγματικότητά βαθεῖαι ρωγμῆς στρώματος πάγων, πού καλύπτουν τὸ μεγαλύτερον μέρος τοῦ πλανήτου αὐτοῦ.

ΙΑΤΡΙΚΗ-ΒΙΟΛΟΓΙΑ

ΑΝΤΙΣΤΑΛΗΠΤΙΚΟΝ ΦΑΡΜΑΚΟΝ

Ἀγγλικὸς Οἶκος παρασκευῆς φαρμάκων ἀνεκοίνωσεν ὅτι ἀνεκάλυψε εὐθὺν καὶ ἀβλαβὲς φάρμακον, τὸ ὁποῖον, ὑπὸ μορφὴν δισκίων, παρεμποδίζει τὴν σύλληψιν.

Ὁ Οἶκος αὐτὸς ἀνεκοίνωσε ὅτι ἐγένοντο πειράματα ἐπὶ ζώων, τὰ ὁποῖα κατέδειξαν ὅτι τὸ νέον φάρμακον ἐπιδρᾷ ἐπὶ τῶν κυττάρων τῆς ὠοθήκης. Τὸ φάρμακον, λαμβανόμενον διὰ τοῦ στόματος, παρεμποδίζει τὴν ἀπελευθέρωσιν τῶν κυττάρων τῆς ὠοθήκης καὶ οὕτω καθιστᾷ ἀδύνατον τὴν σύλληψιν.

Εἰς τοὺς ἀντιπροσώπους τοῦ Τύπου ἐτονίσθη ὅτι μόνον ἡ χρησιμοποίησις τοῦ νέου φαρμάκου ὑπὸ γυναικῶν, τελουσῶν ὑπὸ λατρικὴν ἐπιτήρησιν, θὰ εἶναι δυνατόν νὰ ἐπιβεβαιωθῇ, ὅτι τὰ δισκία εἶναι ἀπῆλλαγμένα ἐπιβλαβὲς ἐπιδράσεως ὡς συνέβη εἰς τὰ γενόμενα μέχρι τοῦδε ἐπὶ ζώων πειράματα. Κατὰ τὰς ἰδίας πληροφορίες, θὰ παρέλθουν τοὺς ἑξῆς τρεῖς μῆνες πρὸς τοῦ γίνοντι πειράματα ἐπὶ γυναικῶν. Μόνον μετὰ κλινικὰ πειράματα δώδεκα μηνῶν θὰ εἶναι δυνατόν νὰ διαπιστωθῇ ἂν τὸ φάρμακον εἶναι ἀποτελεσματικὸν καὶ ἀπῆλλαγμένον ἐπιβλαβὲς ἐπιδράσεως.

Πειράματα δι' ἄλλων παρεμφερῶν οὐσιῶν διεξάγονται ἀπὸ ἐτῶν, ἰδίως εἰς τὰς Ἡν. Πολιτείας καὶ τὸ Πόρτο Ρίκο. Κατὰ τὸ παρὸν γίνονται πειράματα εἰς τὴν Μ. Βρετανίαν μὲ ἄλλας οὐσίας.

ΦΑΡΜΑΚΟΝ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΦΑΛΛΑΚΡΑΣ;

Εἰς τὴν Βρετανικὴν Ἱατρικὴν Ἐφημερίδα δημοσιεύεται περίπτωσις ἀτόμου, τὸ ὁποῖον ἀπέκτησε ὠραιότητα κόμην τρεῖς μῆνας μετὰ τὴν θεραπείαν του δι' εἰδικῶν νέου φαρμάκου, ἐνῶ ἦτο τελειῶς φαλακρὸν ἀπὸ τῆς ἡλικίας τῶν τεσσάρων ἐτῶν.

Τὸ χρησιμοποιηθέν φάρμακον εἶχεν ὡς δάσιν τὴν κοριζόνην καὶ ἄλλας ἀνδρικὰς καὶ γυναικείας ὁρμόνας.

Η ΤΕΧΝΗΤΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΖΩΗΣ

Ἐπιστήμονες τῶν ἀμερικανικῶν ἐργαστηρίων τῆς εταιρίας Ντυνὸν Ἰσχυρίζονται ὅτι ἠδυνήθησαν νὰ προκαλέσουν τεχνητὴν παραγωγὴν μυγμάτων ἀζώτου ἀπαραίτητων διὰ τὴν ζωὴν, κατ' ἀπομίμιν τῆς σχετικῆς διαδικασίας τῆς φύσεως.

Πράγματι, ὡς ἀναφέρεται εἰς τὴν σχετικὴν ἀνακοίνωσιν, οἱ ἐπιστήμονες ἐπέτυχον νὰ ἐπαναλάβουν ἐντὸς δοκιμαστικῶν σωλήνων τὴν διαδικασίαν παρα-

γωγῆς μυγμάτων ἀζώτου ποὺ συντελεῖται ἐντὸς ζώντος κυττάρου.

Η ΦΩΤΟΓΡΑΦΗΣΙΣ ΤΩΝ ΟΓΚΩΝ

Ὡς μετέδωκεν ὁ ραδιοφωνικὸς σταθμὸς τῆς Μόσχας, Σοβιετικὸς ἱατρὸς κατεσκεύασε συσκευήν διὰ τὴν φωτογράφησιν τῶν ἀγγείων τοῦ ἀνθρώπινου σώματος διὰ μέσου τοῦ δερμάματος, μὲ σύνθητες φωτογραφικὸν φιλμ. Ἡδη, ὁ ἐπιστήμων ἀσχολεῖται μὲ μέθοδον φωτογραφήσεως ὄγκων εὐρισκομένων εἰς διάφορα μέρη τοῦ ἀνθρώπινου σώματος.

ΑΙ ΠΥΡΗΝΙΚΑΙ ΒΟΜΒΑΙ ΚΑΙ Η ΡΑΔΙΕΝΕΡΓΕΙΑ

Ἐκθεσις Δανῶν, Νορβηγῶν καὶ Σουηδῶν ἐπιστημόνων, ὑποβλήθησα εἰς τὸν Ο.Η.Ε. ἀποκαλύπτει ὅτι, ἡ συνολικὴ ἐκρηκτικὴ δύναμις τῶν πυρηνικῶν δοκιμῶν τοῦ 1958 ἦτο ἰσοδύναμος πρὸς πρὸς 2.000 βόμβας τοῦ τύπου τῶν ριφειδῶν ἐναντίον τῆς Ἰαπωνίας κατὰ τὸ τέλος τοῦ δευτέρου παγκοσμίου πολέμου. Ἐν τῷ μεταξὺ εἰς Τόκιο ἀνεκοινώθη ἐπισήμως ὅτι εἰς τὰ ὕδατα βορρῆς πού ἔπρεπε τὴν νύκτα τῆς παρελθούσης Δευτέρας εἰς τὴν δυτικὴν Ἰαπωνίαν διεπιστώθη ἡ παρουσία 28 πλάσας τῆς συνήθους ραδιενεργείας.

ΑΝΤΙΔΡΑΣΤΗΡΕΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΝΤΑΡΚΤΙΚΗΝ

Αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι προτίθενται νὰ κατασκευάσουν τρεῖς πυρηνικοὺς ἀντιδραστήρας εἰς τὴν Ἀνταρκτικὴν. Οἱ ἀντιδραστήρες αὗτοι θὰ χρησιμοποιηθοῦν διὰ τὴν παραγωγὴν θερμότητος καὶ εὐθὺν ἡλεκτρικῆς ἐνεργείας εἰς τὴν παγωμένην ἥπειρον.

ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΑ

Η ΚΑΤΑΓΩΓΗ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

Ὁ σέρ Ἀλίστερ Χάρτυ, καθηγητῆς τῆς Ζωολογίας εἰς Ὁξφόρδην, ἀνέπτυξε νέαν θεωρίαν περὶ τῆς καταγωγῆς τοῦ ἀνθρώπου, διὰ τὸν ὁποῖον πιστεύει ὅτι προέρχεται ἀπὸ θαλάσσιον πύθηον.

Ὁ Ἀγγλὸς καθηγητῆς, ὁμιλῶν εἰς ἐπιστημονικὴν συγκέντρωσιν, ἐξήγησε διὰ τοῦ τρόπου αὐτοῦ τὰς διαφορὰς, αἱ ὁποῖαι ὑφίστανται σήμερον εἰς τὴν ἀνατομὴν ἀνθρώπων καὶ πιδῆκων.

Συμφώνως πρὸς τὰ συμπεράσματα αὐτά, πολλοὶ πύθηκοι ὑπερεβήσαν κάποτε νὰ ἀναζητήσουν τὴν τροφὴν των εἰς τὴν θάλασσαν λόγω τοῦ σφοδροῦ ἀνταγωνισμοῦ διὰ τὴν ἐξέυρεσιν τροφῆς ἐντὸς τῶν δασών.

Ὁπῶς, ἐδιδάχθησαν βαθμιαίως νὰ κολυμποῦν καὶ ἡ ζωὴ των εἰς τὴν θάλασσαν διήρκεσεν ἐπὶ πολλὰς χιλιάδας ἐτῶν. Οἱ θαλάσσιοι πύθηκοι ἀπώλεσαν τὸ τρώχμα εἰς τὴν κεφαλὴν, διὰ νὰ προστατευθῶνται κατὰ τὸ ἕλκισμα.

Ἐξ ἄλλου, καθόρθωσαν νὰ ἱστανται ὀρθοί, δεδομένου ὅτι τὸ ὕδωρ πεπεσάσθη τὸ σῶμα των καὶ συνεπεία τοῦ κολυμδήματος, ἀπέκτησαν μακροτέρας

κνήμιας. Ἐπίσης, αἱ χεῖρες των κατέστησαν περισσότερον εὐάσθητοι διὰ νὰ δύνανται νὰ ψηλαφοῦν τὸν βυθὸν πρὸς ἀνακάλυψιν ὁστράκων, ὡς καὶ διὰ νὰ τὰ ἀνοίγουν.

Ὁ σέρ Ἀλίστερ ὑπεστήριξε ἐν συνεχείᾳ ὅτι ὁ ἀνθρώπος, ἀνέπτυξε τὴν νοημοσύνην του διὰ τῆς κατασκευῆς ἐργαλείων. Ἀλλ' ἡ περίοδος τῆς ζωῆς του εἰς τὴν θάλασσαν ἦτο ἐκείνη, ἡ ὁποία τοῦ ἐξησφάλισε τὴν σμερινὴν δεσπόζουσαν θέσιν εἰς τὸν κόσμον.

Ἐπολογίζω — εἶπεν — ὅτι οἱ πύθηκοι ἐξεδιώχθησαν καὶ ἠναγκάσθησαν νὰ καταφύγουν εἰς τὰ ὀρηκὰ ὕδατα πρὸς ἐνὸς ἐκατομμυρίου ἐτῶν. Ἀλλὰ μόλις πρὸς 500.000 ἐτῶν ἐξῆλθον τῶν ὕδατων ὡς ἄνθρωποι.

Ὁ σέρ Ἀλίστερ εἶναι καθηγητῆς τῆς ζωολογίας καὶ τῆς συγκριτικῆς ἀνατομίας εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Ὁξφόρδης. Πολλοὶ συνάδελφοί του, οἱ ὁποῖοι συνεζήτησαν μετ' αὐτοῦ τὴν θεωρίαν του, δὲν ἠδυνήθησαν νὰ ἀνακαλύψουν κενὰ εἰς αὐτήν.

Σημειώτεον ὅτι ἡ θεωρία τοῦ σέρ Ἀλίστερ περὶ τῆς ἐξελίξεως τοῦ ἀνθρώπου διαφέρει ἀπὸ τὰς σήμερον ἐπικρατεστέρας, μόνον ὡς πρὸς τὸ ὅτι ὑποστήριζει ὅτι ἡ ἐξέλιξις αὐτῆς ἐπαραγματοποιήθη εἰς τὴν θάλασσαν.

ΤΟ ΜΥΣΤΗΡΙΩΔΕΣ «ΟΤΦΙΤΙ»

Δι' ἀποφάσεως τοῦ ἐκτελεστικοῦ Συμβουλίου τῆς Νυασαλάνδης τίθεται ὑπὸ κυβερνητικὴν προστασίαν τὸ μυστηριώδες τοιχωτὸν τέρας τῆς Νυασαλάνδης, τὸ γινώσκον μὲ τὸ ὄνομα «Οὐφίτι». Ἡ ἀπόφασις τῆς προστασίας τοῦ πλάσματος αὐτοῦ — πού ἔχει ὀνομασθῇ «Οὐφίτι» (φάντασμα) ὑπὸ τῶν δεισιδαιμόνων Ἀφρικανῶν — ἀπὸ τὰ ὕψηλα καὶ τὰς παγίδας τῶν φιλοδόξων κυνηγῶν, ἐλήφθη διὰ νὰ καταστῇ εὐχερέστερον τὸ ἔργον τῆς ἀνακαλύψεως καὶ ἐξακριβώσεως τοῦ εἶδους τοῦ ζώου, τὸ ὁποῖον πιστεύεται ὅτι ἀνήκει εἰς τοὺς ἀνθρωποειδές. Τὸ «Οὐφίτι» ζῇ εἰς πυκνὸν δάσος, εὐρισκόμενον εἰς τὰς ὄχθας τῆς λίμνης Νυάσα.

ΓΕΩΛΟΓΙΑ

Η ΗΛΙΚΙΑ ΤΗΣ ΓΗΣ

Οἱ ἐπιστήμονες τοῦ ἐργαστηρίου τῆς σοβιετικῆς Ἀκαδημίας Ἐπιστημῶν, οἱ ὁποῖοι καθόρθωσαν νὰ καθορίσουν τὴν γεωλογικὴν ἱστορίαν τῶν πετρωμάτων περὶ τῆς Βαλτικῆς χωρῶν, βεβαίως ὅτι ἡ ἡλικία τῆς Γῆς ἀνέρχεται εἰς 4 — 5 δισεκατομμύρια ἔτη.

Οἱ ἐπιστήμονες οὗτοι ἐργαζόμενοι ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ ἀκαδημαϊκοῦ Ἀλεξάντο Πολκάνωφ, ἐξήτασαν ἑκατὸν τάδας δειγμάτων τῶν πετρωμάτων τῆς Χερσονήσου Κόλα, τῆς Καρελίας, τῆς Φιλανδίας, τῆς Σουηδίας καὶ τῆς Νορβηγίας.

Ο ΒΤΘΟΣ ΤΟΥ ΚΟΛΠΟΥ ΤΟΥ ΑΓΑΙΟΥ

Ἡ σεισμικὴ δόνησις, ἡ ὁποία κατέσπρεψε τὸ Ἀγαθὸν τὴν νύκτα τῆς 29ης Φεβρουαρίου πρὸς τὴν 1ην Μαρτίου, ἐπέφερε μεταβολὰς εἰς τὴν μορφολογίαν τοῦ βυθοῦ τοῦ Κόλπου τοῦ Ἀγαθοῦ.

Πράγματι, βυθομετρήσεις, γινόμεναι ὑπὸ τῆς γαλλικῆς ναυτικῆς μοίρας πού ἐφορκεῖται εἰς τὴν περιοχὴν, ἀπέδειξαν ὅτι τὸ βάθος τῶν ὕδατων εἰς ὁρισμένα σημεῖα εἶναι 40 μέτρα ἑνάντι τῶν 1.500 μέτρων πού ἀναφέρουν οἱ παρῶντες σήμερον χάρται βυθοῦ.

Η ΦΑΡΜΑΚΩΜΕΝΗ

ΣΥΝΕΧΕΙΑ: ΑΠΟ ΤΗ ΣΕΛ. 19

τὸ ἰδεόγραμμα τῆς τέλει «Ἑλληνικῆς ψυχῆς. Εἶναι κι' ἡ πέννα σπαθὶ καὶ νταφέκι. Ἀγωνίζεται εἰς τὴν πρώτη γραμμῇ τοῦ ἔθνους, εἰς τὴν πρώτη γραμμῇ τοῦ αἰῶνος ἑλληνικοῦ πνεύματος.

Ὁ θάνατος τῆς Μαρίας ὠλοκλήρωσε τὴν ψυχικὴν του ἀναταραχὴν. Τὸ Γενάρη τοῦ 1826 σὲ ἡλικία 28 χρονῶν, ἔφυγε γιὰ τὴν Κέρκυρα, γιὰ νὰ μὴ ἐπανέλθῃ ποτὲ πιά εἰς τὴν Ζάκυνθο. Ἐκεῖ θὰ βρεθῇ σ' ἓνα πνευματικώτερον περιβάλλον, θὰ συνδεθῇ μὲ τὸν Μάντζαρο κι' ἄλλον πολὺ καλλιεργημένο κόσμον καὶ θὰ συνεχίσει νὰ γράφει, ἀλλὰ μὲ μειούμενη συνεχῶς ἐνταση. Αὐτὰ φαίνεται κι' ἀπὸ τὸ βασανισμὸ τῶν χειρογράφων τῶν Ἑλευθερίων. Πολιορκημένων του. Λόγοι περιουσιακοὶ θὰ τὸν υποχρεώσουν νὰ ρθεῖ σὲ διάσπαση μὲ τὴν μητέρα του, τὸ μόνον πλάσμα πού τοῦ πρόσφερε λίγη στήριξη εἰς τὴν ζωὴν του. Τὰ ἐθνικὰ γεγονότα, ἡ δολοφονία τοῦ Καποδίστρια ἡ καταδίκη τοῦ Κολοκοτρώνη καὶ τὸ κατάντημα τῶν Ἑλλήνων, θὰ τοῦ γιομίσουν μὲ ἀπελπισίαν τὴν ψυχὴν. Ἐστὶ ὕστερα ἀπὸ χρόνια πολλά, ἡ ἀπομονωμένη καὶ πικραμένη ψυχὴ του, θὰ ἀνακαλέσῃ τὴν Μαρίαν καὶ τὸν συντροφέα.

Τὴ μόνη ψυχὴ πού εἶδε ἀπὸ πολλὰ κοντὰ τὴν ψυχὴν του, τὴν κατανόησε καὶ τὴν ἀγάπησε. Ἡ μόνη χαρὰ του αὐτῆς τῆς πολυκύματης ζωῆς, ὁρίζεται κάτω στὸν Ἀδῆ. Ἡ «Φαρμακωμένη» στὸν Ἀδῆ ἐκφράζει ὅλην τὴν ἀπογοήτευσιν.

Ἀδῆ μαῦρε χαιρετῶ σέ!
Δὲν ἐχάρηκε ποτὲ
μάτι ἀνθρώπου γιὰ τὸν ἥλιον
καθὼς τώρα ἐγὼ γιὰ σέ.

Τὴν φαντάζεται νὰ τὸν περιμένει. Σὲ τίποτε ἄλλο δὲν ἐλπίζει πιά. Ὁνειρεύεται πὺς μπορεῖ νὰ τὴν ξαναβρεῖ ἐκεῖ κάτω. Τὸ ρίχνει στὸ πιότο, πίνει ἀσπμάτην, ἀρχίζοντας ἀπὸ τὰ συνηθισμένα ποτά, γιὰ νὰ καταλήξῃ στὸ καθαρὸ ἀλκοὸλ. Παθαίνει ἐγκεφαλικὴς συμφορῆσις, πού ἡ κυριώτερη ἦταν αὐτὴ πού τὸν ὀρεξε τὸ Νοέμβριον τοῦ 1856. Στὶς 9 Φεβρουαρίου τοῦ 1857 πέθανε. Τελευταῖα του λόγια στάθηκαν δυὸ στίχοι ἀπὸ τὸν Ἑθνικὸ Ὑμνον. Φῶς στὸ χέρι, φῶς στὸ πόδι.

Ἡ ἰονία Βουλὴ, δέκομε τὴ συνεδρίασίν της μαθαίνοντας τὸ θάνατόν του. Ἡ Γερουσία δέκομε τὴς ἐργασίας της καὶ ὥρισε τριήμερον πένθος. Ἐκλείσθη τὸ θέατρο, ἡ ἰονία Ἀκαδημία δέκομε τὰ μαθήματά της, οἱ γιορτὲς τοῦ καρναβάλου σταμάτησαν. Ὁ ἱστορικὸς του περιγράφει παραστατικὰ τὴς τιμῆς πού τοῦ ἀποδόθηκαν: Ἐτὸ φέρετρο, ντυμένον μὲ βασιλ. μὲν δελοῦδο καὶ χρυσά, τὸ κουβαλοῦσαν οὐδὲν ὅμοιους νέοι τῆς Κερκύρας, ἐνῶ σεβάσμιοι πρεσβύτες κρατοῦσαν τὴς ἀσμένειας καὶ χρυσὲς ταινίες... Ὁλος ὁ κλήρος τῆς Κερκύρας πήρε μέρος εἰς τὴν κηδείαν κι' ἡ φιλαρμονικὴ ἐπαίξε πένθιμα ἐμβατήρια. Ὁ Μάντζαρος, μὲ τὴν μπαγκέτα στὸ χέρι ἐκλαίγει σὰν μικρὸ παιδί. Ὁλοι οἱ βουλευτὲς ἀκολουθοῦσαν ἐν σώματι... ὁλος ὁ λαὸς συνέπνευεν εἰς ἓνα μόνον θαρρυστον αἶσθημα καὶ ὅτι, ἐπιδεικτικὸς τοῦ πλέον ὑψηλοῦ ἐθνουςισμοῦ, ἐπροσκυνῶσε τὸ μεγαλεῖον τοῦ ἁγίου καὶ τῆς ἀρετῆς.

ΝΙΚ. ΒΡΕΤΤΑΚΟΣ

ΑΝΘ. ΕΛΛΗΝ. ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΥΔΑΘΝ

ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΠΡΟΜΗΘΕΙΩΝ

ΠΡΟΚΗΡΥΞΙΣ

ΜΕΙΟΔΟΤΙΚΟΥ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΥ

(Ἀριθ. Διακ. 672) 137)

Ἡ Ἀνώτατος Ἑλληνικὴ Ἐταιρεία Ὑδάτων προκηρύσσει μειοδοτικὸν διαγωνισμόν δι' ἐνοφραγίστων προσφορῶν διὰ τὴν προμήθειαν:

Τεσσάρων (4) αὐτοκινήτων τύπου JEEP.

Πρὸς τοῦτο δέχεται ἐγγράφους προσφορῶν καθημερινῶς καὶ μέχρι τῆς 12ης μεσημβρινῆς ὥρας τῆς 5ης Ἀπριλίου 1960, ἡμέραν τῆς ἐβδομάδος Τρίτην εἰς τὰ ἐν Ἀθήναις Γραφεῖα τῆς Ἐταιρείας, Κολοκοτρώνη 4.

Σχετικοὶ ὁροι τοῦ διαγωνισμοῦ καὶ πληροφορίαι παρέχονται καθ' ἐκαστὴν εἰς τὰ ὡς ἄνω Γραφεῖα τῆς Ἐταιρείας, 3ος ὁροφος, δωμάτιον ἀριθ. 7 καὶ ὥρας 8 - 12.30.

Ἀθῆναι, τῇ 11.3.60.

Ἐκ τῆς Διευθύνσεως.

ΜΕΓΑ ΑΓΓΛΟΕΛΛΗΝΙΚΟ ΛΕΞΙΚΟ

Ἐνα ἔργον μοναδικὸν διὰ τὴν Ἑλλάδα.

Ἐνα πραγματικὰ πλήρες καὶ συγχρονισμένον λεξικὸν πού λύει ὅλα τὰ προβλήματα τοῦ χρησιμοποιοῦντος τὴν Ἀγγλικὴν γλῶσσαν, μὲ ὅλους τοὺς ἐπιστημονικοὺς καὶ τεχνικοὺς ὅρους τῆς ἀγγλικῆς καὶ τῆς ἀμερικανικῆς γλῶσσης.

Παρέχεται μὲ εὐκολίαν πληρωμῆς εἰς τοὺς ἀναγνώστες τοῦ περιοδικοῦ μας καὶ εἰς τὰ γραφεῖα τοῦ Λεξικοῦ. Σταδίου 48 (5ος ὁροφος, γραφεῖον 12)

Κάνετε χοῆσιν τῆς παρουσίας ἀγγελίας καὶ θὰ ἔχετε καθε εὐκολίαν.

ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΙ ΖΩΗ

Ἐβδομαδιαία
Ἑγκυκλοπαιδικὴ Ἐπιθεώρησις

Ἐπεύθυνος ἐκδότης
ΛΟΥΚΗΣ ΑΚΡΙΤΑΣ
Λεωφόρος Ἀγ. Φιλοθέης 24
ΦΙΛΟΘΕΗ — ΑΘΗΝΑΙ

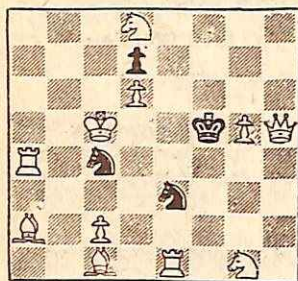
Ἐπεύθυνος Τυπογραφείου
ΕΤΑΓΓ. ΘΕΟΔΩΡΙΔΗΣ
Ὁδὸς Μενεμένης 2
ΝΕΑ ἸΩΝΙΑ

Ἐπετάγματα καὶ ἐπιταγὰς ἐπ' ὀνόματι Λουκῆ Ἀκριτά, ὁδὸς Πατησίων 688, Ἀθῆναι.

ΤΟ ΣΚΑΚΙ

ΑΣΚΗΣΙΣ 76

(Πρόβλημα του Τζ. Σβάν, 1943)

ΛΕΥΚΑ: Ργ5, Βθ5, Πα4 και ε1, Αα2 και γ1, Ιδ8 και η1, Σγ2, δ6 και η5 (κομμάτια 11).

ΜΑΥΡΑ: Ρζ5, Ιγ4 και ε3, Σδ7 (κομμάτια 4).

Παίζουν τα Λευκά και κάνουν μāt σε δυο κινήσεις.

Η λύσις την προσεχή Τετάρτην.

ΑΣΚΗΣΙΣ 77

(Πρόβλημα του Δρος Μοντέρο ντ'Αλβέρτα, Βραζιλία 1944)

ΛΕΥΚΑ: Ρθ4, Βθ7, Πα3 και θ2, Αη1 και θ1, Ιε1 και ζ7 (κομμάτια 8).

ΜΑΥΡΑ: Ρζ4, Βδ5, Πθ7, Αα1 και δ1, Ιγ3 και δ5, Σδ6, ε2, ζ5, η4 και θ5 (κομμάτια 12).

Παίζουν τα Λευκά και κάνουν μāt σε δυο κινήσεις.

Η λύσις στο επόμενο.

ΜΙΑ ΩΡΑΙΑ ΠΑΡΤΙΔΑ

(Παγκόσμιον Πρωτάθλημα 1953. — Έλφφθ από την εφημερίδα «Τα Νέα» της 13 Μαρτίου 1958).

ΛΕΥΚΑ: Σμύσλωφ

ΜΑΥΡΑ: Γκέλλερ

Ίνδικη του Βασιλέως

1. δ4 Ιζ6. γ4, η6. 3. Ιγ3, Αη7. 4. ε4, δ6. 5. Ιζ3, 0-0. 6. Αε2, ε5. 7. 0-0, γ6. 8. Πε1, εχδ4. 9. Ιχδ4, Πε8. 10. Αζ1, Ιη4. 11. θ3, Βζ6. 12. θχη4, Βχδ4. 13. η5, Ιδ7. 14. Αζ4, Βχβ. 15. Παχβ, Αε5. 16. Αε3, Ιγ5. 17. ζ3, Αε6. 18. Πγ1, α5. 19. Πγ2, α4. 20. α3, Πεδ8. 21. Πδ1, θ6. 22. ηχθ6, ζ5. 23. ζ4, Αζ6. 24. ε5, Αε7. 25. εχδ6, Αχδ6. 26. Πδ1, Αζ8. 27. Ιδ5!, Πδ8. 28. Ιζ6+, Ρζ7. 29. Πχδ8, Πχπ. 30. Ιθ7, Ιε4. 31. Ιη5+, Ρζ6. 32. η4!, Πδ1. 33. Ιχε4, ζχε4. 34. η5+, Ρζ7. 35. Ρζ2, Πδ7. 36. Πδ2, Πχπ. 37. Αχπ, Αγ5+. 38. Αε3, Αδ6. 39. Αδ4, Ρη8. 40. Ρε3, Αζ5. 41. γ5, Αγ7. 42. Αε2, Αα5. 43. Αδ1, Αε1. 44. Αχα4 και τα Μαύρα εγκατέλειψαν.

ΛΥΣΙΣ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΩΝ

ΑΣΚΗΣΙΣ 74

1. Πδ3!

Τώρα τα Μαύρα έχουν να εκλέξουν μεταξύ των κινήσεων:

α) 1... Ργ4

β) 1... Ργ5

γ) 1... Ρε5

Οι δύο πρώτες κινήσεις α-

ΤΟ ΣΤΑΥΡΟΛΕΞΟ

ΟΡΙΖΟΝΤΙΩΣ

1. Σ' αυτήν... ρίχνονται πολλοί. — Της γνωστής ήθοιοιού Κυριακού το μικρόν όνομα.

2. Ειδικά έργαστηριακά εξετάσεις.

3. Η πόλις της Β. Αφρικής με την μεγαλύτερη αναλογία Ευρωπαίων κατοίκων. — Έλληνικές καραμέλλες.

4. Χρήσιμος διά σύλληψιν ή εξάρτησιν (δημ.) — Προσ-

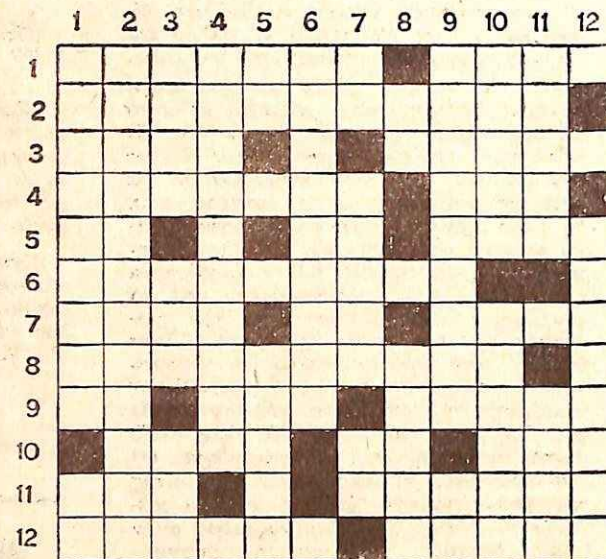
ται για την κατασκευήν κεραμιδιών (δημ.).

12. Είναι ο άναυτος άρχων δυο ευρωπαϊκών χωρών. — Είναι έκλεκτά τέτοια γλυκά.

ΚΑΘΕΤΩΣ

1. Άποκτά όνομα με την δόξαν των άλλων. — Μουσική νότα.

2. Μονοθεϊστική είναι αυτή ή θρησκεία (αίτ.).

δίδει άζιαν σε άκίνητα.

5. Ο «πολεμοχαρής γέρον» της Άσίας. — Διακριτικά ώρισμένων αυτοκινήτων. — Έμφανίζεται μετά από βροχή.

6. Φέρουν λοφία.

7. Τόν αγαπούν με τά... έλαττώματά του. — Πηγάζει

έκ των Κοττίων Άλπεων. — Ο «Ιππόλυτος», των γαλλικών γραμμάτων.

8. Ήρωας κωμωδίας του Μολιέρου (με άρθρον).

9. Σημείον του πενταγράμμου. — Τουρκικόν επίφωνημα, άν έπαναληφθή. — Βρίσκεται στον ούρανό.

10. Τορπιλλοβόλο του στόλου μας που έδυθισθη την 24 Απριλίου 1941, παρά την Βουλιαγμένη, από δόμβας γερμανικών αεροπλάνων. — Νομός της Γαλλίας στην Νορμανδία. — Οργανώσεις της κατοχής.

11. Για τον βασιλέα αυτόν συνέθεσε μιá «είσαγωγή» ο Μπερλιόζ. — Χρησιμοποιεί-

ποκλείονται διότι υπάρχει μāt στην δευτέρα κίνησι με τό 2. Βγ3.

Μένει τό 1... Ρε5 2. Πε3, Ρδ4 (Ρζ4). 3. Βγ3 (Βη3) μāt.

ΑΣΚΗΣΙΣ 75

1. Ιε2!

Άπειλεί 2. ΒχΙ μāt

Έάν 1... Αη4 2. Βζ7 μāt

» 1... Ιθ4 2. Πε5 μāt

» 1... Βε4 2. Πζ7 μāt

κλπ.

Θ

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Κον Φ. Καραγιάννη, Μουζάκι.

Δέν νομίζετε ότι θά ήτανε καλό νά συγκεντρώσετε τά σχετικά στοιχεία και νά τά παραθέσουμε σε δική σας έπιστολή; Παρακαλούμε μονάχα νά λάβετε ύπ' όψει σας ότι τό περιοδικό μας δέν είναι ιστοριοδιφικό και ιστορικά θέματα άμφισβητούμενα συζητούνται σε ειδικά περιοδικά — άρχεία.

Κον Άνδρέα Ίωσκειμίδη. Δ.Ε.Α. Καταδρομών.

Σας εύχαριστούμε θερμά για τά λόγια σας, διαφωνώ με όμως με την εισηγήση που διατυπώνετε. Άλλοίμονο, για ένα περιοδικό, σά τό δικό μας, άν δέν είχε την τόλμη νά γράφεται στη δημοτική, τη γλώσσα του έθνους, για νά είναι προσιτό στο σύνολο του αναγνωστικού κοινού.

Κον Γ. Χ.

Η ένθουσιαστική έπιστολή σας είναι αξιόλογη από τη πλευρά των στοιχείων που χρησιμοποιείτε.

Άναφέρετε ότι στον Α' τόμο του περιοδικού μας θίγονται 236 θέματα, πόσοι πνευματικοί και έπιστημονικοί ήγέτες βιογραφούνται κ.τ.λ. για νά καταλήξετε στην τόσο κολακευτική διαπίστωση ότι κανένα έλληνικό περιοδικό δέν κατώρθωσε νά περιλάβει τόσην ύλη συμπυκνωμένη σε 1.144 σελίδες.

Θά δημοσιεύαμε τό πλήρες κείμενο της έπιστολής, άν δέν είχατε υπογράψει μονάχα με τά άρχικά σας.

Έφημερίδα «Νέα Λήμνος»

Λ ή μ ν ο ν

Την έπιστολή σας σχετικώς με τό «Μέγα Άγγλοελληνικόν Λεξικόν», διεβιάσαμε στον έκδότη του, που θά σας γράψει σχετικώς.

Πρόκειται, πράγματι, περί μοναδικού για την Έλλάδα έργου και άποτελεί άληθινό άπόκτημα για κάθε διδασκάλη. Θά ολοκληρωθεί σε 4 τόμους. Στους φίλους του περιοδικού μας δίδονται εύκολίες πληρωμής.

— ΣΤ' 6: ΟΣΑ — ΡΑΚΕΤ

ΤΕΣ 7: ΤΣΙ — Π ΟΚΑ 8: ΡΟΖΑΚΙ — ΟΛΠ 9: ΑΝΑΛΟΓΟΝ — ΕΠΗ 10: ΠΙΟΣ

11: ΙΛΗΣ — ΑΓΡΙΟΣ 12: ΑΛΣΑΤΙΑ — ΑΝΑΞ.

ΚΑΘΕΤΩΣ

1: ΜΗΧΑΝΟΡΡΑΦΙΑ 2: ΕΜΕΤΟΣ — ΟΝ — ΛΛ

(Λυκούργος Λογοθέτης) 3: Τ.Ε.Β.Ε. — ΑΤΖΑΜΗΣ. 4: ΑΡΑΛΗ — ΣΑΛ — ΣΑ. 5: ΟΒ' — ΕΡΡΙΚΟΣ 6: ΟΛΕΣ — ΙΓ' — ΑΙ. 7: ΛΟΣ

ΦΑΚΙ — ΟΛΓΑ. 8: ΙΓΜΟΡΕΙΟΝ 9: ΣΙΟΡ — ΠΙΑ

10: ΜΟΝΗ — ΤΟ ΤΕΙΟΝ. 11: ΟΝ — ΤΣΕΚ — ΠΟΣΑ

12: ΜΑΤΣΑΚΗΣ

ΚΟΣΜΟΣ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΙ ΖΩΗ

Η «Επιστήμη και Ζωή», κατά γενικήν άναγνώριση, διαγράφει μιá σταθερή, άνοδική εξέλιξη. Από εξειδικευμένο, άρχικά, περιοδικό — που περιώριζε την έκταση και τη σημασία της πολιτιστικής του άποστολής — γίνεται ένα πλατύτερο όργανο που ανταποκρίνεται, όλοένα και περισσότερο, στις γενικώτερες άπαιτήσεις του ανθρώπου της εποχής μας.

Τά κοινωνικά θέματα, ή Τέχνη, ή Ιστορία, ή Λογοτεχνία, ή Άρχαιολογία κτλ. έχουν προστεθεί στον ευρύτερο κύκλο των επιστημονικών και τεχνικών κατακτήσεων, που εξακολουθούν πάντοτε νά καλύπτουν σημαντικό χώρο του περιοδικού.

Με την αίσθητή βελτίωση και τόν συνεχή έμπλουτισμό της ύλης, τό περιοδικό μας πλατύνει τά ενδιαφέροντά του, γίνεται ένας όλοκληρος ΚΟΣΜΟΣ, ό σύγχρονος ΚΟΣΜΟΣ με την πολυσύνθετη και ύποβλητική του μορφή.

Είναι, λοιπόν, φυσικό την ποιοτική εξέλιξη του περιοδικού νά την ακολουθήσει και

ό τίτλος του, προκειμένου νά εκφράζει κατά τρόπον ώλοκληρωμένο και άκριδή τό σύνολο της ύλης του. Γι' αυτό στον τίτλο του θά προστεθεί και ό ΚΟΣΜΟΣ, μιá συνθετική έννοια, στην όποία έμπεριέχονται και εκφράζονται μονολεκτικά όλα τά μεγάλα προβλήματα της Επιστήμης και της Ζωής.

Έτσι, ό τίτλος, κατόπιν ειδικής αποφάσεως της άρμοδίας Έπιτροπής Σημάτων του ύπουργείου Έμπορίου, θά γίνει «ΚΟΣΜΟΣ, Επιστήμη και Ζωή». Αφ' ένός θά ύποδηλώνει την καθολίκευση του ενδιαφέροντος και της σκοπιás του περιοδικού και, άφ' έτέρου, θ' άποκτήσει οικειότερη και άμεσώτερη έπαφή με τό σύνολο του αναγνωστικού κοινού, του όποιου φιλοδοξεί νά εκφράζει τις ευγενέστερες και μονιμώτερες άπαιτήσεις σε μιάν άληθινά κοσμογονική εποχή.

Η άταλάντευτη σταδιοδρομία του περιοδικού μας έγγυάται έντυπωσιακή έπιτυχία στην ευρύτερη και σημαντικότερη σταυροφορία, στην όποία θ' άποδυθεί προσεχώς με την έπιτυχή ολοκλήρωση του τίτλου του: «ΚΟΣΜΟΣ, Επιστήμη και Ζωή».

ΚΟΣΜΟΣ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΙ ΖΩΗ

ŠKODA

ΤΑ ΑΡΙΣΤΑ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΤΕΡΑ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΑ
ΕΞΑΙΡΕΤΙΚΑΙ ΕΥΚΟΛΙΑΙ ΠΛΗΡΩΜΗΣ

ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΟΙ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ - ΕΙΣΑΓΩΓΕΙΣ

“Κ.Ε.Τ.Α. Μ.,” Ε.Π.Ε. Λεωφ. Συγγρού 14

Τηλέφ: Έκθέσεως 90.753 — 90.647. Συνεργείου 90.858

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΙΑΙ ΕΙΣ ΟΛΑΣ ΤΑΣ ΠΟΛΕΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ